LATVIJA
Latvian Newspaper
Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ, Civil Affairs Division 14-th July 1947 AG 383 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabācs. Printer: „Schwäbische Volksblatt" Günzburg/Donau Bürgermeister-Landmannplatz 1. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 96/97 (102/103)
Piektdien, 1947. g. 19. dec.
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALE uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bērzs, M. Cullītis, E. Mindenberga, A. Šmits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālruņi: apg. 84, red. 85, eksped. 85.

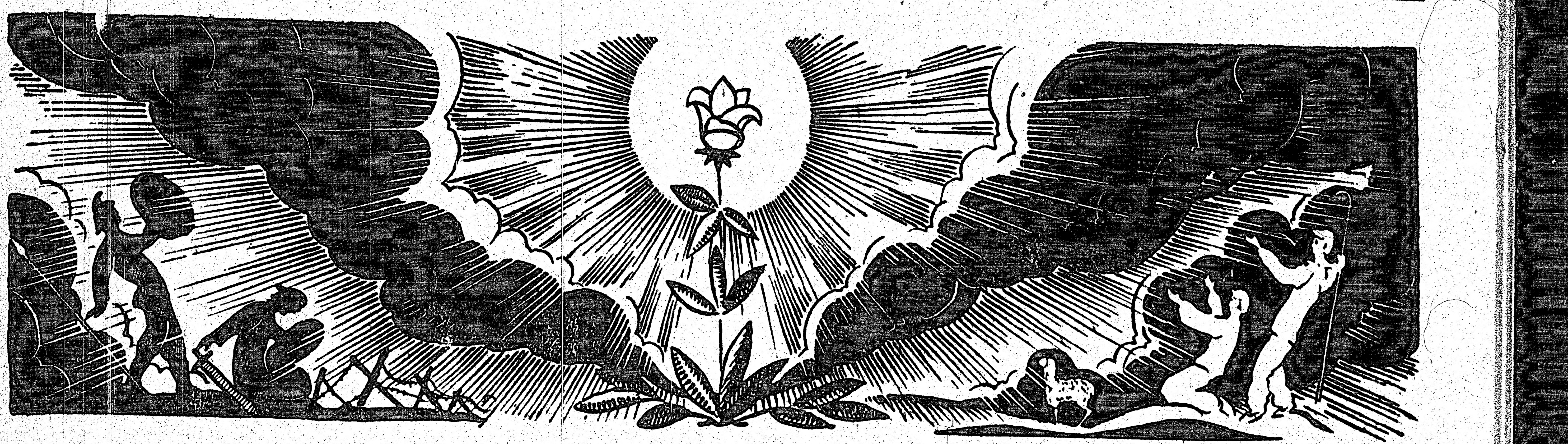

Ziemsvētkos

Lūk. 2. 10.—11. Un eņģelis uz tiem sacīja: „Nebīstaities, jo redzi, es jums pasludinu lielu prieku, kas visiem ļaudīm notiks; jo jums šodien Pestītājs dzimis, kas ir Kristus tas Kungs Dāvida pilsētā."

Mīļās tautietes un tautieši! Šie vārdi ir Ziemsvētku vēsts, noskaņo mūsu sirdis uz prieku. Eņģeļa vēsts mums skan vēl šodien kā sveiciens no debesīm un grib nest mūsu drūmā dzīvē prieku un apmierinājumu. Nu tad ļausim šim sveicienam ieskanēt sirdī un izraisīt tur svētu prieku.

Mēs liekam šodien savam apcerējumam par virsrakstu: Ziemsvētku prieks.

Tas ir liels: 1. pēc sava satura, jo mums Pestītājs ir dzimis; 2. liels pēc sava apjoma, jo viņš v i s a i cilvēcei ir dzimis; 3. liels pēc sava ilguma, jo viņš vēl š o d i e n ir dzimis.

„Nebīstaities, jo redzi, es jums pasludinu lielu prieku, kas visiem ļaudīm notiks, jums šodien Pestītājs dzimis!" Tā skan eņģeļa sveiciens ganiem uz Betlēmes lauka. Un ticīgiem toreiz nevarēja neviena vēsts nest lielāku prieku, nekā šī vēsts Ziemsvētku naktī. Pār pasauli klājās nakts dažādā nozīmē, kad šī vēsts atskanēja. Nakts sedza jūtu kalnus, bēdu nakts sedza Izraēļa tautu, jo viņu ilgas pēc Pestītāja nebija klusinātas. Nezināšanas, grēka un nāves nakts sedza visu cilvēci. Un, lūk, šinī naktī atskan eņģeļa vēsts — „jums šodien Pestītājs dzimis". Ar šo vēsti nakts kļuva gaiša. Taisno ilgas bija piepildītas. Nezinātājiem ausa jauna gaisma, miegā grimušiem jauns rīts, saistītiem pestīšana, apbēdinātiem iepriecināšana, visai pasaulei šī eņģeļa vēsts sludināja pestīšanu. Tiešām cilvēcei nav aususi lielāka prieka diena, kā tā, kur atskanēja vēsts: „Jums šodien Pestītājs dzimis."

Un vai šī vēsts neatradīs atbalsi arī mūsu sirdīs? Vai arī mēs nesapratīsim, cik liels ir prieks, ka mums ir Pestītājs, kas mums pieder no silītes līdz krustam un Dieva godības tronim, mums, nabaga grēciniekiem. Kādu citu prieku mēs varētu salīdzināt ar šo prieku. Ja Dievs mums atļautu izvēlēties sev vislielāko prieku, ko gan mēs sev izvēlētos. Trūcīgais vēlētos sev bagātību, godkārīgais slavu un godu, cietējs — svabadību no savām ciešanām, bēdīgais iepriecinājumu. Bet ja viss tas, ko vēlamies, mums tiktu dots, vai viss tas mums varētu atvietot Pestītāju, kas mūs pestīja no grēka, izlīdzināja ar Dievu un darīja svētlaimīgu laikā un mūžībā? Kaut arī būtu bagāti un godāti, veseli un savēju sabiedrībā, mēs taču justu, ka mums kaut kā vēl trūkst. Mums trūktu Pestītāja no grēku nastas un nāves rūgtuma. Mūs biedētu Dieva taisnās dusmas, pastara tiesa un mūžība.

Pirms varam pilnīgi Ziemsvētku prieku izjust, mums ir pilnīgi jāizjūt grēku posts un nāves bailes. Bet kas to ir izjutis, tam neatsveramu, neapskārstamu prieku nes eņģeļa vēsts: Es jums pasludinu lielu prieku, jums šodien Pestītājs dzimis. Pestītājs, tas ir glābējs no grēka un nāves. Pestītājs, tas ir svētu darītājs, kas pasaules naktī un tumsā ir nesis gaismu un apmierinājumu, mieru un prieku, spēku un dzīvību.

Jums šodien Pestītājs dzimis, tāpēc nebaidaities, nebīstaities no Dieva dusmām, jo pie silītī stāv rakstīti vārdi: Dievs ir mīlestība. Nebīstaities no apsūdzētāja paša krūtīs un nežēlojieties: es nabaga cilvēks, kas mani izglābs no šās nāves miesas, jo jums šodien Pestītājs dzimis, kas grēka sodu jums noņēmis. Nebīstaities no dzīves posta, no pasaules bēdām, jo jums Pestītājs dzimis, kas palīdz un žēlo. No tā laika, kur Jezus dzīvoja zemes virsū, tā vairs nav asaru un bēdu ieleja bez svētā prieka. Viņš, kas redzami dzīvoja zemes virsū, ir neredzami pie mums līdz pasaules galam. Bērns silītē ir arī nāvei atņēmis spēku un rūgtumu un neiznīcību gaismā vedis visiem, kas uz viņu tic.

Kas zinās, ko nozīmē: man ir Pestītājs dzīvē, ciešanās, miršanā, kas zinās, ka tas ir prieks, ko nekas nevar atvietot. Un ja mēs varētu visu prieka gaismu, kas no Jezus izgāja, saņemt kopā, tad mums būtu tāds prieka mirdzums, kādu aprakstīt nespētu. Un ja mēs varētu saņemt kopā visu apmierinājumu un iepriecinājumu, kas no Jezus bērna nāca ievainotās sirdīs, tad tas būtu tāds prieka daudzums, kas dziļāks nekā jūra. Un ja mēs varētu likt atskanēt visām pateicības lūgšanām un dziesmām, kas gandrīz divi tūkstoš gados Jezum no pateicīgām sirdīm nestas, tad tā būtu tāda gaviļu skaņa, kas skanētu cauri visai pasaulei un debesīm.

Tā Ziemsvētku prieks ir liels pēc sava satura.

Bet tas ir liels arī pēc sava apjoma. Eņģelis teica: „Es jums pasludinu lielu prieku, kas notiks v i s i e m ļ a u d ī m."

Sākumā bija tikai mazs pulciņš cilvēku, kas saņēma eņģeļa lielo vēsti. Bet drīz vien šī vēsts atskanēja valstī un valsts robežām pāri — visā pasaulē. Un šodien šī vēsts skan daudzās valodās visā pasaulē. Visām tautām bez krāsas un rases izšķirības šī vēsts ir nesta. Vai apjoms šim priekam nav liels.

Tā vārds: jums šodien Pestītājs dzimis, ir prieka vēsts visām tautām, jo ienaidnieks, kas nu ir uzvarēts, ir visiem kopīgais ienaidnieks, un valsts, kas ar to ir dibināta, ir Dieva valsts, kur valda taisnība, miers un prieks svētajā garā.

Anša Bērziņa zīmējumi

Ir ģimenes svētki, ap kuru pulcējas tikai viena ģimene. Ap Jezus silīti pulcējas visa cilvēce, jo visi ir viena saime ticībā, mīlestībā, cerībā.

Ir tādi prieki, ko saprot tikai tie, kam ir uz to no Dieva dotas dāvanas. Tur ir skaņu mākslinieks, krāsu mākslinieks, dzeju mākslinieks; īsta bauda no tām būs tikai tam, kam spēja tās uzņemt. Bet vēsts: Jums šodien Pestītājs dzimis, ir māksla katrai ausij un acij.

Ap Jezus bērna silīti pulcējas tikpat gani no Betlēmes, kā gudrie no austrumu zemes. Visiem bez izšķirības Jezus ir Pestītājs, bagātiem un nabagiem, augstiem un zemiem, priecīgiem un bēdīgiem, pieaugušiem un bērniem.

Tiešām Ziemsvētku prieks ir liels pēc sava apjoma, jo tas pieder visai cilvēcei.

Bet Ziemsvētku prieks ir arī liels pēc sava ilguma. Jums š o d i e n Pestītājs dzimis. Vilipu Melanihtonu esot reiz kāds jautājis, kāpēc kristieši Ziemsvētkos dziedot: jums bērniņš š o d i e n piedzimis, kur Jezus esot dzimis pirms gandrīz 2000 gadiem. Melanihtons esot atbildējis — tāpēc, ka mums vēl š o d i e n šis bērns esot vajadzīgs un viņa mierinājums nepieciešams. Zināms, kad tur uz Betlēmes lauka atskanēja lielā vēsts, tad tas bija brīnišķīgs „šodien". Piepildījušās bija gadu tūkstošiem garas ilgas. Ar šo š o d i e n sākās cilvēcei jauns laikmets. Ar to notiek cilvēces vēsturē liela maiņa. Bet šis š o d i e n vēl turpinājas līdz mūsu dienām.

Notikums uz Betlēmes laukiem, neskatoties uz to, ka no tā pagājuši gandrīz divi tūkstoši gadu ar visām vētrām un ciešanām, vēl šodien ir dzīvs, viņš parāda savu spēku un svētību līdz mūsu dienām un parādīs to līdz pasaules galam, un tas ir tas lielais šinī priekā, ka tas nekad nenoveco, bet paliek mūžīgi jauns.

Ir svētki, kam ir nozīme tikai zināmam laikam, dažus gadu desmitus, tad notikums noveco un tas nobāl, to aizmirst. Turpretim notikums, jums šodien Pestītājs dzimis, ir cilvēcei tikpat svarīgs, kā pirms gandrīz 2000 gadu, jo cilvēce ir vēl tā pati grēcīgā cilvēce, kurai pestīšana vajaga kā toreiz.

Ir prieki, kas noder tikai zināmam vecumam. Bērnam ir savi prieki un pieaugušam savi prieki. Bet īstais Ziemsvētku prieks noder visiem vecumiem. Dieva Dēls top cilvēks, lai mēs taptu par Dieva bērniem, tas ir prieks, kas mums nekad nevaram izaugt ārā, bet kurā mums būs dziļāk un dziļāk ieaugt iekšā. Lai jo dziļš miers sirdī ieskan lielā Ziemsvētku vēsti: Jums š o d i e n Pestītājs dzimis, un lai tā jo spēcīgi izskan visā dzīvē.

Kaut šī Dieva mīlestība, kas Ziemsvētkos mums parādīta, modinātu arī mūsu sirdī mīlestību pret Dievu un tā Jezus piedzimšana kļūtu mums par jaunas dzīvības piedzimšanas dienu, tad tas būtu visai svētīgs: š o d i e n, tas būtu neiznīcīgs Ziemsvētku prieks.

Un nu lai Dievs mūs svētī šos svētkus un palīdz mums priecāties par mūsu Pestītāju ticībā, mīlestībā, cerībā.

Uz to novēlēsim viens otram svētīgus un priecīgus Ziemsvētkus!

Archibīskaps
T. Grīnbergs

LATVIJA
Nr. 96/97 (103/104) 1947. g. 19. dec.
Ar autora parakstu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

NO DIENAS DIENĀ

PIEZĪMES PAR DZIRDĒTO, REDZĒTO UN DOMĀTO

Nejauši iepazinos ar kādu amerikāņu militārās valdības ierēdni. Viņš stāvēja Nirnbergā pie Štutgartes ceļa sākumā un gaidīja automašīnu, kas to paņemtu līdzi. Jā, gadās, ka arī amerikāņi spiesti izmantot šo mazo ļaužu satiksmes iespēju. Gadījumam patika, ka mūs uzņēma viena automašīna. Ceļš no Nirnbergas līdz Štutgartei ir tāls. Laika daudz. Sākās sarunas. Kad pirmās frazes par ārlietu konferenci un kara baumām bija izrunātas, pārgājām arī uz DP problēmu. Amerikānis, kas, blakus minot, bija viens no tiem, kas ne tikai strādā Eiropā, bet arī interesējas par Eiropu, labi pazina arī DP, jo kādu laiku bija strādājis Eslingenas militārā valdībā. Pēc dažām smaidot pateiktām laipnībām par mūsu mākslu, viņš palika nopietns un teica:

„Atļaujiet man pateikt arī dažas nepareizības, ko esmu jūsu dzīvē novērojis. Jūs pārāk skatāties atpakaļ un nododaties atmiņām. Varbūt tās tiešām ir skaistas, bet kavēties tikai tajās ir negudri. Pasaule ir nežēlīga. Lai dzīves cīņā pastāvētu vai pat tiktu uz augšu, jāmetas tikai uz priekšu un jāskatās vaļējām acīm. Nežēlojieties arī par to, kas jūs tagad esat. Atkārtoju vēlreiz — pasaule ir nežēlīga. Ja jūs šajā pasaulē gribat pastāvēt, tad esiet reālisti un nedrukājiet vizītkartes ar tituliem „bij.", bet sakiet un rakstiet, kas jūs gribat būt. Pasaulei patīk ļaudis, kas zina, ko tie grib!"

* * *

Nav laikam neviens laikraksta numurs, kur nebūtu atgādinājuma — mācaities valodas! Bet tajā pašā laikā mēs visi zinām, cik bēdīgi patiesībā ar šo mācīšanos ir. Vienam aizbildinājums ir tāds, otram citāds. Viss vairums saka: ak ko, kad aizbrauks, tad jau iemācīsies. Cits jautājums, protams, vai tur, svešajā malā, atliks laika mācīties. Paskatīsimies, cik daudzi no mums, sevišķi no jaunākās paaudzes, še ir iemācījušies vācu valodu. Rezultāti ir ļoti bēdīgi. Un mēs dzīvojam Vācijā jau trīs gadus. Par laika trūkumu ar' še nevarētu sūdzēties.

* * *

Starp neatrisinātām problēmām grūts ir invalīdu jautājums. Šis jautājums gan daudzreiz pārspriests, bet reāls atrisinājums vēl nav rasts. Būsim atklāti — ko tad esam darījuši šajā lietā? Tiesa — ir samaksāti rēķini par protezēm, nometnes organizē atbalstu kā un kur varēdamas, izmaksā laiku pa laikam naudas pabalstus. Bet vai ar to jautājums atrisināts? Mēs runājam un rakstām par emigrāciju vienotās grupās, ja ne visi vienā grupā, solāmies no šīm grupām radīt saimnieciskas vienības, kas uzturētu un apgādātu invalīdus un vecos cilvēkus. Bet, atklāti runājot, vai šo plānu piepildīšanai mēs paši lāga ticam? Vēl šobaltdien jau nezinām, vai atradīsies kāda zeme, kas būs ar mieru uzņemt organizētas kopas, un ja arī tāda zeme rādīsies, nav nekādas drošības, ka izdosies izveidot saimnieciskas vienības, kas pašaplikšanās ceļā maksātu nodevas slimo un darba nespējīgo uzturēšanai. Ziņas, kas jau tagad nāk no izceļotājiem, liecina drīzāk citu.

Tāpēc vai reālāk nebūtu, ja tikmēr, kamēr vēl esam Vācijā un saņemam dažādu atbalstu, mēģinātu noorganizēt kursus invalīdu apmācīšanai, kas viņiem dotu cerības un iespējas nākotnē arī pašiem sev palīdzēt. Angļu joslā par tādu kursu noorganizēšanu bija jau ziņots.

* * *

Ceļā no Ansbachas uz Dinkelsbīli vilcienā satiku latviešu ģimnazisti. Runājām par emigrāciju. Ģimnaziste, kas, blakus minot, angļu valodu jau bija iemācījusies, apgalvoja, ka izceļošanas gadījumā viņa noteikti meklēšot darbu birojā. „Vai jūs protat stenografēt?" jautāju. Ģimnaziste bija pārsteigta. „Kā, vai tad stenogrāfija arī vajadzīga?"

Šī centīgā latviešu meitene, kurai netrūkst uzņēmības un gribas dzīvē tikt uz augšu, nav vainojama, ka viņai trūkst priekšstata par stenogrāfijas nozīmi Jaunajā pasaulē. Mūsu skolu jaunatnei stenogrāfija ir svešā un viņa nezina, ka Amerikā stenogrāfija ir pamatskolu programmā. Ne tikai birojos, bet arī daudzās citās darba nozarēs tā gandrīz pilnīgi nepieciešama.

Vai arī te vēl nebūtu iespējams ko līdzēt?

Al. Kl.

Kanāda spējīga dot darbu un maizi miljoniem ieceļotāju

Latviešu agronoms Sūnaitis, kas trimdas laikā dzīvojis gan Vācijā, gan Dānijā, bet jūnijā ieradās darbos Kanādā, raksta:

„Kanādā ar lidmašīnu ierados 23. jūnijā. Brauciens no Kopenhagenas līdz Toronto ilga tikai 36 stundas, ieskaitot arī gaidīšanu Granderā, Nufandlendā un Montreālā. Dzīvoju Kanādas pašos dienvidos, apm. 30 jūdzes no Sarnia pilsētiņas. Tas ir tikai 5 km no ASV robežas. Latvijas pavalstnieki bez vīzām robežu nevar pāriet, kamēr kanādieši un amerikāņi to dara neierobežoti. Te skaitās viens no visbiežāk apdzīvotiem Kanādas apvidiem, taču iedzīvotāju vairums uz kvadrātkilometra ir mazāks nekā Latvijā. Kanāda ar savām milzīgajām platībām spējīga dot darbu un maizi miljoniem ieceļotāju.

Esmu pārzinis (arm manager) 400 akru lielā saimniecībā. Vācijā vai Dānijā šāds kungs staigātu, izrīkodams ļaudis. Te tomēr dūšīgi jāstrādā — ap 10 stundu dienā, jo visā saimniecībā esam tikai 4 vīrieši. Saimniecības pamatā ir lopkopība. Ienākumus dod piens un pārdotie sugas lopi. Ap 60 liellopu vidū ir 22 slaucamas govis. Strādājam ar traktoriem, auto, slaucamajām mašīnām uc priekšzīmīgu inventāru. Karstākajā darba laikā jāstrādā arī naktīs. Galvenās kultūras — kukuruza skābbarībai un kvieši. Agrotechniskā pakāpe nav pārāk augsta. Lopkopība gan priekšzīmīga. Saimniecības 64 g. v. īpašnieks dzīvo 200 jūdžu attālajā Toronto, bet te ar savu auto izbrauc piektdienās un aizbrauc svētdienās.

Ļoti daudz darba manai sievai. Jāapkalpo visa māja — ap 12 istabu, jāpagatavo ēdiens un jāmazgā veļa, ko gan izdara ar mašīnu. Jākustas no agra rīta līdz vēlam vakaram. Sevišķi grūti visu paveikt karstajos vasaras mēnešos, kad dažreiz dienā temperātūra ir 37° C, bet naktīs 29° C. Pie visa brīva alga mums par abiem ar sievu ir 125 dolari mēnesī. 50 dolaru katru mēnesi atvēlk ceļa izdevumu atmaksai, jo par atbraukšanu uz Kanādu lidmašīnā vajadzēja maksāt 1090,78 dolaru. Brauciens ar kuģi būtu bijis ap 500 dolaru lētāks. Ar savu algu dzīvot varam labi, jo pagaidām nekādu lielu izdevumu nav.

Kanādā darbu var dabūt gandrīz visās nozarēs. Sevišķi liels darba roku trūkums ir lauksaimniecībā. Es domāju, ka izceļošanu uz Kanādu jānovērtē pozitīvi un ikvienam latvietim ieteicams to izmantot. Šeit nav nekādu pirmās un otrās šķiras cilvēku. Visi esam pilnīgi vienādi. Attiecības vienkāršas, atklātas un sirsnīgas. Te izskatītos dīvaini, ja pazīstamus cilvēkus sveicinātu ar cepures pacelšanu. Pietiek, ja pamet ar roku vai pat pamirkšķina acī — „Hallo!" Arī no ārzemnieka neprasa vairāk.

Kā visur citur pasaulē, arī Kanādā, protams, ir savas ēnas puses. Kaut ne tik lielā mērā kā ASV, tomēr visu vērtē ar dolariem. Ir skaidrs, ka te tomēr varam nesalīdzināmi vairāk cīnīties par savu Latviju, nekā nīkstot Vācijas nometņu pelēkajā masā. Ierodoties no Vācijas, šeit dzīvei liekas pavisam cita vērtība, kaut centi un dolari jānopelna sūrā darbā.

Meža darbos gan vajadzīga laba veselība, bet ar šejienes lielisko ēšanu latvieši spēj arī pamatīgi strādāt. Ja pie visa brīva iespējams nopelnīt 6 dolarus dienā un vairāk, kā tas ir meža darbos, tad samērā ātri var iekrāt naudu. Kanādā lētākā ir pārtika, kas tik ļoti trūkst tautiešiem Vācijā.

Sākumā dažam būs arī vilšanās un nepatikšanas, bet beigās neviens nežēlosies. Pēc līgumā paredzētajiem 10 mēnešiem var brīvi izvēlēties citu darbu, ko neviens negrib un nevar liegt. Te valda patiesa brīvība. Arī tāpēc Kanāda ir latviešiem pieņemama izceļošanas zeme."

AMATNIEKIEM IZREDZES RAST DARBU KANĀDĀ

Nelielam skaitam kurpnieku un virsu taisītāju izredzes iesaistīties darbā kādā Kanādas apavu rūpnīcā. Pieprasīti speciālisti un veikli amatnieki pastāvīgam darbam. Pagaidām trūkst tuvāku ziņu, vai reizē ar darbā iesaistītiem varēs braukt arī ģimenes locekļi. Tuvākas ziņas Augsburgas latviešu amatnieku biedrībā pie K. Ruģela. Pasta adrese: (13b) Augsburg, Baltic DP Camp Hochfeld, Hennchstr. 8.

Ievēlēta tikai puse BALP locekļu

Reizē ar LCP un BALK vēlēšanām Bavārijas latvieši 22. un 23. novembrī vēlēja arī sava apgabala padomi. Visā Bavārijā no nometnēm un privāti dzīvojošo kopām bija ievēlami 43 locekļi. Apgabalu vēlēšanu komisija konstatējusi, ka pilntiesīgas vēlēšanas notikušas tikai 25 nometnēs un kopās. 13 vietās vēlēšanām nav bijis kvoruma un tur notiks otrreizējas vēlēšanas. 3 vietās vēlēšanas nav notikušas kandidātu trūkuma dēļ, bet 2 nometnes par vēlēšanām neko nav paziņojušas.

Par Bavārijas apgabala latviešu padomes locekļiem ievēlēti: Oskars Kalējs (Ambergas tbc sanatorijas kopa), Kārlis Ramaševskis (Ansbacha), Kārlis Ozoliņš (Augsburga-Haunštetene), Rolands Kalniņš (Baireita), Jānis Martinsons (Dinkelsbīle), Rūdolfs Poruks (Erlangena), Jānis Rutmanis (Fišbacha), Oto Kārkliņš (Hersbruka), Brūno Dumpis (Landshute), Kārlis Krastiņš (Laufa), Boriss Dzilna (Memingenas lidlauka nom.), Ēriks Bukse (Memingenas pilsētas kopa), Arturs Richters (Minchenes Freimanes nom.), Aleksandrs Cīrulis (Neietingena), Pēteris Liepiņš (Regensburga), Cezars Sergis (Rozenheima), Pēteris Barons (Rotenburga), Edgars Gagalnis (Traunšteina), Roberts Nikurs (Valka), Dainis Rudzītis (Veidene), Arvīds Osis (Vircburgas Rietumu nom.), Nikolajs Ozols (Vircburgas Ziemeļu nom.), Rūdolfs Salenieks (sardžu rota Viesturs) un Pēteris Penčuks (baltiešu darba rota).

Latviešu apsveikums Zviedrijas karalim

Zviedru tauta 8. decembrī jūsmīgi aizvadīja sava karaļa Gustava 5. četrdesmit gadu valdīšanas jubileju. Mūsu tautieši Zviedrijā karalim pasniedza visu turienes latviešu organizāciju parakstītu adresi. Tās grafisko tērpu darinājis Ed. Dzenis, pergamentā iesējis Fr. Forstmanis un sudrabā apkalis A. Platbārdis.

Nometņu dzīve

Valkas latviešu nometnei kopš 15. decembra ir jauna adrese: (13a) Nürnberg 2., Lager „Valka". Tāda pati adrese tagad ir arī Latviešu centrālajai komitejai.

Par LCP locekli Austrijā ievēlēts E. Freivalds. Austrijas apgabala latviešu komitejā ievēlēti: F. Andersons, O. Siktars, V. Rolle, O. Liepa, R. Āboliņš, R. Kalniņš, K. Avens, K. Vadelnieks, R. Kaliksons, K. Ozoliņš, V. Kamaldnieks.

15. dec. no Dānijas izsūtīti turienes tautiešu ziedotie sainīši latviešiem Vācijā. Vismaz Lībekā un apkārtnē sainīšus saņems jau Ziemsvētkos, bet tālākajos apgabalos vēlāk. Tas ir Dānijas latviešu līdz šim bagātīgākais sūtījums uz Vāciju — pat vairāk nekā bija atļauts, jo savu noteikto sainīšu skaitu nespēja savākt igauņi, kādēļ latviešiem radās lielākas izsūtīšanas iespējas.

Hochfeldas nometnē Augsburgā jaunajā komitejā ievēlēti: prof. J. Burtnieks, A. Linde, N. Dombrovskis, K. Ronimoiss, Ž. Upīte, P. Baumanis un R. Drillis. Pretēji LCP un BALK vēlēšanām, kurās piedalījās tikai 15% nometnes iedzīvotāju, savas komitejas vēlēšanās balsoja 87 procenti.

Jaunatnes audzināšanas padomē Pinnebergā darbojas 34 locekļi. Padomi vada prezidijs — prof. E. Leimanis, A. Plensners un J. Liepiņš.

Sainīšos no Anglijas uz Vāciju kopš 1. decembra nedrīkst sūtīt cigaretes un, tās atrodot, vācu pasta iestādēm tiesības cigaretes apķīlāt, — ar rīkojumu noteikušas britu iestādes. Kafiju var sūtīt tikai 1 kg. Sainīšu svars nedrīkst pārsniegt 10 kg. Lielāka svara gadījumā saņēmējam jāmaksā īpašas muitas nodevas.

Aukstākam laikam iestājoties, Oldenburgā izbeigusies makšķerēšanas sezona zivju bagātā Huntes upē un kanālā. Sevišķi sekmīgi makšķernieki šovasar bija latvieši un igauņi. Rekords ir — viens vīrs 24 st. laikā izvilcis 47 kg zivju, parasti lomi bija 10—25 kg.

Ģenerāļa Gopera fondā, kas nodibināts izcilā latviešu karavīru un jaunatnes audzinātāja piemiņai un kura līdzekļi paredzēti prēmijām par darbiem daiļliterātūrā un mākslā, ziedojuši: Hanavas latviešu kooperātīvs RM 500, laikraksts „Tēvzeme" RM 500, Hanavas latviešu nom. komiteja RM 300, V. Voits RM 200, A. Bērziņš RM 100, A. Grāvis RM 100, E. Garumsons RM 100, Kuldīgas skautu un Kuldīgas gaidu vienība (Hersbrukā) RM 500, K. Dzirkalis RM 500, Blombergas latv. nometne RM 100, Blombergas latv. kooperātīvs RM 100, Cēsu skautu vienība (Blombergā) RM 50, Kokneses skautu vienība (Vēdelē) RM 100, Juglas skautu vienība (Šorndorfā) RM 700. Ziedojumus fondam var nodot vai nosūtīt pa pastu A. Ķiplokam, (13a) Lettenlager Hersbruck vai K. Kļaviņam, (24) Pinneberg-Holst., Study Centre.

Edgars Brūveris
Latviešu konferences komitejas sekretārs Filadelfijā

Amerikāņu domas par imigrācijas likumu

KĀ AMERIKAS LATVIEŠI ATZĪMĒJA LATVIJAS VALSTS DIBINĀŠANAS ATCERI

Vēstule Latvijai no Filadelfijas

Gadu desmiti ir pagājuši, kopš amerikas latvieši atstājuši dzimteni, daudzi no viņiem to pat nekad nav redzējuši, bet tomēr nav aizmirsuši vietu, kur kārts viņu vai viņu tēvu šūpulis. Vismaz daļa Amerikas latviešu katru gadu atzīmē 18. novembrī — Latvijas valsts dibināšanas dienu. Filadelfijā 18. novembrī notika atcere Brīvo latvju b-bas telpās. Bija ieradušies Konferences komitejas locekļi, baptistu draudzes pārstāvji un biedrības vadība. Īsas uzrunas teica komitejas priekšsēdis, sekretārs un baptistu draudzes priekšnieks.

22. novembrī Ņujorkas latviešu biedrība rīkoja Latvijas valsts neatkarības dienas atceri Ņujorkā, piedaloties Ņujorkas latviešu ev. lut. draudzei, Latvian Relief Inc. un baptistu draudzei. Svētku runu teica J. Zalcmanis. Mākslinieciskus priekšnesumus sniedza Magda un Viktors Štots, kas neiztrūkst nevienā lielākā latviešu sarīkojumā. Abos sarīkojumos daudzas dalībnieces bija tērpušās tautiskos tērpos.

Tautiešus Vācijā bez šaubām interesē emigrācijas izredzes uz ASV. Kongresa locekļi ir apceļojuši Eiropu un iepazinušies ar apstākļiem. No viņu ziņojuma arī lielā mērā atkarāsies kongresa lēmums. Pastāvošo kvotu robežās nav iespējams šo problēmu atrisināt, tāpēc nepieciešams jauns imigrācijas likums. Ierosinājums, kā zināms, nāca no demokratiem. Tagad arī republikāņu vadītājas personas izsakās par DP ielaišanu, kas ievērojami palielina jauna likumprojekta pieņemšanas iespējas.

Antagonisms pret jauniem ieceļotājiem Amerikā tikpat kā nepastāv, bet amerikāņi vēlas jauniebraucējus novirzīt apgabalos, kur tie varētu attaisnot savu eksistenci, raugoties no Amerikas saimnieciskām vajadzībām. Visumā amerikāņu sabiedrība tagadējo ieceļotāju pārbaudi uzskata par nepietiekamu, jo tā attiecas vienīgi uz veselību, nevainojamu pagātni un analfabētismu, kamēr patstāvošie emigrācijas likumi neparedz nekādu izlasi attiecībā uz ieceļotāja fizisko piemērotību arodiem un speciālitātēm, kas atbilstu Amerikas saimnieciskām vajadzībām.

Savienotās valstīs ir liels darba roku trūkums lauksaimniecībā un mājsaimniecībā. Pagājušā gada ieceļotāji — 108.000 kopskaitā — šo trūkumu spēj aizpildīt tikai 3% apmērā. Pēc pašreizējiem likumiem nav nekādu iespēju iebraucējus novirzīt apgabalos, kur tie visvairāk būtu nepieciešami. Dažos apvidos ir liels ārstu trūkums. Dažās provincēs iznāk tikai viens ārsts uz 10.000 iedzīvotāju. Pēdējos 10 gados Amerikā ieceļojuši vairāk kā 5000 ārstu. Lielākais vairums no viņiem novietojas tieši tur, kur tie vismazāk vajadzīgi: 55% palika uz dzīvi Ņujorkā, kur jau 1940. g. bija viens ārsts uz 597 iedzīvotājiem — vairāk, kā jebkur citur Amerikā. Ja kongress pieņems jauno imigrācijas likumu, tad ir skaidrs, ka pārbaude izceļotājiem uz ASV kļūs stingrāka, bet nevis vieglāka, kā to daži nepamatoti domā.

Amerikāņu vadītāji darbinieki, kas apmeklējuši DP nometnes Vācijā, nebūt nav sevišķi sajūsmināti. Senāta nacionālās aizsardzības izmeklēšanas komitejas padomdevējs Džordžs Mēders ziņo, ka DP vidū ir prāvs skaits nevēlamu, kas negribot strādāt, bet gaidot aprūpību un sūdzoties, ja tos, pēc viņu domām, neapgādājot pietiekami labi. Mēders šaubās, vai vispār kāda valsts vēlēsies šādas personas uzņemt. Šo atzinumu atbalsta arī vēl citi kongresa locekļi, kas tai pašā nolūkā apmeklējuši Eiropu un tāpēc prasa ieceļotāju izlases pastiprināšanu.

Amerikāņi vēl aizrāda, ka Kanāda jau 10 gadus neuzņem citus ieceļotājus kā vienīgi angļus un amerikāņus, lai gan novietošanās iespējas Kanādā daudz lielākas nekā Savienotās Valstīs. Izņēmumi pielaisti tikai pēc kaŗa beigām, kad izlasīti vieninieki no DP vidus, ar kuriem slēgti darba līgumi uz 2 gadiem. Tikai pēc šī laika Kanāda apspriedīs, vai attiecīgā persona piemērota vai nē. Tikpat uzmanīgi rīkojoties arī Austrālija un Jaunzēlande. Argentīna plānojot uzņemt 50.000 ieceļotājus katru gadu nākamos piecos gados, galvenokārt lauksaimniecības, zvejniecības un rūpniecības nozarēs, saistot emigrantus ar divgadīgu darba līgumu. Arī Brazīlija vēloties jauniebraucējus, kas būtu piemēroti lauksaimniecībai, pie tam ar 4 gadu darba līgumu. Sakarā ar dažādiem uzskatiem, kongresa locekļi imigrācijas likumdošanu uzskata par ļoti kutelīgu lietu, ko viegli izmantot partiju cīņās, tāpēc no tās izvairās, ja tas vien iespējams. Pagājušā gadā senāts tomēr uzdeva ieceļošanas komisijai izstudēt imigrācijas problēmu un sniegt par to ziņojumu. Tās bija pirmās šāda veida studijas pēdējos 20 gados. Pēc sanāksmēm, kas notika 8 pilsētās, komisijas sēžu protokoli un šejienes apstākļu pārskati aptvēra 1500 lpp. biezu sējumu. Atzinums tajā ir, ka pastāvošie imigrācijas likumi prasa jaunu rediģējumu, kas piemērots pašreizējiem apstākļiem.

Kongresā līdz šim iesniegti 35 priekšlikumi attiecībā uz ieceļošanas likumu piemērošanu Amerikas saimnieciskām vajadzībām. Tie atšķiras viens no otra. Pēc viena priekšlikuma ielaižams tuvu pie miljona bēgļu, kāds cits priekšlikums prasa neielaist Amerikā nevienu ieceļotāju, kamēr Amerikā ir 100 vai vairāk bezdarbnieku.

Pēdējā laikā Filadelfijas latviešu konferences komiteja saņem daudz vēstuļu no Vācijas ar lūgumiem sameklēt piederīgo adreses, vai sagādāt izceļošanas dokumentus. Bet piederīgo meklēšana izdarāma caur Latvian Relief Inc. 1712 3rd Avenue, New-York 29, N. Y. Attiecībā uz emigrēšanu jānogaida kongresa lēmumi. Par nepieciešamo rīcību komiteja tad sniegs norādījumus latviešu presē, bet personīgi katram atbildēt nav iespējams.

Filadelfijā, decembrī.

15. un 16. janvārī Švābijā vēlēs LCP

Bavārijas apgabala 2. vēlēšanu iecirknī (Švābijā) LCP vēlēšanu pirmajā gājienā nebija kvoruma, kāpēc tās jāatkārto. Iecirkņa vēlēšanu komisija otrreizējās vēlēšanas paredzējusi 15. un 16. janvārī. Kandidātu pieteikšana 29. decembrī no pl. 10—14 Augsburgā, Švābijas novada komitejā.

Sakarā ar vēlēšanu otru gājienu, vēlēšanu komitejas priekšsēdis E. Raudupe norāda, ka šīs vēlēšanas, saskaņā ar instrukciju, būs tiesīgas pie jebkāda dalībnieku skaita. No vēlētāju pašu aktivitātes tagad atkarīgs, vai par LCP locekļiem kļūs tie kandidāti, kurus viņi gribētu redzēt LCP sastāvā, jeb arī, vēlētāju vairākumam paliekot pasīvam, mazākums — tie, kas vēlēšanās tad piedalīsies, — uz LCP deleģēs sev tīkamos kandidātus, kas tad pārstāvēs un varēs runāt arī pasīvā vairākuma vārdā. Tātad ikvienа interesēs ir vēlēšanās piedalīties. Tas ir arī katra pilsoniskais pienākums.

VĒSTULES REDAKCIJAI

L. Rudzītis, Kemptenē

LATVIEŠU BIBLIOTĒKA ĀRPUS EIROPAS

Ar patiesu prieku, kurā, cerams, varu dalīties ar katru latviešu kultūras un zinātnes darbinieku, lasīju „Latvijas" 93. n-rā īso ziņojumu, ka Latviešu preses b-bas angļu joslas kopas valde lēmusi par latviešu bibliotēkas iekārtošanu ārpus Eiropas.

Apsveicot šo lietderīgo lēmumu, gribu pieminēt, ka savā laikā kāda mūsu rakstnieku vidējās paaudzes grupiņa (L. Breikšs, K. Lapiņš uc.) šādu ideju jau gribēja īstenot ar Sabiedrisko lietu ministrijas atbalstu. Toreiz ierosināja ierīkot latviešu grāmatu krātuvi par valsts līdzekļiem pie Brazīlijas latviešu liter. b-bas (tagad: Comité de Socorros às Vitimas da Guerra) São Paulo, Rua Boa Vista, 127, 4, andar/sala 409, Caixa Postal 4162. Šo vietu izraudzīja tāpēc, ka pirms pēdējā kaŗa Brazīlijas latvieši paši, kuŗu skaits ir diezgan ievērojams, un it sevišķi ilggadējais un vēl tagadējais b-bas priekšsēdis Jēkabs Āboliņš par šo lietu aktīvi interesējās. Ministrija tomēr ierosinājumu noraidīja.

Cik nožēlojamas sekas ir šim toreizējam lēmumam, varam īsti aptvert tikai tagad, kad pilnīga latviešu izdevumu krātuve Brazīlijā mums visādi varētu noderēt. Par tās uzglabāšanu būtu gādājusi politiskā ziņā konsolidētākā un nacionālās eksistences ziņā stabilākā ārzemju latviešu kopa.

Pēc ministrijas negātīvās atbildes ierosinātāji gan sūtīja grāmatas un latviešu skaņu plates par saviem līdzekļiem, bet ko viņi varēja dot, tas bija tikai nieks. Tādēļ būtu lietderīgi no pagātnes kļūdām mācīties, iekārtot vismaz divi latviešu grāmatu krātuves ārpus Eiropas — vienu Ziemeļamerikā, otru Dienvidamerikā.

KAS NOTIKS TĀLĀK?

Londonas konference beigusies nesekmīgi

Vācijas problēma paliek neatrisināta

Kas notiks tālāk? Kā tagad rīkosies rietumvalstis un Padomju Savienība? Tie ir galvenie jautājumi, kas izskan visu valstu preses un radio komentāros pēc Londonas konferences izjukšanas. Anglijas ārlietu ministrija trešdien oficiāli paskaidroja, ka pēc ārlietu ministru padomes sesijas sabrukuma nav notikušas un arī neesot sagatavotas nekādas 3 rietumu valstu apspriedes. Rietumvalstu ārlietu ministri pirms aizbraukšanas no Londonas gan tikušies personīgi. Bido pēc tikšanās ar Bevinu izlidoja uz Parīzi trešdienas vakarā. Maršals tikās ar Bevinu vakar un pēc tam devās atceļā uz ASV, bet Molotovs, pēc uzkavēšanās Berlīnē, kopā ar maršalu Sokolovski jau trešdien ieradās Maskavā. Londonā vēl sastapās arī Bido ar Maršalu. Ārlietu ministru vietnieki Austrijas jautājuma apspriedes atlikuši līdz 1. februārim. Ārlietu ministri šķīrušies, nenosakot nākamās konferences laiku, nedz vietu.

Anglijas ārlietu ministrs Bevins trešdien apakšnamā paziņoja, ka panākta angļu-amerikāņu vienošanās par turpmāko apvienotās joslas financēšanu. Vakar Bevins apakšnamā sniedza paskaidrojumus par Londonas konferences izjukšanas iemesliem. Jau iepriekš Bevina oficiālā paskaidrojumā atspēkoja Molotova pārmetumus rietumu valstīm un apgaismoja galvenās domstarpības, kas kavējušas panākt vienošanos un novedušas pie konferences sabrukuma. Bevina paskaidrojumu sniedzam atsevišķi. Maršals šīs nedēļas beigās radiorunā amerikāņu tautai dos savus paskaidrojumus par Londonas konferenci.

Piektā ārlietu ministru padomes sesija piedzīvoja pavisam septiņpadsmit sēžu Lenkesteras pilī, rezultātā nedodot vienošanos nedz Vācijas, nedz Austrijas jautājumā. Konference izjuka, pirms vēl bija sākti apspriest pēdējie trīs no sešiem paredzētiem darba kārtības punktiem. Apspriedes nonāca strupceļā Molotova nepiekāpīgo prasību dēļ. Viņa kategoriskai prasībai pēc 10 miljardu dolaru reparācijām, tikpat neatlaidīgi pretojās Maršals un Bevins. Tāpat Molotovs liedzās sniegt ziņas par Padomju Savienības līdz šim iegūtām reparācijām no Vācijas padomju joslā. Tā visas tālākās sarunas kļuva neiespējamas. Un Maršals ierosināja sesijas slēgšanu. Bevins un Bido tam piekrita. Esot gan jānožēlo sesijas neveiksme, bet esot apšaubāms, vai būtu kāda nozīme šādos apstākļos turpināt apspriedes.

Molotovs pēdējā sēdē vēl atkārtoja savus agrākos pārmetumus rietumu valstīm, kas esot izveidojušas kopēju fronti pret Padomju Savienību. Ar viņa valdību tomēr nevarot runāt tādā veidā, kā ar tagadējo Grieķijas valdību. Arī Molotovam nebija nekādu pēzimju, ne iebildumu pret sesijas slēgšanu. Beidzamā mēģinājumā vēl kaut ko reālu panākt konferences izjukšanas stadijā, Bevins, kas šo pēdējo sēdi vadīja, ierosināja, lai Austrijas mierlīguma lietu nodotu ārlietu ministru vietniekiem nekavējošai rīcībai. Bet bija maz izredžu, ka ministru vietnieki panāks vienošanos, ja to nespēja paši ārlietu ministri, un vietnieki tiešām savas apspriedes pēc tam pārtrauca līdz februārim.

Molotovs pēdējā sēdē pieprasīja, lai „Vācu tautas kongresam" atļautu sūtīt uz Londonu savus pārstāvjus. Bet pārējie ministri tam pretojās. Vēl sekoja asa domu apmaiņa reparāciju jautājumā. „Ar dziļu nožēlu man jāsaka," paskaidroja Bevins, „ka mūsu pieredze Maskavas konferencē pēdējā pavasarī un arī tagad šeit, veids, kā ar mums runāts, un apsūdzības, ko esam dzirdējuši, liek šaubīties — es neteikšu vairāk — vai šis iestādījums būs spējīgs nokārtot Eiropas un Vācijas problēmas."

Kaut gan sesija beigusies bez lēmuma par nākošo sanāksmi, novērotāji domā, ka tādu tomēr varot sagaidīt varbūt nākamā vasarā. Norāda uz to, ka jau 1945. g. rudenī ārlietu ministri izšķīrās bez kādas norunas, bet tomēr pēc 3 mēnešiem „lielie trīs" jau atkal sastapās Maskavā.

Angļu arodbiedrību kongresa prezidijs trešdien rezolūcijā izteica nožēlu par konferences izjukšanu, bet apsveica Bevinu ar pūlēm panākt kādu vienošanos un solīja Bevinam un angļu valdībai arī turpmāku arodbiedrību atbalstu. Arodbiedrību kongress arī atbalsta pagaidu palīdzību Eiropai, tāpat tālāko Maršala plāna realizēšanu, kas gan nebūtu saistāma ar politiskiem nosacījumiem palīdzības saņēmējām valstīm.

Par joslu apvienošanu vēl nekas neesot runāts, bet tas tagad gan varētu notikt. Tāpat neesot runāts arī par trīs valstu paktu. ASV bijušais ārlietu ministrs Bernss izteicies, ka tagad rietumvalstīm esot brīvas rokas slēgt separātu mierlīgumu ar Vāciju un Austriju, tomēr atstājot durvis vaļā arī Padomju Savienībai. „New York Times" ieteic nekavējoties sasaukt miera konferenci Vācijai un Austrijai, neuzaicinot Padomju Savienību. TASS izsakās, ka rietumvalstis konferencei cēlušas priekšā gan agrāk sagatavotus plānus Rietumvācijas atdalīšanai un slepeni vienojušās vainu par konferences izjukšanu uzvelt Padomju Savienībai par tās taisnīgajām prasībām. Padomju komentātori visu vainu par Londonas neveiksmi uzveļ vienīgi rietumvalstīm.

„Times" diplomātiskais korespondents izsakās, ka Eiropa un visa pasaule tagad noslogota ar Vācijas problēmu gluži jaunā aspektā un tās atrisināšana prasīšot ārkārtīgas pūles. Vācijas jautājums citādi varētu izvērsties par jaunu briesmu avotu. Kaut gan galvenais strīdus temats bijušas reparācijas, galvenā runa principā tomēr bijusi, kādu sabiedrotie iekārtai un saimnieciskai un politiskai sistēmai valdīt uzvarētajās zemēs. Ja triju rietumu joslu apvienošanā pārsteigtos, tas varētu sagādāt vairāk grūtību nekā labuma. Līdz Vācijas vienības panākšanai visu četru sabiedroto vadībā visi pieprasīt varot būt pagaidu atrisinājumi. Liberālais „Manchester Guardian" norāda, ka divu joslu pārvaldei sekmīgai uzdevumu veikšanai jādod arī lielākas politiskas pilnvaras. Angļu un amerikāņu domstarpības, kas vēl pastāvot, nākot klāt franču joslai, tomēr esot pārvaramas, jo pastāvot **griba** tās pārvarēt.

Amerikāņu oficiālās aprindās Berlīnē izteikta doma, ka krievi sākuši jaunu posmu savā okupācijas politikā, pārbaudot, cik tālu tie varētu iet mēģinājumos izspiest rietumu sabiedrotos no Berlīnes kontroles un iekļaut Berlīni krievu okupācijas joslā. Pēdējā nedēļā krievi atstādinājuši no amata divus Berlīnes novadu birģermeistarus — sociāldemokratus, kas bija ievēlēti visu četru valstu pārraudzībā, un atvietojuši tos ar personām no krievu protežētās sociālistiskās vienības partijas (SED). Saskaņā ar noteikumiem, vēlētas amatpersonas var atcelt vienīgi pēc visu četru okupācijas valstu vienošanās. Tādēļ šī krievu vienpusīgā rīcība ir noteikumu pārkāpšana, bez tam tā runā pret arī visu četru valstu dotajam solījumam par pašpārvaldes tiesību Berlīnei, kas paredzēta sabiedroto apstiprinātajā Berlīnes konstitūcijā.

Otrkārt, krievi pūlējušies panākt neaudzo politiķu nobīdīšanu malā, kas viņu okupācijas joslā un Berlīnes krievu sektorā vēl izrādīja politiskas neatkarības tieksmes un opozīciju komunistu valdīšanai. Bez tam krievi paziņojuši, ka rietumu sabiedroto pārstāvjus nepielaidīs sanāksmēs Berlīnes krievu sektorā, ja tajās būs runa vienīgi par krievu sektoru vai joslu. Rietumu valstis uzskata, ka ikvienai sanāksmei Berlīnes krievu sektorā jābūt pieejamai ikvienas valsts pārstāvjiem, kas kopīgi pārvalda pilsētu.

Vācu projekti par jaunu federālu pagaidu valdību

Pēc AP informācijas, vācu politiskie vadītāji amerikāņu joslā jau esot slepeni izstrādājuši sīku satversmi jaunai federālai pagaidu valdībai Rietumvācijā. Projektam jau esot daudzu angļu joslas politiķu piekrišana, un tas atstājot durvis vaļā arī franču joslas iekļaušanai. Esot sagaidāms, ka tagad projektu visdrīzākajā laikā paziņošot vācu tautai. Ierosmi šai lietā uzņēmušies amerikāņu joslas ministru prezidenti. Angļu un amerikāņu iestādēm pašām, turpretim, šāda konkrēta plāna vēl neesot. 20. decembrī it kā esot sagaidīt konferenci šī jautājuma pārrunāšanai, piedaloties amerikāņu joslas ministru prezidentiem un angļu un amerikāņu militārgubernatoriem ģenerālim Klejam un ģenerālim Robertsonam.

(Beigas 4. lpp.)

Angļu ģenerālis brauc uz Vašingtonu ar priekšlikumiem DP izvietošanai

Angļu ģenerālmajors Ficrojs MakLīns nedēļas sākumā izbraucis no Triestas uz Vašingtonu, kur viņš ar ASV ārlietu ministriju apspriedīs pasauli aptverošu plānu DP pārvietošanai no Vācijas, Austrijas un Italijas uz aizjūras zemēm. Transportam viņš ierosinās dibināt īpašu kuģu fondu.

Ģenerālis MakLīns, kas paredzējis ierasties Vašingtonā janvāra sākumā, pēc „New York Herald Tribune" informācijas, it sevišķi vēlas, lai pēc iespējas drīz nokārtotu Austrijas DP jautājumu, jo tas izvērties par sarežģītu iekš un ārpolitikas problēmu.

Pēc laikraksta ziņām, ģenerālis ierosinās, lai ASV, Lielbritanija un citas valstis, it sevišķi rietumu hemisfairā un Klusā okeana zemēs, sagādā kopīgam „fondam" pietiekami daudz kuģu statistiski sareģistrēto DP pārvietošanai nākošajos 2 gados. Ģenerālis izteicies, ka, pēc viņa informācijas, tādā gadījumā, ja būšot kuģi, pārvietošanu varētu paveikt nedaudz gados.

MakLīns kara laikā bija angļu misijas vadītājs Dienvidslavijā pie maršala Tito. Viņš arī noslēdza dienvidslavu repatriācijas līgumu, ko Dienvidslavija nesen lauza. Ģenerālis apliecinājis, ka, lai gan Tito sūtījis vairākas repatriācijas misijas, kam arī atļauts brīvi darboties, dienvidslavi Austrijā nav izrādījuši nekādu vēlēšanos repatriēties. Tito valdība pieprasījusi izdot zināmu skaitu, kas esot nodevēji un kara noziedznieki, bet pēc Londonas atzinuma šie cilvēki nebūtu pieskaitāmi pie tādiem, kam atņemamas bēgļu patvēruma tiesības.

Pēc AP ziņām, kāds Dienvidslavijas ārlietu ministrijas ierēdnis paskaidrojis, ka Dienvidslavija lauzusi DP repatriēšanas līgumu ar Angliju tāpēc, ka Anglija ne tikai izvairās izpildīt līguma noteikumus, bet pat atklāti pretojas tiem. Bez tam viņš apgalvojis, ka „angļi izmanto līgumu, lai paplašinātu propagandu pret repatriēšanos, un atsakās izdot kara noziedniekus, kuru izdošana jau agrāk izlemta." Ierēdnis apgalvojis, ka no 86 pieprasītām personām izdota tikai 21, pie tam tādi, „kas vainīgi sīkākos pārkāpumos, un daļa tādu, kas nemaz nebija pieprasīti."

„San Francisko Chronicle" kādā ievadrakstā pastāsta, ka Anglija paredzējuši līdz gada beigām dot patvērumu ap 100.000 bēgļu, un piebilst, ka ASV vilcināšanās izpildīt cilvēcīgo pienākumu šai ziņā ir nepiedodama.

NYHT

Ierosina Trumena Etlija un Staļina tikšanos

Šveices radio ziņo, ka dažās politiķu aprindās ierosināts, lai vēlākais janvārī noorganizētu Trumena, Etlija un Staļina personīgu tikšanos, bet pēc citu domām labākais ceļš būtu parastās diplomātiskās sarunas. Bido preses konferencē izteicās, ka par 3 Vācijas rietum-

ARĪ SIEVIETES . . .
Satracinātas angļu nama mātes kādā sanāksmē notvērušas komūnistu aģitātoru un, ar rokas somām sitot, padzen to no savas vidus. **Life**

Trumens parakstījis likumu par pagaidu palīdzību Francijai, Italijai un Austrijai

ASV prezidents Trumens 17. decembrī parakstīja likumu par tūlītēju palīdzību Francijai, Italijai, Austrijai un Ķīnai 597 milj. dolaru apmērā. Īpaša likuma klauzula atļauj jaunuzbūves financēšanas korporācijai automatiski izlietot 150 milj. dolaru avansu palīdzības sniegšanai. Tāpēc jau tai pašā dienā no ASV ostām izbraukuši kuģi ar pirmiem sūtījumiem Francijai.

Kongresa tautas pārstāvju nams pēdējā balsojumā pieņēma likumu ar 313 pret 82 balsīm. Kongresa līdzekļu piešķiršanas komisija, kā jau ziņots, gribēja samazināt palīdzībai domāto summu par 88 milj. dolaru un Ķīnai domātos 60 milj. nepiešķirt. Kongress šo ieteikumu noraidīja.

Tieši pirms nobalsošanas kongresā senātors Vandenbergs paziņoja senātam, ka būtu aplam piešķirt Ķīnai pagaidu palīdzību, kamēr nav izstrādāts sīks palīdzības plāns. Arī citi politiķi izteikušies, ka 60 milj. dolaru piešķiršana Ķīnai radītu vairāk sajukuma nekā labuma. Summa esot pārāk niecīga, lai nopietni ietekmētu Ķīnas chaotisko saimniecības stāvokli, bet piešķīrums gan sadrošinātu Ķīnas reakcionārās aprindas, kas domā, ka nekādas reformas nav vajadzīgas, jo ASV tik un tā palīdzēs Čangkaišekam visos gadījumos.

Prezidents Trumens paziņojis, ka nākošā kongresa sēdē, kas notiks piektdien, paziņos valdības plānu ilgtermiņa palīdzībai Eiropas valstīm — tā saukto „īsto" Maršala plānu.

NYHT, BBC

Francijai draud 1 miljards franku deficita dienā

KOMŪNISTU DARBOŠANĀS TREŠAIS POSMS — PAGRĪDE

Ģenerālim de Gollam tuvais laikraksts „Paris Presse" par Francijas un Padomju Savienības attiecību saasināšanos raksta, ka Padomju Savienība acīm redzot meklējot iemeslu, lai izbeigtu franču-krievu palīdzības paktu. Pats pakts paredz, ka abām pusēm ir tiesības izbeigt paktu bez iepriekšēja uzteikuma, ja pretējā puse neievērotu kādu svarīgu pakta noteikumu. Laikraksts apgalvo, ka krievi tagad acīm redzot meklējot iemeslus, lai paktu lauztu un vainu par to uzveltu Francijai.

UP ziņo, ka Iļja Erenburgs „Pravdā" apvainojis ASV par padomju attiecību pasliktināšanos ar Francijas valdību, kas esot „gatava pārdot zemi un valsti par gabaliņu amerikāņu maizes un asaru gāzi." Visa Francijas sociālistu partija esot „pārgājusi ienaidnieka pusē ar plīvojošiem karogiem un jauniem amerikāņu portfeļiem". Erenburgs apgalvo, ka „sociālistu katoļu koalīcijas svarīgākais uzdevums ir uzcelt pamatīgu valni starp Franciju un Padomju Savienību. Francijas neatkarība pārdota vienā paņēmienā. Amerikāņi valda Francijā kā pašu mājās."

„New York Herald Tribune" ievadrakstā izsakās, ka Rietumeiropa ieguvusi sāpīgu, bet arī vērtīgu mācību par komūnistu īstajiem mērķiem. Bez tam Francijas gadījums spilgti pierādījis, ka, ja komūnistus sakauj, „māte Maskava nekavējas parādīt savu nepatiku". Ļoti spilgti esot pierādījies arī, ka saimnieciskus nolīgumus izmanto politiskiem mērķiem taisni tie, kas apgalvo, ka Maršala plāna nolūks esot uzkundzēšanās, ko viņi „nekad, nekad nedarītu". Tikai tad, kad krievi gribējuši parādīt nepatiku par Francijas notikumiem, Anglijas tirdznieciskо sarunu delegācijas vadītājs varējis ziņot no Maskavas par „principiālu vienošanos". Neesot šaubu, ka, tiklīdz Kremlim liksies vajadzīgs pabikstīt angļus, „principiālā vienošanās" beigs eksistēt, jo nevarēs „vienoties" par sīkām techniskām detaļām.

Pašā Francijā valdība intensīvi spriež par saimnieciskā stāvokļa stabilizēšanu. Jaunais finanču ministrs Maijers gatavojas piektdien iesniegt nacionālai sapulcei plānu 1948. g. saimniecībai.

Jaunā plāna pamatos ir ļoti plašs ziņojums, ko izstrādājis viens no ievērojamākajiem franču saimniecības ekspertiem Monē. Viņš nav politiķis, bet technisks valdības darbinieks. Pēdējos 2 mēnešus viņš vācis materiālus par Francijas saimniecības atjaunošanas iespējām un savu ziņojumu izstrādājis saziņā ar arodbiedrību centrālo federāciju, Francijas rūpnieku padomi, lauksaimnieku padomi un vēl 200 visu saimniecisko nozaru pārstāvjiem.

Monē ziņojuma saturs ir visai drūms. Tas paredz Francijai 1948. g. 1 miljardu franku jeb 8 milj. dolaru deficitu d i e n ā, ja valdībai neizdosies novērst pašreizējos apstākļus. Lai to paveiktu, valdībai vajagot: 1. izbeigt preču uzkrāšanos, 2. pavairot produkciju, 3. stabilizēt franku, 4. nolīdzināt augstās cenas ar algām, kas nespēj tām izsekot, 5. atrast jaunu labāku nodokļu sistēmu un padarīt kreditus pieejamus. Vissvarīgākais deficita iemesls esot valūtas nestabilitāte un nepietiekamā preču sadale. Deficitu neizdotos pārvarēt pat tad, ja Francijas rūpniecības produkcija par 10 proc. pārsniegtu 1938. g. produkciju. Ja valūtu nenostabilizētu, tad deficits būtu neizbēgams.

„Nouvelles de France" tomēr ziņo, ka optimisms Francijā vairojas, jo jau jūtama pirmā amerikāņu palīdzība. Pienācis kāds kuģis ar pārtiku skolas bērniem. Šumana valdība, pēc šī laikraksta ziņām, esot nolēmusi kreditus, ko Francija dabūs no ASV, izmantot pirmās nepieciešamības patēriņa preču iepirkšanai, bet it sevišķi lauksaimniecības produktu iepirkšanai, lai tādējādi nospiestu uz leju pašas Francijas lauksaimniecības produktu cenas.

Pret šo nodomu nikni vēršas franču lauksaimnieki. Pēc „New York Herald Tribune" ziņām, kāda lauksaimnieku apvienības delegācija jau ieradusies pie valdības un paziņojusi, ka stāvokli nevar uzlabot, radot mākslīgu konkurenci Francijas lauksaimniecībai. Esot gan jāieved traktori un mākslīgie mēsli. Šumans un Maijers esot atbildējuši, ka vispirms lūkošot noregulēt cenas, aizliedzot jebkādus pārtikas izvedumus no Francijas un tai pašā laikā ievedot tik daudz, cik vien iespējams, no ārzemēm. „Nouvelles de France" piebilst, ka lauksaimnieku nemieru visvairāk kurina komūnisti, kas pēc neveiksmes streikos tagad griežas pie lauksaimniekiem un apgalvo, ka valdība nodomājusi iznīcināt sīkos zemniekus.

Arī citas ziņas liecina, ka Francijas komūnisti nebūt nav nolēmuši mest bisi krūmos. „Newsweek" raksta, ka acīm redzamā komūnistu neveiksme streikos piespiedis tos mainīt taktiku. Esot domājams, ka tie kādu laiku ķersies pie pagrīdes darbības kominforma vadībā, lai visiem līdzekļiem sabotētu Maršala plānu. Tā būšot trešā komūnistu pēckara darbības faze Francijā. Vispirms viņi tēloja legālu partiju, kas gatava palīdzēt Francijas valdībai nest smagās saimnieciskās nastas, pēc viņu izslēgšanas no valdības komūnisti tēlojuši „saniknoto opozīciju pret reakciju". Tagad viņi ievadīšot trešo darbības posmu, pūloties mazināt produkciju ogļraktuvēs un sabotējot ostas, kur no kuģiem būtu jāizkrauj ASV sūtījumi.

NYHT, NdFr, Newsweek

Bevins atspēko Molotova pārmetumus

Anglijas ārlietu ministra oficiālais paskaidrojums

Oficiālajā Bevina paskaidrojumā, kas izdalīts arī pārējiem Londonas konferences dalībniekiem, Anglijas ārlietu ministrs ar faktiem atspēko Molotova izteiktos pārmetumus un apvainojumus Anglijai un pārējām rietumvalstīm, kā arī norāda uz Padomju Savienības prasību nedibinātību.

Vispirms Bevins kategoriski noraida Molotova apgalvojumu, ka angļu valdība pārņēmusi no Vācijas reparācijās tādas vērtības, uz kurām tai nav bijis tiesību. Anglija līdz šim no Vācijas pārņēmusi, saskaņā ar vienošanos, kuģu tonnāžu 88 miljonu dolaru vērtībā un rūpniecības iekārtas par 16 miljoniem dolaru. Anglija gan guvusi zināmu labumu, izmantojot vācu rūpniecības pētījumu rezultātus, bet šī iespēja bijusi tāda pati arī visām pārējām Vācijas okupācijas valstīm. Visi izvedumi no Vācijas izmantoti, lai nosegtu Vācijai svarīgu importa preču ievedumus. Ogļu un koku eksports no Vācijas Anglijai vēl nekādus ienākumus nav devis, nepalīdzot pat segt daļu no pārtikas ievedumiem, tā ka izdevumi par Vācijai piegādājamo pārtiku joprojām gulstas uz angļu nodokļu maksātājiem.

Tālāk Bevins paskaidrojumā runā par Padomju Savienības noteikto prasību pēc 10 miljardu dolaru reparācijām no Vācijas, šai summā ieskaitot vienu septīto daļu no ikgadējās vācu rūpniecības produkcijas. Bevins atzīst, ka šie skaitļi nelikšos pārmērīgi lieli, ja tos salīdzina ar smagajiem Padomju Savienības zaudējumiem šinī karā. Bevins jūtot visu cienību pret Padomju Savienības upuriem un pret tās veikumiem karā, bet, ja visi sabiedrotie gribētu savas reparācijas no Vācijas aprēķināt pēc saviem zaudējumiem karā, tad nonāktu pie vēl astronomiskākiem skaitļiem. Nevar prasīt no Vācijas vairāk, nekā tai vispār ir, un nevar atbīdīt malā citu prasības, lai izpildītu Padomju Savienības prasības, turklāt tādas, uz kurām tai nav tiesību reflektēt.

Visā konferences gaitā Molotovs nav paskaidrojis, uz kādu Potsdamas nolīguma paragrafu Padomju Savienība dibina savas prasības pēc reparācijām no Vācijas kārtējās produkcijas. Molotovs visu laiku runājis tikai par Jaltas sanāksmi, bet tā bija tikai starpposms un nekādi nevar anulēt konkrētas vienošanās vēlākajā Potsdamas konferencē. Par Padomju Savienības līdzšinējām reparācijām Molotovs nekā nav paskaidrojis, acīm redzot, nevēlēdamies, lai pārējie sabiedrotie par to ko zinātu. Pēc Bevina rīcībā esošās informācijas, padomju līdzšinējo reparāciju apmēri esot milzīgi. Pretēji Potsdamas līguma noteikumiem, 70% no visas padomju joslas rūpniecības produkcijas aizejot uz Padomju Savienību vai arī tiekot izlietoti padomju vajadzībām turpat krievu joslā.

Turklāt krievi pārņēmuši arī kapitāla vērtības, uz kurām tiem nav nekādu tiesību. Ar kādām tiesībām Padomju Savienība savā Vācijas joslā likusi nomontēt veselas dzelzceļu līnijas, jautā Bevins, tāpat telefona un citas sakaru ierīces, brūnogļu raktuves un brikešu rūpniecības uzņēmumus? No pēdējiem esot nomontēta apmēram trešā daļa. Tiesa gan, norāda Bevins, ka padomju joslā palikuši atsevišķi tādi uzņēmumi, uz kuriem Padomju Savienībai būtu bijušas tiesības, bet tie tomēr pakļauti padomju pārvaldei un tiem piešķirta eksterritoriālitāte. Turklāt padomju iestādes tādā pat veidā rīkojušās arī ar citiem uzņēmumiem, uz kuriem tai nebija nekādu tiesību, piemēram, būvniecības, keramikas un tekstilrūpniecības nozarē. Kopējās reparācijas, ko Padomju Savienība jau ieguvusi no Vācijas, norāda Bevins, pēc viņa informācijas esot jāvērtē jūtami pāri par 7 miljardiem dolaru.

Komunikē tālākajā daļā Anglijas ārlietu ministrs pakavējas pie atsevišķo Vācijas okupācijas joslu produkcijas. Molotovs salīdzināja padomju joslas un apvienotās angļu-amerikāņu joslas rūpniecības produkciju, taisot Padomju Savienībai labvēlīgus secinājumus. Padomju joslas faktiskā produkcija gan nav zināma, bet apvienotās joslas apstākļus Molotovs apgaismojis aplam, kaut gan tās savus produkcijas skaitļus periodiski publicē. Angļu-amerikāņu joslas saimnieciskais stāvoklis patiesībā ir jūtami labāks, nekā to attēlojis Molotovs. Kopš Maskavas konferences vispārējais produkcijas līmenis pieaudzis, sasniedzot 42% no 1938. g. apmēriem, kamēr Maskavas konferences laikā tas bijis vēl tikai 26%. Ogļu produkcija abās joslās pieaugusi no 225.000 līdz 280.000 t dienā un vēl turpina pieaugt. Tas pats sakāms par tērauda rūpniecību, kuras produkcija šai laikā pieaugusi no 174.000 līdz 310.000 t mēnesī. Arī jaunuzbūvei ļoti svarīgā cementa produkcija cēlusies no 84.000 līdz 265.000 t mēnesī.

Tālāk Bevina komunikē pievēršas pārtikas stāvoklim. Angļu-amerikāņu joslā pēc jūtama devu samazinājuma tagad tās atkal paaugstinātas, kaut arī vēl nav sniegts vēlamais līmenis. Bet ar visu to pārtikas devas visumā tomēr lielākas nekā padomju joslā, kaut gan to vāciešu devas, kas tur strādā krievu labā, ir ievērojami lielākas nekā pārējiem. Pārtikas sagādi jūtami apgrūtina nepieciešamība pēc pārtikas importa rietumu joslās, jo tās atgrieztas no saviem dabiskajiem pārtikas apgādes avotiem — Vācijas austrumu lauksaimniecības apgabaliem.

Bevins tālāk atspēko Molotova pārmetumus, ka rietumvalstis bremzējot Vācijas rūpniecības produkciju un preču eksportu, lai paplašinātu uz tā rēķina savu tirgu un atrastu noietu saviem preču pārpalikumiem, jeb, kā to Molotovs formulēja, ievedot Vācijā kūkas un vīnu, tā uzkraujot vāciešiem smagu parādu nastu. Patiesībā gan ir tā, ka katra tonna pārtikas, izejvielu un citu preču, kas ievesta Vācijā, bija jāsamaksā no mūsu pašu sabiedroto tautu pleciem. „Vācieši netiek izmantoti smieklos“, izsaka Bevins, „ka mēs angļu-amerikāņu joslā esam piemērojuši „vīna un kūku politiku“.“

Runājot par produkciju krievu joslā, Bevins norāda: „Molotovs apgalvo, ka krievu joslā produkcija sasniegusi 52% no 1938. g. līmeņa. Pēc manā rīcībā esošām ziņām, tā būtu 40%, un ja Molotovs saka 52%, tad šai skaitlī ierēķināti jūtami cenu pacēlumi. Bet pat pieņemot, ka šie skaitļi būtu pareizi, tie ir vājš iepriecinājums, jo daļa šīs produkcijas aiziet uz Padomju Savienību. Bet reparācijas laikam gan nevarētu uzskatīt par lielu palīdzību Vācijai.“

Savā paskaidrojumā beigās Anglijas ārlietu ministrs runā par Vācijas vienību. „Mēs pilnīgi piekrītam, ka Vācijas saimnieciskā un politiskā vienība ir vienīgā pareizā izeja, arī mēs to gribam panākt. Bet Padomju Savienība to saista ar savām kategoriskām prasībām. Ja tā ņemtu savas ultimatīvās prasības atpakaļ, tad mēs ticam, ka Vācijas vienība tiešām būtu panākama.“

BBC

Kas notiks tālāk?

(Turpinājums no 3. lpp.)

Pēc novērotāju atzinuma, ASV, Anglijas un Francijas nākošais solis būs noskaidrot, vai Rietumvācija organizējama uz apvienotu triju joslu bazes, vai arī paliks divas — apvienotā angļu-amerikāņu un franču. Maršala padomdevējs Dalless, kas nesen sastapies ar vadītājiem franču politiķiem, ieskaitot ģenerāli de Gollu, domā, ka v'su triju rietumu joslu apvienošanu būtu iespējams panākt. Kā vienā, tā otrā gadījumā sagaidāms, ka rietumu valstis tagad koncentrēs pūles, lai panāktu Maršala plāna praktisku iedzīvināšanu Rietumeiropas atveseļošanai. Visas Londonas sarunas apēnojis viens jautājums — vai Eiropai palīdzēt ar Maršala vai Molotova plānu. Daļa amerikāņu amatpersonu Londonā izteikušas domas, ka Rietumvācijas organizēšanu būtu jāizdara lēnām un ar apdomu, vispirms rūpējoties par divjoslu schēmas nostiprināšanu. Esot jāgaida, vai būtu vēlams šai schēmā nekavējoties iesaistīt arī Franciju, jo tā, cik jūtams, vēloties lielākas tiesības, nekā Vašingtona un Londona būtu ar mieru Francijai piešķirt, varbūt pat veto tiesības. Bez tam politiskā situācija Francijā vēl pārāk nenoteikta, lai jau riskētu ar galīgiem lēmumiem par Rietumvācijas organizēšanu.

Amerikāņu amatpersonas Vācijā neuzskatot par izdevīgu tagad organizēt kādu vācu „valdību“ Rietumvācijā, bet labāk nogaidīt, līdz krievi savā joslā ievada tamlīdzīgu rīcību. Drīzāk paši vācieši būtu jāmudina panākt kaut kādu demokrātisku politisku attīstību. Rietumvāciju tomēr uzskata par vienu no Maršala plāna stūrakmeņiem, kas iespējami ātri nostiprināms, lai sekmētu visas Rietumeiropas saimniecisko atveseļošanos.

Pēc Šveices radio ziņām, Bido Londonā sarunā ar Maršalu esot izteicies, ka Francija būtu ar mieru savu okupācijas joslu pievienot divu joslu sistēmai, ja abas pārējās valstis piekristu Francijas-Anglijas-ASV militārās savienības līguma noslēgšanai, kas būtu vērsts kā nodrošinājums pret Vāciju un Padomju Savienību. Konkrētus rezultātus Bido sarunas neesot devušas, bet visas trīs rietumvalstis apstiprinājušas, ka novēlas Vācijas sadalīšanu. Arī Maskavas radio ziņoja, ka pēc Molotova aizbraukšanas 3 rietumvalstu ārlietu ministri Londonā vēl apspriedušies par Rietumvācijas uzbūvi.

NYHT, BBC

Visā pasaulē meklē aroda speciālistus

IRO galvenais štābs angļu okupācijas joslā Vācijā informē par vairākiem darba piedāvājumiem DP — dažādu arodu speciālistiem. Eirē vajadzīgi 8 klavieru skaņotāji. Kāda Anglijas firma pieprasa speciālistus zivju konservēšanas rūpniecībā. Kanādā nepieciešami gravēšanas meistars zīmogu un etiķešu ražošanai. Šim darbiniekam Montreālā būtu padoti 6 vai 10 darbinieki. Cits Kanādas uzņēmums pieprasa piedzīvojušus cepuru pagatavotājus. Kanādieši ieinteresēti arī keramikas techniķu nodarbināšanā un lūdz porcelāna rūpniecības speciālistus. Pieprasījumi ir pat no Indijas; kādai Kalkutas tekstilsabiedrībai vajadzīgi 3 aušanas un vērpšanas aroda pratēji, bet Palestīnas potaša sabiedrība vēlas 3 priekšstrādniekus darbam savās ķīmiskajās rūpnīcās.

DAŽOS VĀRDOS

Palestīnā beidzies 10 dienu ilgais arabu streiks. Arabi tomēr solās arī turpmāk visiem spēkiem pretoties netaisnai Palestīnas dalīšanai.

50 kuģu ar armijas piederumiem ASV sūtīs Turcijai februāra sākumā.

Irānas parlaments ar 72 pret 34 balsīm ievēlējis par ministru prezidentu Sultanecha vietā Irānas nacionālās sapulces prezidentu Sardaru Fakheru Hekmatu. Opozicijas vadītājs Mosadeghs dabūja 31 balsi, bet Sultanechs nevienu. Sultanecham parlaments pagājušā nedēļā izteica neuzticību, kad viņš, neraugoties uz gandrīz visu viņa ministru atkāpšanos, pats neatstāja posteni. Domā, ka arī Hekmats, jaunās „nacionālās vienības partijas“ priekšsēdis, ilgstoši nebaudīs parlamenta vairākuma uzticību.

Antikominforma organizāciju ar centru ASV cerot nodibināt no Ungārijas aizbēgušais neatkarības partijas vadītājs Zoltans Pfeifers. Organizācija vadīšot cīņu par Austrumeiropas atbrīvošanu no padomju virskundzības.

Pēdējā amerikāņu karaspēka vienība, bumbvežu vienības pavadīta, svētdien kuģī atstāja Italiju.

Vairākas nedēļas zem ūdens palikusi angļu zemūdene Alliance izmēģinājumu braucienā, pārbaudot jaunas ierīces gaisa pievadīšanai dīzelmotoriem. Vācu zemūdenes karā spēja uzturēties zem ūdens tikai dažas dienas.

75 līdz 90% visu Eiropas žīdu DP vēloties izceļot uz Palestīnu, ziņo ģenerāla Kleja padomdevējs žīdu lietās Lēvintāls. Eiropā pavisam ir 240.000 žīdu DP.

Jaunajā Šveices valdībā ir 3 progresīvie, 2 katoļu konservātīvie, 1 strādnieku un zemnieku partijas loceklis un 1 sociālists. Pieci ministri nāk no vācu Šveices, pa vienam no franču un itāļu daļas. Jaunais Šveices prezidents 1948. g. ir Enriko Sello.

Viltota sabiedroto okupācijas nauda konstatēta visās 4 Vācijas okupācijas joslās. Viltotas 100 marku zīmes, kā arī par tādām pārtaisītas 20 marku zīmes. Sevišķi daudz viltoto banknošu apgrozībā Hamburgā.

41 g. v. amerikāniete Mūre saņēmusi atļauju precēt 16. g. v. vācieti Figlu, ar ko iepazinusies kopīgā darbā amerikāņu kantīnē Pasavā. Pēc kāzām abi dosies uz ASV.

3 Vašingtonas vidusskolnieki apcietināti par lidmašīnas zādzību. 15, 16 un 18 g. v. zēniem jau trīs reizes bija izdevies nepamanītiem paņemt no lidlauka lidmašīnu un naktī izlidoties virs Vašingtonas.

50.000 mārciņu gadā ierosināts piešķirt no valsts līdzekļiem Anglijas princesei Elizabetei un viņas vīram Edinburgas hercogam, kas kopš 15. decembra darbojas angļu admirālitātē.

Komūnistiem jāiegūst absolūtais vairākums parlamentārajā kabinetā, norādīja Čechoslovakijas ministru prezidents komūnists Gotvalds, prasot vērsties pret visiem, kas vājina Čechoslovakijas saites ar Padomju Savienību un pārējām slavu valstīm.

Lai sekmīgāk apkarotu „spīvus“ un citus, kas vairās no ražīga darba, Anglijas valdības inspektoriem dotas tiesības inspicēt arī dzīvokļus, kur domājams slēpjas „vienaldzīgie“.

Andrejam Upītim PSRS augstākās padomes prezidijs piešķīris Sarkanā darba karoga ordeni par nopelniem daiļliteratūrā.

„Austrumu bloks“ Balkānos

TITO SLĒDZ LĪGUMUS, BET RUMĀNI PĀRŅEM ANGĻU NAFTU

Saskaņā ar miera līguma noteikumiem, naktī no 14. uz 15. decembri no Ungārijas izvāktas nelielās amerikāņu un angļu karaspēka daļas. Pēc BBC ziņām, kas saņemtas Londonā, Padomju Savienība esot atsaukusi savu karaspēku no Bulgārijas.

Sofijā parakstīts Albānijas un Bulgārijas draudzības līgums, kas līdzīgs Dienvidslavijas un Bulgārijas līgumam, ko dažas dienas iepriekš parakstīja maršals Tito. No Sofijas Tito devies uz Bukarestu, kur parakstīs draudzības un savienības līgumu arī ar Rumāniju. Tito izteicies, ka savstarpējie Balkānu valstu līgumi nebūt neapdraudēšot Eiropas vai pasaules mieru.

Arī Ungārijas valdība paziņojusi, ka drīz parakstīs līgumu ar Rumāniju tādā pašā garā, kā nesen parakstītais Ungārijas-Dienvidslavijas līgums. Reutera diplomātiskais korespondents nosauc visu šo līgumu sistēmu par „austrumu bloka“ veidošanu un piebilst, ka jaunajai sistēmai esot izveidojušies divi atbalsta poli — Maskava un Belgrade. Sākums visai sistēmai esot Padomju Savienības un Dienvidslavijas pakts, kas parakstīts jau 1943. gadā. Padomju Savienība līdz šim esot noslēgusi savienības līgumus ar Austrumeiropas valstīm, bet pārējās valstis esot katra parakstījusi pa trim līgumiem. Esot skaidrs, ka Dienvidslavija, pateicoties savas komūnistu partijas aktīvitātei un spēkam, ieguvusi pārāko stāvokli pārējo Balkānu valstu vidū. Tāpēc tur arī iekārtots kominforma mītneklis. Vienīgi pati Padomju Savienība esot pārāka par Dienvidslaviju.

Svarīgs esot apstāklis, ka jaunie līgumi daudzos gadījumos nokārto vēsturiskus robežstrīdus, kas jau simtiem gadu aptumšojuši Balkānu politiskos apvāršņus. Tā esot zināms, ka Dienvidslavijas un Bulgārijas līgums paredz Makedonijas jautājuma atrisināšanu, domājams uz Grieķijas rēķina. Ungārijas un Dienvidslavijas līgumā Ungārija esot atteikusies no prasībām uz Banatas apgabalu. Esot gan cits jautājums, vai šie Maskavas sankcionētie līgumi arī nākotnē iegūs spēku.

UP ziņo, ka Rumānijas valdība 15. decembrī pārņēmusi divu lielāko naftas rūpnīcu pārvaldi, kas vēl piederējušas angļiem. Tās ir firmas „Astra-Romana“ un „Unirea“. Valdības dekrētā teikts, ka angļu firmas „Royal Dutch Shell“ un „Phoenix Oil and Transport“, kas bijušas faktiskās īpašnieces, esot pierādījušas „ļaunu gribu, nevīžību un zagušas valsts naftu no pazemes.“

NYHT, BBC

„Ukraiņu trimdas valdība“ Vācijā prasa atzīt „benderistus“ par „insurgentu armiju“

Kādas Vācijas amerikāņu joslā dzīvojošas neatzītas „ukraiņu trimdas valdības“ pārstāvji oficiālā notā ASV ārlietu ministram Maršalam esot lūguši uzskatīt pretkomūnistiskos „benderistus“ par insurgentiem, ziņo „Daily Mail“. Kā zināms, amerikāņu joslā ieradušies pāri par 100 „benderistu“ un „Ukraiņu atbrīvošanas armijas“ locekļu, kas uz Vāciju atbēguši, vairoties no čechu un padomju armijas vajāšanām Polijā.

Benderisti ir bruņoti ukraiņu partizāni. Viņu vadītājs, no kā radies arī šo vienību nosaukums, ir pretkomūnistiski noskaņotais Stefans Bandera, ko Padomju Savienība apsūdz sadarbībā ar vāciešiem kara laikā. Kaut gan bēgļi nolikuši ieročus, visi viņi Vācijā aizturēti un ievietoti īpašās nometnēs, bet, pēc viņu pārstāvju uzskatiem, tiem būtu tiesības uz „insurgentu“ jeb dumpinieku statūtu, kam piemēro īpašus starptautiskus noteikumus.

Notā, kas iesniegta arī Francijai, Anglijai un Vatikanam, prasīts „Ukraiņu atbrīvošanas armiju“ atzīt par insurgentu armiju un pakļaut starptautiskiem likumiem. Tāpat notā lūgts, lai Starptautiskajam Sarkanajam Krustam atļautu apkalpot šos cilvēkus un darboties par sakarnieku starp „armiju“ un tās trimdas valdību. Notā noraidīti padomju apgalvojumi, ka ukraiņu pretkomūnisti esot fašistu kolaboranti, jo tie esot aktīvi cīnījušies pret Vāciju no 1942. līdz 1944. g., pēc tam piedalīdamies cīņā pret Padomju Savienību. Ukraiņu atbrīvošanas armija UPA esot organizēta, disciplinēta vienība, kas pakļauta ģenerāļa Tarasa Chuprinkas virsvadībai, atbilstot starptautiskiem noteikumiem un valkājot savus formas tērpus un nozīmes.

Amerikāņu militārā policija, kas sagūstīja minētos 100 ukraiņus, gan savā laikā ziņoja, ka daļa bijusi tērpta vācu, daļa krievu armijas formas tērpos un nevienam no visiem neesot bijis pilnīgs vienveidīgs formas ietērps. Kāds augstāks amerikāņu virsnieks Frankfurtē, pēc Reutera informācijas, izteicies, ka „Ukraiņu trimdas valdībai“ Vācijā neesot oficiālas atzīšanas un tādēļ laikam arī tās petīcija negūšot amerikāņu oficiālu atzīšanu. Tāpēc arī turpmāk „benderistus“ un UPA locekļus, kas ieradīsies amerikāņu joslā, uzskatīšot par nelegāliem robežu pārgājējiem.

DM

Mēģinājums iegūt rublim starptautisku pirktspēju

PADOMJU NAUDAS REFORMA ĀRZEMJU VĒRTĒJUMĀ

Komentējot valūtas reformu Padomju Savienībā, Nujorkas laikraksti salīdzina Padomju Savienības saimnieciskās grūtības ar dažu kapitālistisku valstu saimnieciskām grūtībām. „New York Times“ izsakās, ka Padomju Savienība esot izvēlējusies valūtas reformu par līdzekli visai kapitālistiska rakstura slimības ārstēšanai. Lai gan komūnistiskās mācības sludinātas 30 gadu, cilvēka peļņas kārā daba acīm redzot tomēr esot guvusi pārsvaru. „New York Herald Tribune“ norāda, ka, par spīti visai propagandai, valūtas reforma arī Padomju Savienībā esot iedzīvotājiem tikpat nepatīkama lieta, kā līdzīgi soļi citās valstīs, varbūt pat vēl nepatīkamāka. Tomēr pareģojums, ka Padomju saimniecība šo reformu nepārcietīšot, esot tikpat aplams, kā padomju lietpratēju izteiktās domas par līdzīgiem pārkārtojumiem rietumvalstīs.

Pēc oficiālu amerikāņu aprindu domām, Padomju Savienība ar šīm reformām varbūt mēģinot piešķirt rublim starptautiskā tirdzniecībā atzītu vērtību. Tādā gadījumā tā spētu savus divpusīgos tirdzniecības līgumus paplašināt, pārvēršot tos par vispārējiem, daudzpusīgiem, līgumiem, kur preču vērtība būtu noteikta rubļos. Ja padomju rublis iegūtu starptautisku pirktspēju, tad paplašinātos Padomju Savienības tirdzniecība galvenokārt ar Skandinavijas, Austrumeiropas un tām valstīm, ar kurām pastāv klīringa nolīgumi. Bez tam esot zināms, ka padomju saimniecības lietpratēji jau izstrādājuši projektus Maršala plāna apkarošanai ar zeltu segta, vērtībā pastāvīga rubļa palīdzību. Šinī ziņā Padomju Savienība varētu balstīties uz saviem milzīgajiem zelta krājumiem, kas, pēc visai atšķirīgiem vērtējumiem, esot starp 875 un 4250 miljoniem mārciņu sterliņu.

Franču preses reakciju „New York Herald Tribune“ Parīzes līdzstrādnieks ietērpj frazē, ka „inflācija, kuras Francijai ir vairāk nekā vajaga, gadās arī labākajās ģimenēs“. Daži franču komentātori norāda, ka Padomju Savienība esot apmetusi stūres ratu un sasniegusi klasisku kapitālisma stāvokli, jo padomju tirgus tagad esot brīvi pieejams ļaudīm, kam ir diezgan naudas. Atšķirība starp tiem, kam ir daudz, un tiem, kam maz naudas, ievērota tikai tai ziņā, ka mazākos naudas noguldījumus apmaina attiecībā viens pret vienu. Tālāk Parīzes prese atzīmē kā interesantu faktu padomju paskaidrojumu par spekulantu savairošanos, kas nozīmē, ka arī rūpīgi kontrolētajā padomju saimniecībā tiem iespējams uzkrāt lielākus naudas līdzekļus.

NYHT, BBC

Chronika

Mērbekas latviešu teātra Divpadsmitās nakts izrādi Hanoveras operas namā, ko bija organizējusi latviešu 9. apgabala komiteja, noskatījās Lejassaksijas militārās pārvaldes un vācu valdības iestāžu vadītāji un darbinieki. Pašlaik mērbekieši teātris gatavo Jaungada pārsteigumu. Vecgada un Jaungada vakarā teātris sniegs sevišķu izrādi, kurai iestudē **Mārtiņa Zīverta** viencēlienus: „Sievasmāte“ un „Divkauja“, bet kā sevišķu pārsteigumu — teātra dramaturga Jūlija Rozes šai izrādei sacerēto, ne gluži šekspīrisko ainu „Divpadsmitā nakts“, kurā darbojas līdz visas Šekspīra komēdijas galvenās personas. Režiju vada Osvalds Uršteins.

Pēc Ziemsvētkiem autora izdevumā iznāks M. Sostes Ģeometrijas 3. daļa (plānimetrijas uzdevumi un trigonometrija) un to varēs pasūtināt Latvijas apgādā: Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann Platz 7.

Operdziedātājs Arturs Priednieks-Kavara ar ģimeni 14. decembrī no Bremershafenas izbraucis uz **Amerikas Savienotajām Valstīm.**

Saruna ar prātīgu vīru

VĒSTULE NO ANGLIJAS

Kopš šī gadsimta sākuma, kad Karels Čapeks publicēja savu jaunāko ģeografisko atklājumu aprakstus, visiem labi zināms, ka Anglija ir dīvaina zeme. Patiesi! Kaķi te visvairāk ir melni un tiem piemīt nelāga īpašība skriet pāri ceļam. Telpās vēsā laikā stingri salst, bet tā kā salšana ir viena no angļu tradicijām, tad ar žēlabām par zemu temperatūru te nevienu sirdi nevar iesildīt. Katrā šejienes kino filmā ir kāds cilvēka nožņaugšanas skats. Kādu šejienes nodokļu inspektoru nodarbina svarīga problēma: vai būtu pareizi aplikt ar nodokli māju, kurā spokojas?

Ziņkārīgam cilvēkam gluži dabīgā kārtā var rasties jautājums: kā viss tas, kas še ir jauns un neparasts, ietekmē uz šejieni atkļuvušo Eiropas brīvprātīgo strādnieku dzīvi, vai Eiropas brīvprātīgais strādnieks še ir pastāvēšanas un konkurences spējīgs? Lai atbilde būtu pietiekami autoritātīva, mēs sameklējām kādu prātīgu vīru. Viņš še dzīvo jau pusgadu, prot vērot, un izrunājamos vārdus rūpīgi apsver.

„Var jau būt, ka vienā otrā vietā te patiešām spokojas," viņš smaida, jautājumu izdzirdis, „bet par tādām lietām mēs gluži labi varam arī neinteresēties. Daudz svarīgāks ir tas apstāklis, ka visur, kur vien mēs ierodamies, devas sarūk un cenas kāpj. Arī Anglijā."

„Vai jūs ar to gribētu teikt, ka Eiropas brīvprātīgam strādniekam še jārēķinās ar pārtikas grūtībām?"

„No Dieva puses! Būtu grēks sūdzēties kā par pārtiku pašu, tā arī par tās cenām. Plānāki rieceni gan ir strādnieku sadales nometnēs, kur iemītnieki it bieži piepērk maizi un zivis. Par nepietiekamu pārtiku sūdzas daži kalpa puiši, kam gadījies skopāks saimnieks, un arī viens otrs no tiem strādniekiem, kas dzīvo mēbelētās istabās un kuru apgādi pārzina istabas izīrētāja. Būtu arī pārspīlēts, ja apgalvotu, ka visos hosteļos uzturs ir vienāds — vienāda ir gan cena. Šie gadījumi tomēr nespēj grozīt vispārējo secinājumu: kaut gan pēdējā pusgadā no brīvā tirgus ir pazuduši daudzi produkti, taču tie, kas strādā Anglijā, rūpes par pārtiku var aizmirst.

Jau citādāk tas ir ar apģērba kuponiem. To piešķīrums tagad sarāvies tik mazs, ka tiem, kam steidzīgi jāpērk vairāki drēbju gabali, jāatrisina diezgan nopietna problēma.

Pavisam atsevišķi jāmin cenu jautājums. Cenas Anglijā vispār ir augstas, bet visumā tās stāv kaut kādā samērīgumā ar pirktspējām. Krass izņēmums ir alkoholisko dzērienu un cigarešu — tabakas cenas. Nesmaidiet, lūdzu, es tūdaļ mēģināšu pierādīt, cik svarīgi šinī gadījumā būt nopietnam un proti: spriežot pēc presē publicētiem valdības locekļu paskaidrojumiem, cigarešu un tabakas cenas saceltas tik milzīgi augstas, lai mazinātu importējamās tabakas patēriņu, t. i., lai samazinātu smēķēšanu. Likumdevējs, acīm redzot, ir bijis liels ideālists un nav ticējis cilvēcisko vājību spēkam. Mēdz jau gan teikt, ka cigarešu trūkuma dēļ cilvēki nemirstot. Pareizi, nemirst gan, bet arī smēķēšanu neatmet un gluži katastrofiskā veidā grauj savu budžetu. Uz daudzu sarunu un uz plašu novērojumu pamata es uzdrošinos apgalvot, ka valdības partijas zaudējumi pēdējās pašvaldību vēlēšanās izskaidrojami vairāk ar cigarešu un degvīna cenām, nekā ar citiem vēlētāju apsvērumiem. Smēķētāju saime Anglijā ir liela un varena, arī mazliet uztvaikots garastāvoklis pieder pie dzīves, bet gandrīz katru dūmu un katru malku pavada dailskanīgi novēlējumi cenu noteicējiem. Arī mēs esam izņēmums, kas ar krietnu daļu mūsu algas aizkūp turpat."

Prātīgais vīrs domīgi iesmēķē cigareti. Es nekad neesmu bijis tas, kas met pirmo akmeni — un aizkūpinu savu pīpi.

„Tas nu būtu melns tam vispārējam fonam," turpina prātīgais vīrs, „uz kura jāprojicē jūsu jautājums: vai mēs te esam pastāvēšanas un konkurences spējīgi? Es iedrošinos apgalvot, ka jā, pie kam es nedomāju par vīru un sievu, kuras mums, pēc mūsu paša domām, vajadzētu te kādreiz pavērties, bet par pašreizējo stāvokli. Uz ko es esmu balstījies savā spriedumā? Uz diviem nopietniem apsvērumiem, kas ir viens izriet no angļu, bet otrs no mūsu īpašībām.

Sāksim ar pirmo. Pašreiz Anglijā sāk trūkt lauku ļaužu. Tās novieto patiešām labos apstākļos — protams nometnēs. Varbūt paies ilgs laiks, līdz sievas un bērni atradīs iespēju novietoties kopā ar vīru un tēvu, bet reiz tiks tas laiks pienāks. Un tad, man par to nav ne mazāko šaubu, mūsu ģimenes dzīvos angļu ģimenes līdzīgos materiālos apstākļos, jo mēs esam pieraduši līdz tādas vērtības, kuras paši bieži vien pat neaptveram, bet kuras kļūst krasi redzamas tad, kad satiekamies ar citiem cilvēkiem, kam tādu nav. Šoreiz es domāju mūsu sievietes — nevis kino zvaigznes, ne arī miljonu sievietes. Tai piemīt divas raksturīgas īpašības. Vispirms, tā vai nu neprot vai arī negrib strādāt rokdarbus un rezultātā ne vien zeķes un veļa, bet arī drēbes paliek nelāpītas (par jaundarbiem nemaz nerunājot) — valkā kamēr tura un tad nosviež. Bet valkāšanas procesā, t. i., laikā starp pirmo caurumu un aizsviešanu, vācu kara gūsteknis bieži ir ģērbts rūpīgāk par angļu strādnieku. Mūsu sievietes, un tāpat arī laba daļa mūsu vīriešu vienīnieku, turpretim prot ar adatas palīdzību zeķu un drēbju mūžu ievērojami pagarināt, tā radot vērtības citām vajadzībām. Bez tam angļu sievietes ir ļoti sabiedriskas — mīl pāris reižu nedēļā iegriezties krodziņā, tā ir tāda pat nepieciešamība kā cigarete. Ne jau daudz, bet savu džina glāzīte tomēr. Protams, vīram ir darīšanas turpat, bez tam vēl suņu skriešanās sacīkstes un citās mums maz pazīstamas vietas un — kaut arī dzīvoklis būtu paliels, nebadzība smaida visos kaktos. Mūsu vīriešiem, kas domā precēt anglietes, labi jāapsver, vai viņi atradīs tos dzīves un likteņa biedrus, kādus esam paraduši redzēt latviešu sievietē.

Bet, kā jau teicu, ir vēl otrs apsvērums. Ir taisnība, par mums še Anglijā vēl zina ļoti maz. Katrā gadījumā pasaulē ir daudz vairāk tādu angļu, kas par mums un mūsu problēmām nekad un neko nav dzirdējuši, nekā tādu, kam par to būtu kaut vai niecīga sajēga. Pat tajā pašā laikā latviešu straumīte uz šejieni plūst nepārtraukti un pamazām to angļu vidū, ar ko mums iznāk darīšanas, par mums veidojas vērtējums. Es baidos pārāk vispārināt. Kaut arī esmu redzējis daudz, taču ne jau visu Angliju, ne jau visas darba nozares, bet tas, ko esmu redzējis un dzirdējis, ļauj spriest ka tiekam vērtēti pozitīvi. Raksturosim šo apgalvojumu ar diviem piemēriem.

Pie kādas lielākas fermas pārvaldnieka ierodas no lauksaimniecības hosteļa apsolīts strādnieks:

„Vai jūs esat polis vai italis?"

„Esmu latvietis."

„Nevar būt, latvietis būtu kārtīgāk frizējies un kārtīgāk ģērbies."

Vai atkal . . . Kādas viduvējas tekstilfabrikas kanceleja. Ieradusies neliela grupiņa darba meklētāju. Fabrikas direktora pirmais jautājums: „Jūsu tautība?" „Mēs esam latvieši." Direktora vienaldzīgā seja manāmi atplaukst: „Tā, tā, pie mums daži latvieši jau strādā, labi strādā. Bet vai tas tur arī ir latvietis? Tā kā neizskatās . . ." Kad nu noskaidrojas, ka „tas" arī ir latvietis, tad tālākās sarunas jau risinājas raiti, jo latviešiem šajā fabrikā darbs ir. Un latviešiem darbs ir ļoti daudzās fabrikās.

Šis ir stāvoklis, kad latviešu vārds vien atver darba iespējas durvis, nav sasniegts ne ar iztapību, ne arī ar klanīšanos. Gluži otrādi, salīdzinot ar dažām citām tautībām, kas komplektē Eiropas brīvprātīgo strādnieku armiju, latvieši angļu darba devējiem un darba pārvaldēm ir ļoti ciets rieksts — es šoreiz domāju savu tiesību aizstāvēšanu. Pāris ainu:

Angļu ierēdnis, kam uzdota konflikta nokārtošana, iztaujā nelielā auguma, bet ļoti kustīgu un enerģisku Latgales dēlu:

„Jūs esat patvarīgi atstājis darba vietu pie saimnieka. Šis saimnieks ir ar jums apmierināts un es ieteicu jums doties pie viņa atpakaļ."

„Ja saimnieks ir ar mani apmierināts, tad tas ir labākais pierādījums, ka es savus pienākumus esmu veicis. Bet es neesmu apmierināts ar saimnieku, jo viņš neizpilda savas saistības." Šai nesatricināmai loģikai spiests piekrist arī ierēdnis.

Vai analogs gadījums. Personas: ierēdnis, lielas fermas pārvaldnieks un latvietis-laukstrādnieks. Fermas pārvaldnieks: „Es noteikti noraidu šī cilvēka sūdzību. Pie manis jau trīs gadus strādā vācu un itāļu gūstekņi un neviens ne reizes nav sūdzējies."

Laukstrādnieks: „Jau tas vien, ka jūs mani salīdzināt ar gūstekņi, apliecina manas nostājas pareizību." Ļoti iespējams, ka ierēdnim šis dialogs ļoti nepatīk, bet nostāties darba devēja pusē viņam arī ir pārāk neērti.

Ar šiem piemēriem es vienīgi gribēju parādīt, ka jaunā vidē nokļuvuši latvieši nebūt nav viegli lokāmi un sīksti aizstāv savas intereses, kaut gan bieži valodas nezināšana liek šķēršļus. Bet ja nu arī ar šādām īpašībām apveltīti mēs esam guvuši atzinīgu novērtējumu, tad pamatā tam stāv darbs: inteliģentam cilvēkam piemītošā spēja ātri iemācīties jaunu darbu un augstāk kā citiem attīstītā atziņa, ka katrs darbs veicams apzinīgi.

Un rēķinoties ar šiem apsvērumiem, es vēlreiz uzdrošinos apgalvot: mēs varam še pastāvēt, mēs esam konkurences spējīgi. Bet draugs, lai jūs neklūtu iedomīgs, es jums tūdaļ parādīšu medaļas otru pusi: tas, par ko mēs runājām, attiecas uz strādnieku dzīvi, uz strādnieku apstākļiem, uz mazāk atalgoto un smagāko darba nozaru apstākļiem. Kas stāv pāri par to, tas nav domāts mums."

Anglijā.

A. G.

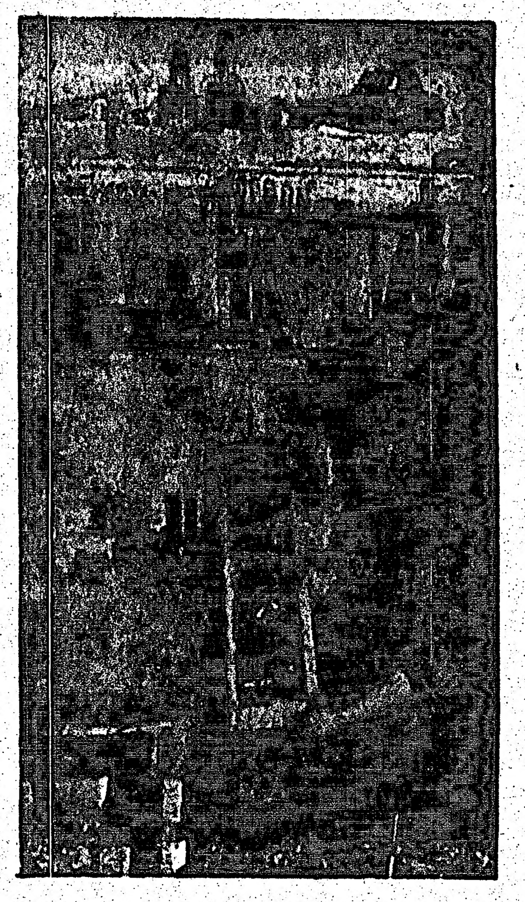

Tirdzniecības darbinieks Eduards Roze, kas dzimtenē 8 gadus bija Armijas ekonomiskā veikala nodaļas vadītājs, Ķiles latviešu nometnē pie amatu meistara V. Jankovska pilnībā izmācījās inkrustācijas technikā pagatavot kastītes, šķīvjus un cigarešu kārbas. Tagad Roze aizbraucis darbos Anglijā un pašu līdzekļiem Kamberlendā iekārtojis mazu darbnīciņu. Viņa ražojumus apbrīnojuši gan mūsu tautieši, gan arī angļi. Roze savā amatā tomēr var strādāt tikai vakaros un brīvdienās, jo katru dienu aizņemts citos darbos. Uzņēmumā: E. Roze savā darbnīcā.

Darbdiena zviedru metallfabrikā

VĒSTULE LATVIJAI NO ZVIEDRIJAS

Lasot draugu vēstules no Vācijas, rodas tāds iespaids, ka Vācijā daudzi domā, ka mēs šeit, Zviedrijā, tikai pienu un medu vien ēdam, rīkojam balles un reizēm plēšamies par niekiem. Bet pirms tā domājiet, mēģiniet atcerēties, cik viegli ir startēt un vēlāk veģetēt svešā zemē, neprotot valodu. Dažs varbūt teiks: ech, bagāta zeme, kas tur ko nevarēt. Protams, Zviedrija tiešām ir bagāta zeme ar augstu dzīves standartu, bet tā tomēr nav Amerika zelta drudža laikā. Zviedrs parasti tiek uz augšu tikai darbā, sākot ar skrejpuikas amatu. Konkurence ir sīva un zviedriem pašiem ir augsts arodnieciskais caurmēra līmenis, kāda viņiem tad vajadzība pēc ārzemnieku juristiem, ģimnazistiem, mežziņiem utt.

Latviešu lielais vairums Zviedrijā tagad ielauzījies zviedru valodā un tad atliek tikai profesiju un konkurences grūtības.

Bet ko jums daudz stāstīšu par iespējām. Esmu fabrikas strādnieks, kā lielākā daļa latviešu Zviedrijā. Mana darba diena ir šāda: pulkstenis ir pus seši un modinātāja pulkstenis riebīgi tarkšķ. Dusmās nospiežu zvana podziņu un pulkstenis apklust. Man ir sava metode — zvanu noregulēt drusku par agru. Izstaipos, paškielēju uz logu, — ārā ir tumšs un, droši vien, arī auksts. Grūts liktenis! Metos ārā no gultas un tiešā ceļā uz mazgājamo istabu. Drīz esmu „gatavs" un līdz ar citiem Stokholmas strādniekiem, saldams, iemiedzis pusdienu padusē, nadzīgi soļoju uz tramvaju.

Esmu metallists un arī lepns uz to, jo metallisti ir strādnieku mugurkauls. Mūsu mašīnas ir varenākās, un mēs esam tie, kas veido technikas laikmetu. Dzelzs stieņi balti un lokās kā drāna, metinām, virpojam, veidojam formas. Viss dun, dun, dun. Un valdnieks šajā pasaulē ir pelēkais strādnieks, kas ar savu uzrotīto roku droši vada šo vareno duņu.

Zviedri ir labi strādnieki —sistēmatiski, vienmērīgi. Mums, latviešiem, tas dažreiz sagādā grūtības. Esam še trīs. Viens no mūsējiem — Bebris, neliels, drukns Kurzemes zemnieks pat nav iemīlots sava strādāšanas trakuma dēļ. Viņš ir paradis savās mājās strādāt no saules līdz saulei un neprot sevi taupīt. Varbūt arī spēka par daudz. Zviedru biedru viedoklis ir, ka tas nav labs kollēga, kas sit pāri akorda izpeļņas maksimumam, jo inženieri tad var pamazināt likmes. Neesmu tāds spēka vīrs kā Bebris un manā gaumē būtu: kad rauj, tad rauj, kad guļ, tad guļ. Bet zviedri beidz darbu tikpat vienmērīgi un precīzi, kā sākuši, visu viņiem regulē pulksteņa zvans un tradicijas. Pēdējo vidū labākā ir puslīdz legālā smēķēšana tualetes telpās. Tur tad runas ir par futbolu, sīki dienas atgadījumi, retāk politika un arodbiedrību jautājumi.

Vēl še strādā vesels bars citu ārzemnieku. Polijas žīds, pēdējais no savas kādreiz plašās ģimenes, četrus gadus bijis sarkanajā armijā. Lamā krievus. Agrākā profesija — filoloģijas students. Sapnis — Amerika. Tad polis, kas trīs gadus notupējis koncentrācijas nometnē. Vēl persietis (vismaz viņš par tādu uzdodas) ar militāru stāju, astoņu valodu pratējs. Brīvos brīžos viņš deklamē Omaru Heijamu, Bodlēru un ir Sebastjāna Bacha dievinātājs. Pretēji abiem poļiem — lielisks strādnieks. Tad vēl soms, kas reiz man atzinās, ka esot vācietis. Jauks blonds students ar veselīgu dzīves uzskatu un plašiem nākotnes plāniem. Tad igauņu ģimnazists, kas 2 gadus nokaropies Somijā, un mēs trīs latvieši. Satiekam labi, pat lieliski un dažkārt ir jautri, kad zviedri sevi purkšķ, dzirdēdami visas iespējamās svešvalodas: krievu, angļu, franču, vācu, poļu, latviešu, somu, igauņu. Aizvakar pusdienojot, žīds ar persieti pat strīdējās par Andalūzijas un Dienvidafrikas spāņu dialektu atšķirībām.

Taču tā ir anekdotiskā puse. Galvenais ir darbs. Kaulus gan tas nelauž, bet prasa tevi visu. Un kad puspiecos, skanot zvanam, tu zīmogo kontroles kartīti un, nosvīdis, ar metalla skaidām un eļļu pārklātās biksēs, iznāc uz ielas, lai atkal veselu stundu ceļotu pa tramvajiem, tad dažreiz salīdzinājums ar izsūktu citronu liekas par maigu. Mājās mazgāšanās, ēšana. Kas paliek pāri? Maz, pavisam maz laika, jo pulkstenis jau rāda pus septiņi. Čaklākie no mums, kas sapņo par nākotni, tad dodas uz vakara kursiem dažādās nozarēs, bet tie, kas nododas sapņiem par „veciem laikiem", ar to arī pietiek, iet gulēt, vai arī steidz uz kino.

Kāpēc visu to stāstu? Tikai tāpēc lai izklīdinātu maldus: lūk, tiem klājas labi, tikai mums slikti. Bet katrai lietai pasaulē ir labas un ļaunas puses. Viss ir tikai relātīvi labs un, ja latvieši Zviedrijā parasti ir labāk paēduši, tad toties garīgā dzīve, kas nav nemaz mazāk vērta, citur, arī Vācijā, daudz intensīvāka. Vismaz no šejienes raugoties, tā šķiet. Katrā ziņā lieki ir runāt par Zviedrijas latviešiem, Vācijas latviešiem, Dānijas latviešiem. Daudz pareizāk tā vietā teikt latviešu trimdinieki, vienalga, kādā zemē tie atrastos. Ģeografiskie attālumi neko te nemaina.

Zviedrijā, 1947. g. decembrī.

A. Aumalis

Brazilijas latvieši lūdz prezidentu Trumenu un Dutru

LATVIEŠU AKTĪVITĀTE BRAZILIJĀ

Brazilijas latvieši, šejienes latviešu palīdzības komitejas pamudināti, sākuši vēl intensīvāk nekā līdz šim organizēt palīdzību tautiešiem Eiropā. Jau septembrī komiteja aicināja ziedot pārtiku un drēbes Latvijas Sarkanajam Krustam Itālijā, nodošanai tur mītošajiem un grūtos apstākļos nonākušajiem latviešiem. Aizrādīja arī vairāk nekā līdz šim palīdzībai latviešiem Eiropā izlietot Care sainīšus. Lai rastu regulārākus līdzekļus šim palīdzības veidam, palīdzības komiteja nodibināja biedru veicinātāju institūtu un tagad aicina visus Brazilijas latviešus regulāri un katru mēnesi iemaksāt šim nolūkam savu artavu.

Jo dedzīgi šo aicinājumu Palīdzības komitejas priekšsēdis J. Āboliņš atgādināja Sao Paulo 18. novembra svinīgajā aktā. Reizē ar to Palīdzības komiteja atskatījās uz 6 svētīga darba gadiem. 18. novembra aktā piedalījās visi šejienes Baltijas valstu pārstāvji. J. Āboliņš teica runu, kas bija kvēlas ticības un ideālisma caurausta. Nezinātājam būtu bijis grūti ticēt, ka šis darbīgais vīrs nav latviešu skolās gājis nevienu brīdi, bet tomēr nav aizmirsis nedz savu tautu, nedz ticību Latvijas nākotnei. Vispār 18. novembri Brazilijas latvieši atzīmēja plaši. Bez Palīdzības komitejas rīkotā svinīgā akta, 18. novembra priekšpusdienā šejienes radio noraidīja komitejas nesen noorganizētā jauktā kora latviešu dziesmu kocertu un J. Āboliņa apcerējumu par Latviju portugaļu valodā. Vakarā Sao Paulo latviešu baptistu baznīcā notika aizlūgums par Latviju, kurā pēc māc. Lukaiša runas bija priekšnesumi. Arī Novo Odesas latviešu kolonijā turienes baptistu baznīcā notika 18. novembra atcerei veltīts dievkalpojums.

Šejienes latviešu aktīvitāte nav ierobežojusies ar pieminētiem gadījumiem vien. Kad septembrī Braziliju apmeklēja ASV prezidents, baltiešu organizācijas nodeva Trumenam iesniegumu, kurā norādīja, ka Brazilijā dzīvojošie Baltijas tautu piederīgie gaida un lūdz Savienotās Valstis iestāties par Baltijas valstu neatkarības atjaunošanu. Līdzīgu iesniegumu tad pat nodeva arī Brazilijas prezidentam Dutram. Abus iesniegumus šejienes latviešu vārdā parakstīja J. Lukaišs, M. Ozoliņš sen. un J. Āboliņš.

Tā šejienes latvieši dara iespējamo, lai palīdzētu savai tautai un postā esošiem tautas brāļiem. Latviešu skaits Brazilijā lēni aug. Līdz šim ar 4 transportiem no Vācijas atbraukši 150 latviešu, kas visi atraduši darbu un maizi.

Sao Paulo, decembra sākumā.

J. Riekstiņš

Laikraksta „Latvija" abonements ārzemēs

ANGLIJĀ:

2/6 Sh mēnesī par eksemplāru, abonējot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem.

3/— Sh mēnesī par eksemplāru, abonējot individuāli līdz 3 eks. ieskaitot. Atsevišķu eksemplāru cena pie pārstāvjiem 4 d.

Pārstāvis: A. Veinbergs, West-Wratting R. A. F. Airfield Wratting Common Suffolk Nr Cambridge.

A. S. V.:

1 dolars par eksemplāru mēnesī. Pārstāvis: Herberts Tauriņš, 156 East 28 th Street Brooklyn 28, N Y

ZVIEDRIJĀ:

2 Kr. par eksemplāru mēnesī. Pārstāvis: Nikolajs Seglenieks, Klubbacken 39/II, Stockholm.

BEĻĢIJĀ:

25 fr. par eksemplāru mēnesī. Pārstāvis Kārlis Erkens, 127, rue du Fleurus, Chatelet, Belgique.

UZ CITĀM ZEMĒM:

RM 10.— par eksemplāru mēnesī. Pasūtinājumi un samaksa izdarāmi izdevniecībā, pārsūtot naudu pa pastu.

Verlag „LATVIJA", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister Landmann Platz 7.

Latvijas apgādā iznākušas

Izkrāsojama grāmata bērniem
Reiņa Birzgaļa
ZIEMAS PRIEKI
Cena RM 5.—.

A. Bumbēra
FIZIKA I d.
Ievads. Ķermeņu īpašības. Mechanikas pamatjēdzieni. Siltums, Skaņa.
Cena RM 15.—

M. Sostes red.
MATĒMATIKA TAUTSKOLĀM
6. kl. kurss
Cena RM 10.—

Izplatīšanai saņemts

Archibīskapa T. Grinberga
BITĪTES KALENDĀRS 1948. g.
Cena RM 3.—

Vēl krājumā:

Luža Bērziņa pasaka bērniem Laimīgais Ansis . . .	RM 2.50
Rūtas Skujiņas dzejoļi Putni, illustrējis A. Sildegs . .	RM 4.—
Dr. A. Dargevica Rokas grāmata veselības kopšanai . .	RM 6.—
K. Skalbes Stāsti un tēlojumi, Skaras izdev.	RM 3.50
Latvijas skati un dzejas, Skaras izdev.	RM 3.50
D. Rogas un St. Cīruļa Ābece, illustr. A. Sildegs . .	RM 6.—
M. Sostes — Ģeometrija II d. Stereometrija	RM 10.—

Grāmatas vairumā pasūtināmas: Verlag „Latvija", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

Mazumā pieprasiet nometņu grāmatnīcās un pie kolportieriem.

Senie saulgrieži

Kāda saules teika stāsta, ka saulei rudeņos esot jābēg no milzu čūskas — tumsas varas. Čūska uz kādu laiku sauli pieveicot. Ap Ziemsvētkiem saule čūsku jau uzvarējusi un, arvien spožāk smaidīdama, sāk mums atkal tuvoties.

Šis saules griešanās laiks ir jūsminājis tautas visos laikos. Tā senā Romā 25. decembrī svinēja neuzvaramās saules svētkus. Kristīgās baznīcas ietekmē vēlākos laikos šī diena pārvērtās Kristus piedzimšanas svētkos. Mūsu senču Ziemsvētki bija ziemas saulgriežu svētki.

Saules atgriešanās periodu tautas uzskata par auglības zīmi. Senos laikos tad arī latvieši saulgriežos ar dažādām izdarībām centās nodrošināt auglību saviem laukiem un lopiem. Pēc veciem ticējumiem to varēts panākt ar bluķu velšanu un masku gājieniem.

Ziemas svētki, Liela diena,
Tie Dievam dārgi laiki;
Ziemas svētki bluķi vilka,
Liela diena šūpli kāra.

Pēc senču ticējumiem bluķis, ievilkts sētā vai istabā, nes svētību mājai, dārziem un laukiem. Bluķi vēlāk sadedzināja. Sadedzinātā bluķa atliekas rūpīgi glabā: tam dziedīgs spēks, tas arī visu cauru gadu sarga māju no uguns, zagliem un citām nelaimēm. Bluķi vēluši un dedzinājuši Ziemsvētku vakarā, ko Austrumlatvijā sauc arī par ķūķu vakaru. Ķūķis ir ēdiens no grūstiem miežiem (grūdenis), ko vāra kopā ar cūkas galvas pusi; pazīstams arī zidenis — grūbu vira ar zirņiem vai pupām un cūkgaļu.

Nāc, māsiņa, ciemoties
Ziemas svētku vakarā:
Būs pupiņas, būs zirnīši,
Būs cūciņas šņukurītis!

Ziemsvētku vakarā mājas apstaigā maskas, kam dažādi nosaukumi: ķekatnieki, budēļi, čigāni, danču bērni. Ķekatas ar taisnības rikstī (slotiņu) nopeŗ mājiniekus par nevīžību, skopumu, dzeršanu, citu aprunāšanu, nesaticību. Maskas arī ir auglības un svētības veicinātājas un tāpēc kuļ ļaudis un lopus arī ar dzīvības riksti (egļu zaru). Saimniecei maskas jāpamielo.

Cienā labi budulīšus
Ar saviem zirnīšiem!
Cik zirnīšu budulam,
Tik jēriņu aizgaldā!

Ziemsvētku vakarā ar dažādām izdarībām paregо nākotni, sevišķi miršanu un precības. Kuŗam skals pirmajam izdegs, tam jāmirstot. Ķūķu vakarā svież kurpi pār galvu — ja purns uz durvju pusi, precēsies. Vēro arī dabu:

Eima bišu klausīties
Ziemas svētku vakarā!
Ja bitītes daiļi dzied,
Tad būs silta vasariņa.

Tautasdziesmas Ziesmvētkus personificē: tie atbrauc rakstītās kamanās un atved zirņus, pupas, tiem savs kumeliņš, tie slauka namu, cilā traukus, danco, vēlāk aiziet pār kalnu dziedādami:

Eita, bērni, skatīties
Kas pa namu buldurē!
Ziemas svētki namu slauka,
Visus traukus cilādami.

Ziemsvētku ēdieni ir pupas, zirņi, cūkas šņukuris, ķūķi, kāposti, pīrāgi.

Tautasdziesmas eglītes dedzināšanu Ziemsvētkos nepiemin, jo tā ir jaunāku laiku aizguvums. Bet senči eglīti pazinuši kā dzīvības un spēka koku, tāpēc Ziemsvētku vakarā ar egļu zariem peŗ lopus un cilvēkus, lai tie būtu veseli.

Latvieši Ziemsvētkus, kā katrus lielus svētkus, svinējuši līksmā pārpilnībā vairākas dienas un tad no tiem atvadījušies.

Gausi nāca, drīz aizgāja
Tie bagāti Ziemas svētki:
Trīs dieniņas, trīs naksniņas —
Iet pār kalnu dziedādami.

Jānis Stengrevics

PAZĪSTAMAS SEJAS

Artūra Bērziņa apceres par Ādamu Alksni, Kārli Zariņu, Kārli Skalbi, Edvartu Vulfu, Niklāvu Strunki un Jūliju Purātu. N. Strunkes vāks, autora portrets un priekšlapa. Pētera Mantnieka apgāda izdevums.

Augusta Melnalkšņa savā laikā sastādītā karte uzskatāmi rādija, ka Vidzemes augstiene mums devusi visvairāk kultūras darbinieku un īpaši no Piebalgas kalnājiem tautā iesoļojuši gan dzejnieki, gan rakstnieki, gan skolu un sabiedriski darbinieki. Tur brāļi Kaudzītes, tur Skalbe, Austriņš, tur darbojies arī Kronvalds. Arī Artūrs Bērziņš ir no šo slaveno piebaldzēnu pulka. Ilgus gadu desmitus, darbodamies latviešu garīgās dzīves centru tuvumā gan žurnālistikā, gan teātra, gan sabiedriskā dzīvē, viņš vērojis un saskāries ar ļoti daudziem mūsu garīgās kultūras izcilіem darbiniekiem, viņa atmiņas glabā „bagātu kultūrvēsturisku faktu ar vērojumu materiālu. Jau Latvijā viņš publicēja atmiņās bazētu apceŗu grāmatu, autoram dzīvojot trimdā Zviedrijā, šai grāmatai — Pazīstamas sejas — radusies otra daļa. Tā ir vērtīgs ieguvums mūsu samērā tukšajā tāda veida literātūras paveidā.

Pazīstamo seju otrā daļā Bērziņš apcerējis divi gleznotājus (Alksni un Strunki), divi dzejniekus — rakstniekus (Skalbi un Vulfu), vienu valsts darbinieku (sūtni K. Zariņu) un vienu teātŗa un mūzikas darbinieku (J. Purātu). Par visiem tiem viņam ir kādi īpaši momenti, kādi raksturīgi epizodi, kādi īpaši vilcieni apcerējamo sejās, kas līdz šim nav bijuši zināmi, vai mazāk izcelti. Īpaši tas sakāms par sūtni K. Zariņu un J. Purātu, kuŗu (nevis R. Tomsonu, kā līdz šim rakstīja) autors aprāda par pirmo latviešu režisoru. Pie tam Bērziņš savas atmiņas neizlieto vis pašmērķīgi, bet iestrādā tās nobeigtā aplūkojumā kultūras darbinieka portretā, kuŗā netrūkst arī biografisko datu, personības raksturojuma un darbības vērtējuma.

Artūra Bērziņa apceres rakstītas mierīgā, apsvērtā stāstījumā. Tur nav asu, spilgtās krāsās sabiezinātu līniju, viss tēlots pieklājīgiem, saskanīgiem vilcieniem, ar sirsnīgu iejūtu un mīlestību pret portretējamo. Tāpēc grāmatas titullapā Pazīstamu seju vietā droši varētu rakstīt arī Draugu sejas, jo silts draudzīgums te strāvo no katras lappuses. Šis draudzīgums pie tam nav vērsts tikai pret aplūkojamiem darbiniekiem vien, bet pret visu mūsu kultūru. Šķiet, ka tieši Bērziņa sirsnība, kas ir izaugusi no mīlestības pret latviešu kultūru, šīs grāmatas lappusēs ir kā spogulis, kas atstaro sevī ar vienādu draudzīgumu un sirdsvēlību visas šo dažādo nozaŗu un dažādo rakstuŗu un temperamentu sejas.

P. Mantnieka apgāds grāmatai devis vienkāršu, bet gaumīgu ietērpu, kas labi sader ar tās saturu. Patīkami to atzīmēt tāpēc, ka nav mazums gadījumu, kad grāmatu ietērpu saturam nemaz nav bijis iespējams pieskaņot aiz tā vienkāršā iemesla, ka pēdējā nav.

K. Rabācs

Brīnumsvecīte

Ziemsvētki man liekas līdzīgi brīnumsvecītei. Sākumā arī tā krietni jāpasilda, bet tad — kā sāk sparkšķēt un degt, tad acis žilbst, kamēr pēkšņi spožums atkal izgaist un gaiss aizvijas tā kā dūmi, kā smaržas.. Arī Ziemsvētku jausmas nāk pamazām. Bet tad — kā sāk mirdzēt svētku pārsteigumi, tad maziem mutes vaļā, lieliem kā nu kuŗam. dažiem svētku izdarību beigās pat galva nosligst nevarībā. Un tikai atmostoties jāpierod, ka viss jau izgaisis.

Brīnumsvecītes dzirksteles neviens nav izskaitījis. Tāpat arī svētku priekus neviens nav reģistrējis. Senie latvieši cieši ielāgojuši paradumu, ka svētkos jāēd zirņi, cūkas galva, gaļas pīrāgi un citas chroniķās pieminētās delikateses. Bet vai mums, atombumbu laikmetā, vēl būtu vajadzība nodoties tādiem nemoderniem paradumiem? Un, vispārīgi, vai svētki domāti ēšanai? Mēs esam tā iekārtojušies, ka spējam ļoti labi priecāties arī ar kartupeļiem ūdenī, zirņu pulveri un košļājamās tabakas kalorijām. Ja kāds ko citu ir sarūpējis, vai tam svētki labāki būs? Svētku brīnumsvecīte met karstas dzirksteles kā lielajos, tā mazajos trimdiniekos, kā sauso devu saņēmējos, tā no kopkatla ēdinātos un pašapgādniekos. Eņģeļus ar neviens nav pie frizieŗa vedis. Bet vai nometnes kantīnēs nav tāpēc eņģeļu matu? Ziemsvētku vecītim nav ne starpjoslu pases, ne atļaujas braukt ātrvilcienos. Un tomēr viņš visās joslās ieradīsies laikā. (Tikai dzelzs priekškariem viņš cauri netiek, jo nav ne mechaniķis, ne pirotechniķis, ne arī ir pārskolojies).

Tā varam teikt, ka svētkos mūsu gars būs labprātīgs, kaut miesa varbūt pavāja. Bija jau skaisti, kad reiz svētkos rakstītās kamanās ar stipru garu un miesu, zvaniem skanot, laidām cauri kupenām uz eglīti. Ja šodien to nevaram, tad svētku brīnumsvecīte tomēr iedegsies un dzirkstis mirdzēs kā pilīs, tā būdiņās, kā barakās un nometņu mūra ēkās.

Mets Metums

LASĪTĀJU IEVĒRĪBAI

Mūsu laikrakstā nākamais numurs iznāks pēc Ziemsvētkiem, 30. decembrī. Šim Latvijas dubultnumuram visiem eksemplāriem pievienotas 2 lappuses Atpūtai.

Apgāds

Karola Dāle

Sirdij

Rieksti vēl šoruden pacieti,
Mēnesim tumsa tik tuvu, —
Sirds ja jau tik ilgi pacieti,
Nebīsties, redzēsi druvu

Dzimtenē gadskārtu ritumā.
Sēklu tā saudzīgi glabā,
Sapņi vai nomodā skitumā
Sēji ko zemē reiz labā.

Nelaidies, nelaidies grīnumā,
Sirds mana, rieksti kaut cieti!
Zini! Var notikt kā brīnumā:
Laistīties rīti un rieti.

M. ZĪVERTA „ĀKSTS" ESLINGENAS LATVIEŠU TEĀTRĪ

Lilija Štengele (Ed. Krauca uzņ.)

No kreisās: K. Veics, R. Birzgalis, A. Mitrēvics (Ed. Krauca uzņ.)

Mīlzīgi plašumi par maziem, lai noslēptu patiesību

AUSTRĀLIEŠU PROFESORA GRĀMATA PAR PIEREDZĒJUMIEM KRIEVIJĀ

Pazīstamajā „Pelican Books" serijā nesen iznākusi botanikas profesora E. Ešbija (Ashby) grāmata Zinātnieks Krievijā (Scientist in Russia). Kad vēl pastāvēja ļoti draudzīgas attiecības starp Padomju Savienību un anglosakšu zemēm, 1944. gadā arī Austrālijas valdībai izdevās dabūt piekrišanu nosūtīt uz Krieviju zinātnieku, lai iepazītos ar šīs zemes sasniegumiem zinātnē un ar tās paidagoģisko sistēmu. Minētais Sidnejas universitātes profesors tad arī pavadījis Krievijā veselu gadu (1945.) un savus novērojumus apraksta minētā grāmatā. Tagad šis zinātnieks darbojas par mācības spēku Mančesteras universitātē Anglijā.

Populārā un ļoti dzīvā valodā uzrakstītā grāmata Anglijā guvusi diezgan lielu piekrišanu — Pelikana serijas grāmatas te daudz lasa, jo tām laba slava, un bez tam tās lētas: vidēja formāta 250 lpp. grāmata maksā tikai 1 šiliņu. Bet grāmata pelna ievērību arī sava bagātīgā satura un objektīvitātes dēļ. Tās autors nav nedz komūnisma nīdējs, ne līdzskrējējs, bet visu vērtē ar apbrīnojamu lietišķību un objektīvitāti. Mums, kas arī vairāk vai mazāk visas lietas pazīstam, šī objektīvitāte un pareizais ieskats tiešām pārsteidz. Autors ir ne vien labs rakstnieks, bet arī lielisks novērotājs.

Kad profesors kā Austrālijas sūtniecības padomnieks 1945. gadā ieradies Maskavā, lai veicinātu kultūrālu sadarbību un lai iepazītos ar Krievijas universitātēm un zinātnes sasniegumiem, padomju iestādes tam devušas stingru norādījumu, ka visas lietas jākārto caur Kultūras attiecību biedrību ar ārzemēm (VOKS). Minētā organizācija apgādāšot viņam visu informāciju un izkārtošot visas vizītes. Bet jau pašā grāmatas sākumā autors pasaka, ka, ja viņš būtu apmierinājies tikai ar to, kas panākams ar VOKS'a starpniecību, tad viņš no Krievijas gada laikā nekā nebūtu redzējis. VOKS gan ļoti cītīgi apgādājis viņu ar visādām dzīves ērtībām, bet nodibināt kontaktu ar krievu zinātniekiem tas viņu tikai traucējis. Piemērs: VOKS lūgts izgādāt vizīti pie Maskavas universitātes profesora X. Lūgums iesniegts 3. martā. Nav atbildes. Nākošie pieprasījumi par to pašu 9. un 20. martā. Atbildēts, ka profesors X. ļoti aizņemts. Tālāk lūgta tā pati vizīte 4., 6., 14., 21. un 27. aprīlī un 13. un 17. maijā. Nekāda rezultāta. Jūnijā izdevies ar prof. X. nodibināt kontaktu neatkarīgi no VOKS, pie kam noskaidrojies, ka VOKS par vizīti nemaz ar prof. X. nav runājis. Cik padomju oficiālās iestādes bijušas aizdomīgas un ar visiem līdzekļiem centušās viņu norobežot no īsto apstākļu skatīšanas, tik paši krievu zinātnieki bijuši atklāti, viesmīlīgi un sirsnīgi. Austrāliešu profesors ir pārliecināts, ka krievu cilvēks savā dabā nav mainījies un ir tāds pats, kā to pazīstam Turgeņeva un Dostojevska romānos.

Rakstot par padomju izglītības politiku, prof. E. atzīst padomju iestāžu pūles un arī zināmus panākumus tautas izglītības līmeņa celšanā. Tāpat viņš konstatē pūles zinātnes popularizēšanā. Padomju valdība cenšoties reliģiju aizstāt ar zinātni, kuŗas filozofiskā virsbūve ir „valsts filozofija" — dialektiskais materiālisms. Šo pēdējo autors apskata veselā nodaļā, jautājot — vai šī „oficiālā" mācība ko dod zinātniskai pētniecībai vai nē. Viņa ļoti lietišķais un objektīvais iztirzājums beidzas ar negatīvu secinājumu. Iztirzājot vairākus piemērus, sevišķi bioloģiskās zinātnes, kur padomju zinātnieki operē ar šo „oficiālo" filozofiju, prof. E. parāda, ka Lisenko uc „dialektiķu" rakstos iepītā standartfilozofija ir tikai virsbūve, ārējs izrotājums, kas problēmu atrisinājumā neko nav devis. Visā visumā krievu zinātne esot uz veselīgiem pamatiem un turpinot risināt starptautiskās zinātnes, tāpat kā katrā rietumu valstī, neatkarīgi no kādas filozofijas.

Gluži tāpat kā lieka un allaž traucējoša ir „valsts filozofijas" virsbūve, tāpat prof. E. par pilnīgi lieku un zinātnes darbā nenozīmīgu atzīst zinātnisko darbu plānošanu un visu no tās izrietošo birokratiju, kas saistās ar sistēmatiskiem ziņojumiem par plāna izpildīšanu. Autors atzīst, ka tā tiek darīts lieks kancelejas darbs un bez vajadzības rakstīti lieki un nevienam nevajadzīgi papīri, jo zinātnes darbs nevar norītēt pēc plāna un grafikas

Par lielu un nozīmīgu pozitīvu faktu prof. E. atzīst padomju valdības rūpes par zinātniekiem, viņu izcilās algas un citas priekšrocības. Tomēr labā atalgojuma dēļ pētniecības iestādēs saplūstot arī mazvērtīgi spēki, kas krievu pētniecības līmenim neļaujot pacelties lielā augstumā. Darba laiks un kārtība pētniecības iestādēs neesot necik noteikta, daudz laika pavadot pie tējas glāzes omulīgās pārrunās. Tomēr par politiskiem jautājumiem izvairoties runāt, un to arī austrāliešu profesors ir sapratis — kāpēc. Ar ārzemju literātūru institūti esot apgādāti labi un allaž varot redzēt krievu zinātniekus, kas ar vārdnīcu palīdzību studējot jaunos vācu, angļu, amerikāņu vai franču žurnālus. Vienkāršie aparāti esot krievu ražojums, bet komplicētākie, kā, piem., mikroskopi, refraktometri, spektroskopi tikai ārzemju.

Plaši un interesanti prof. E. apraksta braucienu uz kādu paraugkolchozu, kur 1945. gadā galvenais darba spēks bijis sievietes. Un arī te, tāpat kā visās VOKS'a izdarībās, viesi vairāk ēdināti un dzirdināti, nekā viņiem rādīts. Bet dubļainos ceļus, autoklizmas un citas nepatikšanas VOKS nespējis novērst. Kad no kādas pilsētiņas vajadzējis no Maskavas izsaukt citu auto, izrādījies, ka no nedaudzajiem telefona aparātiem, kas tur vispār bijuši, neviens nefunkcionē. Tā austrāliešu profesors dabūjis iet naktī kājām līdz šosejai, kur to pēc ilgas gaidīšanas uzņēmusi un uz Maskavu aizvedusi kāda smagā mašīna.

Visdzīvākā un interesantākā nodaļa grāmatā ir apraksts par braucienu no Maskavas līdz Murmanskai. Te, vairākas dienas uzturoties kopā ar dažādiem cilvēkiem pārpildītā vilcienā, profesors visā pilnībā dabūjis iepazīties ar krievu apstākļiem. Un kad to lasa, tad atmiņā ataust ainas no 1917./18. g . . . Kā redzams, vairāk kā 25 gadu laikā, par spīti daudzinātiem padomju technikas sasniegumiem, tautai viss ir tāpat. Visu tālo ceļu līdz Murmanskai daudzi braucēji pavadījuši uz vagonu jumtiem, uz kāpšļiem un buferiem, kur, lai naktī, kad aizsnaužas, nenokristu, paši sevi piesaistījuši. Te, protams, VOKS'a spēkos vairs nebijis aizklāt skatam vagonos un stacijās redzamo netīrību, cilvēku trūcīgo apģērbu un uzturu. Neskaitāmi ubagotāji visās stacijās, nepārtrauktās cīņas dēļ vietām uz kāpšļiem, buferiem un vagonu jumtiem, nabadzība, skumjās ainas tālumā, rupjības un lamas . . . Lietas, ko allaž aizmetam kā nederīgu krāmu — piemēram, vecas pudeles — krievu cilvēkam esot dārgums.

Par spīti Krievijas bezgalīgiem plašumiem, tie, izrādās, vēl nav diezgan lieli, lai ceļotāju skatam pilnīgi noslēptu daudzās koncentrācijas nometnes, ko arī, kaut arī no tālienes, redzējis austrāliešu profesors. Bet viņš to tikai konstatē kā faktu. Un šī tad ir arī vienīgā vieta grāmatā, kur gribētos redzēt ne vien faktu konstatējumu, bet arī taisna spriedēja cilvēcīgu vērtējumu.

Mančesterā, decembrī.

—ge—

Angļu žurnālists — latviešu tautas draugs

Londonā latviešu sanāksmēs un žurnālistu aprindās nereti redzama dāma ar Latvijas Triju zvaigžņu ordeni pie krūtīm un Nameja gredzenu pirkstā. Viņa ir sirsnīgā Latvijas drauga, 1945. g. Stokholmā mirušā angļu žurnālista, Londonas The Times korespondenta Redžinalda Ērča (Reginald O. G. Urch) atraitne.

Latvijas neatkarības laikā Ērčs Rīgā ilgus gadus bija The Times pārstāvis un daudz darīja Latvijas popularizēšanā. Rīgā viņš ieradās jau pirms pirmā pasaules kaŗa vēl kā jauneklis un 1907. gadā blakus Mazajai Ģildei atvēra angļu valodas skolu (liekas, pirmo Rīgā), kuŗā darbojās 5 angļi un viņa nākamā dzīvesbiedre, vēlākā žurnāliste E. Ērča. Bez tam strādāja Komercskolā un Jūrskolā par mācības spēku. Pirmā pasaules kaŗa laikā kopā ar latviešu bēgļiem viņš ar ģimeni izbauda visas grūtības Krievijā. Pilsoņu kara laikā viņš krīt jaunās varas nežēlastībā, viņu apcietina. Viņa ģimenei gan laimējas atstāt Krieviju, bet Ērčs no apcietinājuma atbrīvojas tikai 1920. g., kad viņš nonāk Somijā. Ērčs toreiz ir visu pazaudējis, tērpies skrandās, tik daudz šausmu pārdzīvojis, ka šaubās, vai dzīvei ir kāda jēga. Bet viņa kundze tam no Rīgas raksta: „Apskati spartisko Latviju, kas ieguvusi brīvību." Un Ērčs brauc atkal uz Latviju.

Sākumā Rīgā viņš strādā par valodu skolotāju un saraksta angļu valodas grāmatas, kas iznāca 10 izdevumos ar paskaidrojumiem latviešu, krievu, vācu, franču, lietuviešu un poļu valodā. Bet drīz viņš pievēršās žurnālistikai, kļūdams „Latvian Economist" redaktors, bet gadu vēlāk „The Times" korespondents Rīgā. Ērčs raksta par notikumiem Latvijā, tās kaimiņiem un publicē grāmatu „Latvian country and people". Par nopelniem Latvijas popularizēšanā Latvijas valdība viņu apbalvo ar Triju zvaigžņu ordeni.

1938. gadā Ērčs no sava laikraksta saņem rīkojumu doties uz Varšavu, bet drīzi viņam tā jāpamet — sākas kaŗš. Gaisa uzbrukumos aiziet bojā visa Ērča iedzīve. Ērčs atkal atgriežas Rīgā. Bet arī še nav ilga palikšana, angļu korespondentam jādodas uz citu fronti: sācies krievu-somu kaŗš. Somijā toreiz bija 30—40 ārzemju žurnālistu, un tā kā viņi maz vai nemaz neprata krieviski, tad tie bija laimīgi, ja tie varēja uz fronti pavadīt Ērču, kas pārtulkoja atrastus dokumentus un sarunas ar krievu gūstekņiem.

Krievu-somu kaŗam beidzoties, Ērčs devās uz Zviedriju un apmetās Stokholmā. Ērčam bija lieliska avīžnieka nojauta, un tiešām — sākās kaŗš Vācijai ar Padomju Savienību. Stokholma kļuva par ievērojamu ziņu centru, kuŗā ar savu precīzo darbību lielu popularitāti ieguva arī Ērčs. Viņš prata iepriekš aprēķināt notikumu attīstību un to novēroja arī kollēgas, jo, kad Ērčs devās atvaļinājumā, zviedru prese atzīmēja: „Nekas svarīgs nav paredzams, Ērčs dodas atvaļinājumā."

Ērčs mira 1945. g. 15. maijā ar sirds trieku. Viņa krematizēšanā klāt bija arī Latvijas sūtnis Salnais, kas nolika vainagu ar Latvijas krāsām.

Ērča dzīves liels posms saistīts ar Latviju. Te viņš iepazinis mūsu tautu, te iemīļojis to, te sarakstījis savus darbus. Viņa grāmata par Latviju ir kopīs darbs ar dzīvesbiedri Edīti Ērču, kas tagad dzīvo Londonā. Nav tāpēc brīnums, ka viņa no Anglijas karaļa dabūjusi atļauju nēsāt vīram piešķirto Triju zvaigžņu ordeni.

Osvalds Akmentiņš

Četru joslu spogulis

KĀ SPRIEŽ VĀCIETE, KAS APCEĻOJUSI VISAS VĀCIJAS JOSLAS

Ir tikai nedaudz vāciešu, kam pēc kara beigām bijusi izdevība apmeklēt visas četras Vācijas okupācijas joslas un politiski neietekmēti izdarīt salīdzinājumus, dibinātus uz personīgo pieredzi. Viena no šiem nedaudziem ir „Daily Mail" korespondenta Lendrama Bollinga sekretāre Irēne Becholda, kas bez vācu valodas runā arī visu Vācijas okupācijas valstu valodas. Dzimusi berliniete, viņa nebija atstājusi krievu joslu līdz pagājušajai vasarai, kad šefs to nosūtījis dienesta braucienos uz trim rietumu joslām. Pēc visu četru joslu apskates Becholda atzīst, ka viņa ieguvusi tādu perspektīvu uz Vācijas tagadnes problēmām, kādas vairumam viņas tautiešu nevar būt. Bet atzinums, par ko Bollings visvairāk pārsteigts, ir tas, ka viņa sekretāre tomēr vēlas katrā ziņā palikt dzīvot turpat sagrautajā, paputējušā, apstrīdētajā un četru varu ar grūtībām pārvaldītajā Berlīnē.

Berlīne neapšaubāmi esot dzīvākā un interesantākā pilsēta tagadnes Vācijā, apgalvo Becholda, un Hamburga, Frankfurte vai Minchene nedz kultūrālās, nedz pārējās aktīvitātes ziņā nevarot ar Berlīni sacensties. Berlīne esot vieta, kur satopas, sajaucas un pēc pusiīdz vienlīdzīgiem noteikumiem sacenšas austrumi un rietumi. Tur var redzēt jaunākās krievu, amerikāņu, angļu un franču filmas. Daudzajos informācijas centros pieejami žurnāli un grāmatas no visām pasaules malām. Berlīnē arī ir dzīvākās avīzes, pie tam vienīgās visā Vācijā, kas iznāk ik dienu. Berlīnei ir labākā opera, koncerti, teātra izrādes. Ieinteresētie var gūt pazīšanos tiklab ar krieviem, kā amerikāņiem, frančiem, angļiem.

„Kaut arī strīdi sabiedroto starpā šeit Berlīnē atskan mums pie pašas auss un dažreiz rada nopietnu nospiestības sajūtu, tomēr mums ir uztraucošā priekšrocība — sēdēt parketa pirmajās rindās," saka Becholde. Pārējās Vācijas pilsētās ļaudis vairāk nodarbināti ar savām lokālām dienas problēmām un redz tikai vienu pašu okupācijas varu.

Kaut pēckara Berlīnes kosmopolītiskā rakstūra un dzīvīguma pievilkta, angļu žurnālista sekretāre rietumu joslās jutusies kā izkļuvusi no sprosta. Rietumos esot daudz brīvāka dzīves atmosfaira, ļaudis brīvi un normāli pārvietojas no vienas vietas uz otru un nododas savām lietām stipri neatkarīgi. Protams, ierobežojumi ir visur, un visur ļaudis vairāk vai mazāk sūdzas par to okupācijas valsti, ar kuru tiem jāsastopas. Visumā gan ļaudis rietumjoslās sākuši dzīvi saņemt tādu, kāda tā ir.

Okupācijas karaspēks vismazāk esot sajūtams angļu joslā, ļoti solīds ārējā stājā un ļoti atturīgs sabiedriskā tiksmē ar vāciešiem. Bet veikalnieku aprindas sūdzas, ka angļi esot bez vajadzības stingri un birokrātiski saimnieciskās dzīves kontrolē. Daudzi vācu saimniecības darbinieki angļus atzīstot par visneiesekmīgākajiem okupācijas administrātoriem.

No saimnieciskās situācijas rietumjoslās tomēr paliekot pretrunīgi iespaidi. Tur gan liekoties esam tirgū daudz racionēto preču, kā apavu, apģērbu, mēbeļu, bet jūtami mazāk sīksaimniecības izstrādājumu un mākslinieciskās piederumu, nekā krievu joslā. Visredzamāk okupētā vācu pilsēta neapšaubāmi esot Bādenbādene, kur uz 30.000 vāciešu esot 40.000 franču. Šī franču joslas galvaspilsēta gan neesot tipiska visai joslai, bet viesim, pretēji angļu joslai, liekoties, ka franču karavīri un viņu ģimenes lielā skaitā izkaisītas pa visu joslu. Individuāli franči ar vāciešiem satiekot ļoti labi. Pretēji angļiem un amerikāņiem, franči nemēdzot rekvizēt sev veselas mājas, bet dzīvo kopā ar vāciešiem, bieži apmierinoties pat ar pieticīgākajām telpām un mēbelēm. Par spīti visam tam, vāciešos tomēr esot jūtams diezgan liels rūgtums pret frančiem, jo tie pārtiekot no joslas saimniecības. Atskaitot laucīniekus, kas visās joslās tāpat rūpējas par sevi, franču joslas iedzīvotājiem, liekas, esot viszemākās pārtikas devas.

Amerikāņu josla, pēc Becholdes kundzes atzinuma, daudzējādā ziņā šķietot gan visērtākā, gan arī tā, kas visvairāk sanikno. Bavārieši, kā redzams, dzīvojot labāk nekā visi pārējie vācieši. Esot jābrīnās, kā tradicionālajā brīvdienu un atvaļinājumu zemē Bavārijā arī šais laikos esot daudz ļaužu, kas var atļauties pavadīt brīvdienas. Pārtikas stāvoklis nepārprotami esot labāks nekā jebkur citur Vācijā.

„Kā dzimusi ziemeļvāciete," saka Becholde, „es konstatēju, ka vislaunākais Bavārijā ir bavārieši. Tie neapšaubāmi ir visprovinciālākie, egocentriskākie un pašapmierinātākie, bez tam arī reakcionārākie ļaudis visā Vācijā. Viņi nikni noraida priekšlikumus — dalīties pārtikā ar mazāk laimīgiem apgabaliem."

Amerikāņu joslā Berlīnē, kur dzīvo arī sekretāre, amerikāņi esot vispopulārākie no okupācijas pārstāvjiem. Tādēļ viņa bijusi pārsteigta par plašo kritiku par amerikāņiem pašā amerikāņu joslā. Tie arī paši viesiem ārēji uzkritot vairāk nekā jebkuras citas okupācijas joslas karaspēks. Visās rietumu joslās tomēr esot vispārēja nepārprotama personīgās brīvības un drošības atmosfaira, ko daudzi austrumu joslas iedzīvotāji nesajūtot. Tas arī esot apstāklis, par ko paši vācieši runājot visvairāk.

DM

Jau 30 gadu...

1917. gadā 10. decembrī kazaku tauta, kas kopš 1711. gada iekarošanas ceļā iekļauta krievu impērijā, atkal pasludināja savu neatkarības un patstāvības gribu un 1920. gada 5. janvārī visi Eiropas kazaki apvienojās savā valstiskā vienībā. Bet arī Krievijas jaunie valdnieki negribēja atteikties no virskundzības kazaku zemēs. Iesākās kazaku neatkarības kustības apspiešana. Kazaku valdība, parlamenta locekļi un daļa tautas devās emigrācijā, bet dzimtenē palikušie vēl ilgi mēģināja pretoties jaunajiem zemes kungiem. Arī šo pretestību apspieda. Trimdā esošie kazaku darbinieki izklīda pa visu pasauli, bet turpināja cīņu savas tautas labā. 1927. gadā nodibinājās Brīvo kazaku apvienība, kas par savu uzdevumu sprauda brīvās kazaku valsts idejas uzturēšanu un neatkarīgas kazaku valsts atjaunošanu. Šī apvienība tagad izveidojusies par Kazaku tautas kustību, kas darbojas kazaku tautas atbrīvošanas un kazaku valsts atjaunošanas mērķu īstenošanai.

Šīgada 25. un 26 maijā notika pirmais trimdas kazaku kongress, kurā piedalījās kazaku pārstāvji no visām emigrācijas vietām. Kongress izraudzīja Kazaku tautas pārstāvību, kas šobrīd kļuvis par kazaku nacionālo centru. 10. decembrī trimdas kazaki atzīmēja savas neatkarīgās valsts atjaunošanas 30 gadu atceri.

Kurp ved Austrumeiropas attīstība

Nav nekādu šaubu par to, ka Londonas konferences neveiksme pamudinās rietumu valstis vēl enerģiskāk censties iedzīvināt Maršala plānu Rietumeiropai. Tāpat tā arī pamudinās komūnistus vēl enerģiskāk pretoties šī plāna iedzīvināšanai.

Bijušais ASV ārlietu ministra vietnieks Samners Vells kādā rakstā atgādina, ka „Manchester Guardian" Maskavas korespondents nesen raksturojis krievu nostāju šai jautājumā. Vienkāršais krievu cilvēks patiešām ticot, ka Austrumeiropas valstis „sekmīgi veido jaunu saimniecisku uzbūves darbu ar valsts plāna palīdzību". Visbiežāk Krievijā varot dzirdēt piezīmi: „Mēs vairāk vai mazāk zinām, kurp mēs ejam, mums ir mērķis uz ko virzīties. Vai Rietumeiropai ir kaut vai jausma, kurp tās attīstība vedīs?"

Samners Vells piebilst, ka līdz šim neviena grāmata nav tik skaidri rādījusi, kurp ved Austrumeiropas saimnieciskā attīstība, kā Hola Lermana grāmata „Krievijas Eiropa", kas publicēta novembra beigās.

Lermans pavadījis Austrumeiropā divus gadus. Viņš pats atzīstas, ka devies turp kā „sašķiebies liberālis, kas zinājis rietumu sabiedroto kļūdas, bez pietiekamām zināšanām — pat bez īstas jausmas — par padomju draudiem cilvēces brīvībai." Pēc diviem gadiem viņam vairs neesot nekādu ilūziju.

Grāmatā apgalvots, ka komūnistiskā sistēma iznīcinot visas saimnieciskas atjaunošanās cerības. Samnera Vellsa vārdiem runājot, „grāmata rāda, kā Austrumeiropas valstis izmantotas vienīgi Krievijas labā taisni tāpat, kā vienīgi Vācijas labā izmantotas nacistu okupētās zemes, un ka tās nevar ne atjaunoties, ne industriālizēties bez palīdzības no rietumiem, ko Maskava tām aizliegusi."

Grāmata rādot, ka „veslīgās saimniecības" sekas Dienvidslavijā ir grimstošs dzīves standarts, jo pārējie padomju satelīti nespēj ne uzsūkt dienvidslavu lauksaimniecības ražojumus, ne arī apgādāt Dienvidslaviju ar mašīnām, kas tai nepieciešamas. Dienvidslavijas jaunā armija, kas trīsreiz lielāka par tās priekškara armiju, izmaksā 210 milj. dolaru gadā. Šī milzu summa līdz šim iegūta ar to, ka komūnisti iztirgojuši melnā tirgū UNRRAs mantas, kas sūtītas dienvidslavu tautai. No Ungārijas jau esot aizvests divreiz vairāk reparāciju nekā līgumā noteikts, bet no Rumānijas aizvesti trīs miljardi dolaru, lai gan līgumā reparācijas paredzētas tikai 300 milj. vērtībā.

Samners Vells piemin vēl Mikolaičika ziņojumu, ka Polijas valdības iecelti arodbiedrību vadītāji var pavēlēt 100 000 tekstilstrādniekiem strādāt desmit stundas sešas dienas nedēļā un vēl sešas stundas svētdienā, un bez tam aizkavēt visus streika mēģinājumus, apgalvojot, ka streiks ir sabotāža pret valsti. Ja Toļlati Itālijā un Torezs Francijā katru dienu kliedzot, ka ASV gribot „verdzināt" Eiropas tautas ar Maršala plāna palīdzību, tad esot jāpanāk tas, lai Rietumeiropas tautas uzzinātu, kādi ir apstākļi austrumos. Pēc tam nebūšot šaubu par to, kāda veida „verdzību" šīs tautas pašas izvēlēšoties.

NYHT

Laimīgā UN tauta

Trigvem Lī uzdots taupīt. UN budžeta komisija nav apmierināta ar ģenerālsekretāra izdevumiem. 3379 ierēdņi esot pārāk daudz, viņu algas pārāk lielas. Sāk jau runāt par štatu samazināšanu. Pirmiem kārtā pienāks dārgajiem stenografiem. UN delegātu runas turpmāk uzņems vaska plātēs. Ar to grib ietaupīt miljonu dolaru gadā.

Bet druknais kara laika Norvēģijas trimdas valdības ārlietu ministrs, ko UN pirmajā kopsapulcē vienbalsīgi ievēlēja par ģenerālsekretāru, kļūst pakurls ik reiz, kad sākas runas par budžeta sašaurināšanu. Viņš grib savu „laimīgo UN tautu", kā to reiz nosaucis kāds angļu korespondents, bagātīgi atalgot. Viņa paša alga ir 20.000 dolaru gadā un bez tam viņš vēl saņem otrus 20.000 dolarus reprezentācijai bez norēķina. Par to viņam nav jāmaksā nodokļi, jo no nodokļiem atbrīvoti visi UN darbinieki. Anglijas ārlietu ministram Bevinam tai pašā laikā jāiztiek ar kopsummā 20.000 dolaru (5000 angļu mārciņu) un laba tiesa jāaizmaksā nodokļos. Trigvem Lī ir vēl astoņi UN apakšģenerālsekretāri. Katrs no tiem pelna 13.400 dolaru algas un 8500 dolaru reprezentācijas naudas. Daudzi apskauž UN tulkus, kas saņem 9700 dolaru gadā. Pat Leikseksesas lifta puika izpelna gandrīz 2000 dolaru gadā.

Trigve Lī varēja sākt organizācijas veidošanu ar plašiem līdzekļiem. Tautu Savienības pēdējā gada budžets bija tikai drusku vairāk nekā 7 milj. dolaru gadā. UN startēja ar budžetu, kas pirmam gadam paredzēja 20 miljonus. Ar to tomēr vēl nepietika. 4 miljonus Trigve Lī jau aizņēmies. 1948. gadam viņš pieprasīja 40 miljonu, bet tos gan nedabūs.

Jau pirmā kopsapulce vienojās, ka zemei, kur atradīsies UN mītekļis, jāuzņemas izdevumu lauvas tiesa. Kopš tā laika ASV maksā 39,89 proc. Pieklājīgā atstatumā seko Anglija ar 11,48 proc., Padomju Savienība ar 6,34 proc. un Francija ar 6 proc. No mazākajām valstīm, kā piemēram, Hondurasas, Libērijas, Kostarikas un Islandes, prasa tikai 0,04 proc.

Budžeta izdevumu pusē pirmā vietā rindojas komisijas un speciālorganizācijas, kas izmaksā 10 milj. dolaru gadā, un algas techniskajam personālam — 6 milj. gadā. Paredzētie izdevumi UN nama celšanai Ņujorkā vispār vēl nav UN grāmatās parādījušies. Kad Trigve Lī minēja, ka nams maksātu 84 milj. dolaru, visi dalībnieki satrūkās. Lī steidzīgi nosvītroja 5 no plānotajiem 45 debesskrāpja stāviem. Ar to izdevumi samazinātos par 20 milj. Salīdzinot ar projektēto namu, Tautu Savienības pils Ženēvā ir vienkārša baraciņa, jo tā maksāja tikai 8 milj. dolaru.

Pagaidām vēl UN biroji un organizācijas izkaisīti pa dažādām vietām Ņujorkā. Arī ierēdņiem pašiem jālūko atrast sev mājvietas. Bet Trigve Lī viņiem palīdz. 51 gadu vecais galdnieka dēls, kas vēlāk daudzus gadus bija norvēģu arodbiedrību juriskonsults, ar visu sirdi pieķēries saviem darbiniekiem. Katrs, kam Ņujorkā jāiekārto jauns dzīvoklis, pirmo mēnesi saņem lielāku algu. Visiem UN ierēdņiem no Ņujorkas, Ženēvas, Londonas, Parīzes, Šanghajas un Rio de Žaneiro atļauts reiz pa diviem gadiem uz UN rēķina braukt ilgākā atvaļinājumā uz savām dzimtenēm.

Arī citādi Trigve Lī dod saviem ļaudīm pietiekami daudz brīvlaika. Ne jau velti viņš pats ir jūsmīgs sporta draugs, lielisks tenisa spēlētājs un labs vingrotājs. Ja nav tieši komisiju vai kopsapulces sēdes, biroju darbinieki nestrādā vairāk par 40 stundām nedēļā. Lī pats ir trīs meitu tēvs un visiem UN darbinieku bērniem iekārtojis īpašu skolu. UN kantīnēs Ņujorkā darbinieki var saņemt labu ēdienu par lētāku maksu nekā jebkurā restorānā. UN darbinieki Parīzē saņem speciālas pārtikas papilddevas.

Angļu deputāti diskutē par konflikta iespējamību

Angļu konservātīvais laikraksts „Daily Mail", kas tuvs Vinstonam Čerčilam un pa laikam mīl ārpolitikas jautājumos runāt skaidru un asu valodu, rakstīja: „Sākot no Potsdamas, „ar lielām izredzēm" četri ārlietu ministri apceļojuši visu lielvalstu galvaspilsētas, vezdami sev līdz ātrā secībā drāmu, traģēdiju un laikiem pat komēdiju.

Konferences katrā ziņā šķita jau no laika gala notiesātas neveiksmei. Bet tomēr miljoniem cilvēku, gan ilūzijas zaudējuši, bet tomēr vēl cerēdami uz kādu laimi šai zemē, gaidīja kādu labvēlīgu iznākumu. Viņi negribēja saprast un samierināties ar to, ka šīs izrādes rezultātā viņiem pašiem būtu jākļūst par upuriem.

Bet kā gan pat valstsvīri varēja vēl ticēt, ka šai brīdī rietumi un austrumi varētu vienoties par miera problēmu? Kā gan tie iedomājās, ka varētu vienoties tie spēki, kas tiecas uz iznīcināšanu, un tie, kas cenšas atjaunot un celt no jauna? Kamēr ārlietu ministri sēdēja ap galdu un nevarēja pat ne vienoties, ne nevienoties, chaoss izplētās pasaulē kā meža ugunsgrēks."

Anglijas parlamenta loceklis Antonijs Netings, kas ir šī „Daily Mail" raksta autors, tālāk saka: „Pēc Austrumeiropas un puses Vācijas boļševizēšanas komūnistu partijas mašīna pieteikusi atklātu politisku karu rietumu demokratijām. Cik daudz pacietības vajadzēja, lai panāktu vienošanos par sīkajiem satelītu miera līgumiem. Un cik daudz citāda ir tagadējā situācija. Padomju nostāja kopš tā laika ārkārtīgi nocietinājusies. Bija skaidrs, ka viņi centīsies sabotēt vienošanos gandrīz vai par katru cenu."

Tas viss, pēc autora domām, kļuvis skaidrs jau vairākus mēnešus pirms konferences sākšanās, tiklīdz nodibināja kominformu. Nekādu šaubu vairs nevarēja būt pēc tam, kad ar nemieriem Francijā un Italijā „aukstais karš sāka ievērojami mainīt savu temperātūru."

Konservātīvo partijas parlamenta deputāta secinājums no šiem apsvērumiem ir tas, ka Anglija un ASV nav šādu stāvokli vēlējušās. Bet, ja tas reiz iestājies, Anglijai vairs neesot citas izejas, kā atklāti un skaidri atmest domu par četru valstu vienošanos Vācijā un par četru valstu miera līgumu. Tai pašā laikā angļi nedrīkstot palauties aplamam optimismam un apžilbināties no atziņas, ka pirmajā pārbaudē Francijā demokrātiskie spēki uzvarējuši. Sacensība turpināšoties līdz galīgi izšķirīgam rezultātam. Anglija nevarēs vairs neko iegūt, disputējot ar Molotovu vai arī cenšoties uzmesties par šķīrējtiesnesi starp Padomju Savienību un ASV. Vienīgais ceļš, kā atbildēt komūnisma draudiem, esot pieķerties Maršala plānam un atbalstīt amerikāņu centienus palīdzēt ar dolariem Rietumeiropas jaunuzbūvei, iekļaujot šai palīdzības sfairā arī Rietumvāciju.

Netings piezīmē, ka pēc ticamu liecinieku vēstījumiem amerikāņu noskaņojums pret komūnismu pastiprinājoties no dienas dienā. Bet pastāvot briesmas, ka noskaņojums var aiziet par tālu un pārsviesties uz veco izolācionisma politiku. Tuvās prezidenta vēlēšanas šo risku vēl pavairojot. Tāpēc Anglijai esot jādara viss, lai veicinātu un vadītu Rietumeiropas valstu sadarbību. Ja Rietumeiropas valstis tagad atklāti un skaidri atmetīšot „četru lielvalstu politiku" un atklāti sadarbošoties ar ASV, tad vēl esot cerības novērst chaosa un posta draudus un esot arī cerības novērst šos draudus bez atklāta konflikta.

Tās ir konservātīvo deputāta domas, kas lielā mērā atspoguļo visas angļu konservātīvas partijas domas. Vēl interesantākas, protams, ir strādnieku partijas domas, jo galu galā šī partija ir Anglijas ārpolitikas noteicēja.

„New York Herald Tribune" ziņo par kādu sanāksmi, kurā redzami strādnieku partijas pārstāvji diskutējuši par vēlamo Anglijas ārpolitiku. Amerikāņu žurnālists, kas par sanāksmi ziņojis, iesāk savu rakstu ar apgalvojumu, ka Anglija sākot runāt par trešā pasaules kara draudiem. Strādnieku partijas deputāti, kas interesējas par ārpolitiku, pārņemot vadītāju lomu šais diskusijās.

Gan angļu tautas, gan viņas deputātu pirmais jautājums esot: Ko Anglija varētu darīt, lai novērstu konfliktu? Vai Anglija varētu palikt neitrāla? Vai Anglijai nepieciešami jānostājas ASV pusē?

Pieminēto publisko diskusiju izraisījusi kāda brošūra, kas apgalvo, ka Anglijai būtu pārāk bīstami aktīvi piedalīties kādā nākotnes konfliktā. Neatkarīgi no tā, kā pusē Anglija nostātos, karš nozīmētu tās galīgu izpostīšanu.

Diskusijas aktīvie dalībnieki bijuši Adrians Krauleja, Ričards Krosmans un Konjs Cilaciļuss. Krauleja, kas ir viens no ievērojamākajiem ārlietu ministra Bevina politikas atbalstītājiem, klusējis par atklāta kara draudiem, bet izteicies, ka gadījumā, ja nesaskaņas starp ASV un Angliju no vienas puses un Padomju Savienību no otras puses turpinātos, tad Anglijas strādnieku valdības uzdevums būtu „veicināt īstu politisku un saimniecisku Rietumeiropas valstu federāciju". Pretējā gadījumā, viņš brīdināja, „mēs lēnam nomirsim badā."

Krosmans, kas nav nekāds Bevina ārpolitikas piekritējs un bieži to arī atklāti kritizējis, apgalvoja, ka esot joks runāt par Anglijas neitrālitātes iespēju lielākā konfliktā. Viņš arī esot pārliecināts, ka, ja karš sāktos, Anglija noteikti karotu ASV pusē.

Kad Krosmans to pateica, zālē, kur bija ļoti daudz klausītāju, atskanēja daži nedaudzi saucieni: „Kauns!" Krosmans sarauca pieri un skaļi sauca: „Kā gan citādi mēs varētu dzīvot? Kur mēs ņemtu pārtiku? Vai nu mums patīk vai nepatīk, mums jābūt ASV pusē!"

Cilaciļuss, kas ir visasākais Bevina pretinieks viņa paša partijā un parlamentā kritizē strādnieku valdības ārpolitiku skarbāk nekā konservātīvo opozicija, bija ar Krosmana izteicieniem gauži neapmierināts un apgalvoja, ka angļu tauta labprātīgi karā nepiedalītos. „Ja amerikāņi gribēs mūs karā ieraut," sauca šis sociālistu un komūnistu sadarbošanās pravietis, „tad viņiem vajadzēs Angliju vispirms okupēt."

Šie ir trīs dažādie viedokļi pašā Anglijas strādnieku partijā. Liekas, ka nav šaubu par to, ka Cilaciļusa pārstāvētā doma ir absolūtā mazākumā. Bet grūti pateikt, kam īsti vairāk piekritēju Anglijas tautā — tiem, kas grib krasi nostāties vienā pusē, vai tiem, kas ieteic Anglijai „šķīrējtiesneša" lomu.

„Mana līgava tūlīt nāks"

Pēteris Barčs mirkli pavēroja nama numuru, tad atvēra juveliera veikala durvis un iegāja iekšā. Garais, slaidais jauneklis droši pieprasīja pārdevējai, lai parāda smaragda gredzenu, sīku dimantu un platīna ietvarā, kas bijusi vērtīgākā rotas lieta Hanoveras eksporta mesē. Lords Pekenhems, šo gredzenu apskatīdams, bija jautājis, vai tiešām vācieši varot atļauties tādas lietas pirkt. Firmas stenda vadītāja bija atbildējusi: „Vācieši gan nē, bet lordam Pekenhemam tas būtu nieks." Par to lords pasmaidījis un uzdāvinājis stenda vadītājai autogramu. Gredzena cena bija noteikta 150 000 marku.

Arī Pēteris Barčs bija „vērojis" gredzenu jau ilgāku laiku. Kopš viņš kā „tautas vācietis" bija atbraucis no Kroatijas uz Vāciju, viņš bija pārticis no sīkām zādzībām un ielaušanās. Tagad viņš gribēja paveikt ko lielāku.

Mazā pārdevēja juveliera veikalā nekā nenojauta. „Gredzens ieslēgts", viņa paskaidroja, „bet es varu parādīt jums divas ļoti skaistas briljantu brošas." Barčs rūpīgi nopētīja rotas ar vairojamo stiklu. „Pienākšu vēlreiz pēc dažām dienām kopā ar savu līgavu," viņš tad noteica.

Pēc divām dienām viņš patiešām bija klāt. „Mana līgava tūlīt nāks", viņš teica. „Ja nolaidīsit cenu, tad varētu runāt par veikalu." „Par to varētu runāt," domāja pārdevēja.

Piepeši viņa jūt pie krūtīm piespiestu pistoles stobru. „Nekustieties! Neklieedziet! Nav vairs nozīmes!" sauca Barčs un bāza brošas kabatā. Bet pārdevēja tomēr kliedza. Otra pārdevēja steidzīgi nospieda trauksmes signālu. Iekaucās sirēna. 20 juveliera darbnīcas darbinieki ieskrēja veikalā. Kāds policijas auto uztvēra trauksmes signālu.

Barčs šaudīdamies lūkoja izkļūt uz ielas. Viņš ieskrēja tieši rokās diviem policistiem. Viņš izšāva un trāpīja nejaušu garāmgājēju krūtīs. Abu policistu nūjiņas nostiepa šāvēju gar zemi. Bet kad 27 gadus vecais policists Nics noliecās, lai atbruņotu laupītāju, pistole sprāga vēlreiz un uz vietas nogalināja Nicu. Nics kļuva 14. Hamburgas policijas upuris cīņā ar banditiem.

„Spiegel"

Zēns ceļo pāri robežām

15 gadu vecu zēnu. Mecā pievākusi franču policija. Zēns kājām ieradies Francijā no Ungārijas, cauri Austrijai un Vācijai, lai Parīzē meklētu savu vecāko brāli. Vecāki viņam dabūjuši galu kara laikā.

SPORTA AMERIKA

VĒSTULE LATVIJAI NO DETROITAS

Vēl 1947. gadā Omahā notiks ASV amatieru atlētu savienības (Amateur Athletic Union) konference, kas apspriedīs daudzus svarīgus jautājumus. ASV rekordu komisijas priekšsēdis Džems M. Ročs lūgs apstiprināt 84 šogad sasniegtos ASV rekordus, to vidū 5 pasaules rekordus. Vieglatlētikā vienīgais pasaules rekords ir 46,3 sek. atzīme 440 jardu skrējienā, ko 28. jūnijā Kalifornijā sasniedza Ilinoisas universitātes students Herberts Mak Kenlejs. Jūlijā Mak Kenlejs 440 jardus veica 46,2 sek., bet toreiz bija spēcīgs aizmugures vējš. Pārējie 4 pasaules rekordi reālizēti peldēšanā.

Vieglatlētikas sacensības Amerikā nav populāras, kaut rezultāti lieliski. Parastās sacīkstes pulcē tikai nelielu skaitu skatītāju un laikrakstos vieglatlētikas rezultātus dažās rindās atzīmē pāris reizes mēnesī.

Ar ko tad lielie dienas laikraksti piepilda sportam veltītās 3 lapas puses? Lūk: vasarā — bezbols, rudenī — amerikāņu futbols, bet ziemā ledushokejs un bokss. Gandrīz visu gadu neatslābst interese par zirgu sportu. Amerikāņu publikas mīluļi ir profesionālie sportisti.

Bezbolā pilnīgi dominē profesionāli spēlētāji. Bezbols, tas ir tautas sports, jo katrā ieliņā pavasarī un vasarā var redzēt zēnus ar lielajiem cimdiem ķerot un sviežot bezbola bumbiņu. Skatītāju tūkstošus pievelk tikai 2 lielās profesionālu līgas. Visā 144 dienu spēļu ciklā radiofons pārraida katru spēli. Katras pilsētas iedzīvotāji stāv un krīt par savu vienību. Laikrakstu viens speciālizdevums iznāk tūlīt pēc bezbola spēles. Tā tas turpinās 5 mēnešus dienu dienā.

Mazliet citādi ir ar amerikāņu futbolu. Te blakus profesionālo vienībām pat vēl lielāku ievērību gūst kolledžu spēles. Pašreiz, pēc kārtējo sacīkšu nobeiguma, gavilē Mičigana. Mičiganas universitātes vienība beidza sezonu bez zaudējumiem un neizšķirtām spēlēm. Tā iegūst tiesību Jaungada dienā sacensties ar rietumu krasta labāko vienību Kalifornijas universitāti VCLA, kuras kontā ir viens zaudējums. Uzvarētājs iegūst tradicijām bagāto Rožu kausu (Rose bowl) un praktiski arī ASV meistarnosaukumu. Biļetes šīm vēlajām spēlēm parasti ir izpārdotas jau gadu iepriekš, kāpēc ar ieejas kartēm notiek liela spekulācija: Pēdējā Mičiganas kārtējā spēlē ar Ohio 3,50 dolaru biļeti pārdeva par 30 dolariem. Mičigana uzvarēja 21—0. Amerikāņu futbolā „gols" iegūts tad, ja pretinieku spēlētājs pārnes, nevis pārsit, bumbu pāri laukuma gala līnijai, ko amerikāņi sauc par „tauchdown" (pieskārienu). Līdz ar to iegūti 6 punkti. Pēc katra pieskāriena var iegūt vēl vienu speciālpunktu, sitot gurķveidīgo bumbu ar kāju no 10 jardu attāluma. Bumba tad jāizsit caur vārtu stabiem. Tas nav viegli. Šos „ekstrā" punktus iegūst tikai 50%.

Detroitā spēlē arī veco mīļo Eiropas futbolu, pa lielākai daļai poļi un angļi. Publikas interese tomēr nav liela. Soccer (tā amerikāņi sauc mūsu futbolu) spēles notiek mazos nomaļu laukumiņos. Pašreiz sākas basketbola sezona.

Detroitā, decembrī.

Vitolds Pormanis

Pēc sacensībām Kemptenē

Apakšējā uzņēmumā: A. Hermanovskis, ilggadējais latviešu izlases sportists, kas baltiešu meistarsacīkstēs sekmīgi reprezentēja mūsu krāsas kā basketbolā, tā arī volejbolā.

Baltiešu meistarsacīkstēs Kemptenē labākās sekmes guva latvieši. Basketbolā gan joprojām nepārspēti palika lietuvieši. Tieši trimdā viņiem radušies daudzi jauni izlases spēki. Pirmā lieluma „zvaigzne" ir augumā mazais, bet ātrais un technikā virtuozais Gribauskas. Tajā pašā laikā jāapbrīno arī Gružauskas — spēcīgi noaudzis atlēts, lielisks cīnītājs, ar izturību un ātrumu apveltīts basketbolists. Lietuvas kādreizējās Eiropas meistarvienības dalībnieki Art. Andrulis un S. Puzinauskas šoreiz vairs bija tikai tiesneši igauņu-latviešu spēlē. Lietuviešu izlases sastāvā gan vēl vienmēr ir 26 g. v. dvīņu brāļi Algirdas un Vitautas Norkusi. Viņu vecāki, kas cenšas būt klāt ik sacīkstē, kad spēlē dēli, tikai 1920. g. no Liepājas izceļojuši uz Kauņu. Norkuss seniors — kurpnieks Kemptenes nometnē arī vēl tagad skaidri runā latviski.

Mūsu sportisti un basketbola vadītājs A. Aizstrauts darīja visu iespējamo, lai lietuviešus uzvarētu. Ja zaudējām, tad izrādījāmies tomēr respektējami pretinieki. Labvēlīgi apstākļi nebija mūsu pusē. Kaut arī vairāki latviešu izlases sportisti uz Alpu piekājes pilsētu Kemptenī brauca no gandrīz 1000 km attālās Lībekas un bija ceļā 34 stundas, tomēr pāris mūsu labāko spēlētāju (Štāls, Berkolds, Zebeliņš) nevarēja ierasties. Miezītis atkal startēja nevesels. Igauņu tiesneši izrādījās ļoti objektīvi, taču smagajai spēlei nespēja izsekot, no kā sevišķi cieta mūsu vienība. Visi šie apstākļi ir mazs „plāksterītis" mūsu zaudējumam. Vispatīkamākā tomēr viena lieta: lietuvieši nav neuzvarami!

Izskatā košas un spēlē drošas bija latviešu volejbolistes — visas vecākās paaudzes spēlētājas. Milzu atšķirība izrādījās starp latvietēm un lietuvietēm, kaut abu tautību spēlētājām bija vienādi tērpi — balti kā sniegs, kas tajās dienās tik bagātīgi krita Kemptenē. Vīriešu volejbolā, pretēji sievietēm, latviešu izlasē ļoti sekmīgi reprezentējās vairāki jauni spēlētāji. Ja gaidījām, ka latviešu basketbolistes pilnīgi „iznīcinās" lietuvietes, tad notika gandrīz otrādi. Mūsu vienībā bija visas 5 kundzes. Un tomēr uzvarēja lielākā rutīna. Spēles pēdējās minūtēs tādēļ aizmirsās sākumā redzētās neveiksmes.

Bez dzimtenes palikuši sportisti un tādi pat, skatītāji pierādīja un pieredzēja, ka basketbolā un volejbolā latvieši vēl vienmēr ir Eiropas izlases klasē. Ar šādas kvalitātes sacensībām mēs drīkstam reprezentēties pat mūsu kontinenta visizlutinātākajos sporta centros un ir patiesi žēl, ka lielā parāde palika tikai DP laužu iekšējs notikums.

Arnolds Šmits

Organizē Baltijas sporta padomi

Baltiešu sporta darbinieku sanāksmē 13. dec. Kemptenē, kur no latviešiem piedalījās A. Celms, A. Hermanovskis un A. Aizstrauts, nolēma organizēt Baltijas sporta padomi. Tajā no ik tautības ieies 2 pārstāvji. Pašreiz izstrādā darbības instrukciju un BSP oficiālā dibināšana notiks 10. janvārī Geislingenā.

50 PĀRI SLĒPJU MŪSU SPORTISTIEM

12. dec. Berchtesgādenā meistara V. Skrastiņa vadībā sākās kursi slēpotājiem. Kursi sadalīti periodos un katrs no tiem ilgst 14 dienu. Pieteikšanās: (16) Hanau/M., Latvian DP Camp, YMCA/YWCA. Līdz 3. janvārim jauni dalībnieki vairs nevar pieteikties. Pasaules YMCA mūsu sportistiem ziedojusi 50 pāru slēpju, bet Turības Eslingenas nodaļa apsolījusi palīdzību ar pārtikas ziedojumu.

A. JAUNVIKSNE — JUNIORU MEISTARS PAUKOŠANĀ

Emigrācijas juniora meistarsacīkstēs paukošanā ar zobenu 14. dec. Eslingenā bija 16 dalībnieku. Labākās sekmes guva tikko kursus beigušie paukotāji. Meistarību bez zaudējumiem izcīnīja Ārijs Jaunviksne. Viņam ir taktiskā izpratne, nosvērtība, laba sava auguma izmantošana, bet vāja vēl kāju darbība. Otro vietu ieguva techniski veiklais, bet nenobriedušais E. Trekteris, 3. A. Skulte (neprata izmantot savu garo augumu), 4. Mačs, 5. Āboliņš, 6. Padegs. Šie 6 uzvarētāji turpmāk startēs meistarklasē. No junioros palikušajiem labi paukoja Ulmanis, Bulmanis un Cildermanis. K.

Latviešu ledushokejisti 14. decembrī Ga-Pa uzvarēja Weiss-Blau Riessersee vienību 5—3.

Latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padomes sēde notiks 17. un 18. janv. Eslingenā.

Baltiešu meistarsacīkstes boksā notiks janvāra beigās Vircburgā.

Latviešu izlases futbolistu paredzētais starts Austrijā 21. dec. nenotiks.

Futbolists P. Lauks un vieglatlēts K. Blumbergs pošas braucienam uz Kanādu.

Lietuviešu emigrācijas meistarsacīkstes šachā Kemptenē uzvarēja Tautvaišas (Dilingena). Ārpus konkurences turnīrā 2. v. ieguva latvietis Ādamsons (Getingena).

Klāss Tunbergs, somu kādreizējais pasaules meistars ātrslidošanā, ir pavecs vīrs, no Somijas vēlas izceļot uz Dienvidameriku.

Itālijas futbolisti valstu sacīkstē Bari, klātesot 40.000 skatītāju, uzvarēja Čechoslovakiju 3—1 (1—0).

R. Harbigs tomēr dzīvs? Franču laikraksts „Paris Presse" ziņo, ka sarkanajos gūstā bez vēsts pazudušais pasaules rekordists skriešanā Rūdolfs Harbigs esot dzīvs un darbojoties par sporta skolotāju Padomju Savienībā.

* * * Ledus

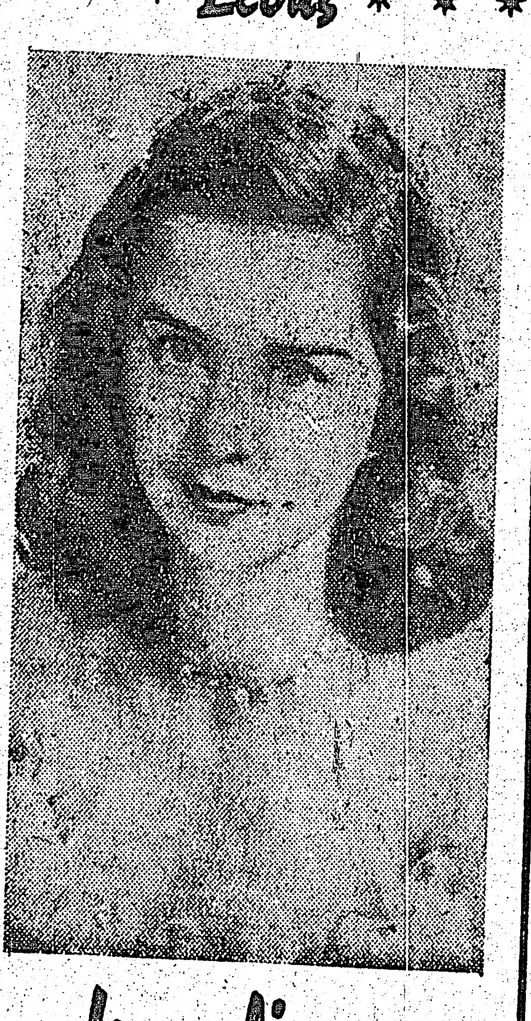

karaliene * * *

Tajā laikā, kad daudzi DP ir ceļā uz Kanādu, bet vēl daudzāki tur vēlas nokļūt, kāda jauna un skaista kanādiete Otavā pošas ceļā uz Eiropu. Barbara Anna Skote ir tiešām skaista. Arī jauna. Viņai tikai 19 gadu. Kanādiete Eiropā nebūs pirmo reizi. Vecajā pasaulē triumfu tā piedzīvoja jau pērn, kad Stokholmas Ostermalmas stadionā izcīnīja pasaules meistartitulu dailslidošanā. Tiesnešu domas par viņas uzvaru nedalījās.

Skotes jaunkundzei ir divas īpašības, kas to padara par čempioni: dabīgās dotības un gandrīz pārdabīga uzcītība. 12 no saviem 19 gadiem brīvajā laikā viņa pavadījusi uz ledus. 11 gadu vecumā Skote bija Kanādas junioru meistare dailslidošanā, bet ar 15, 16 un 17 gadiem tā ieguva Kanādas čempiones titulu. Tagad Anna Barbara Skote ir kanādiešu visu laiku ievērojamākā un populārākā sportiste. Iemantojot pasaules meistares godu, kanādiete priecājās kā bērns, bet bija arī zināmā mērā nelaimīga. Būdama nenoliedzami pievilcīga izskata, ar skaistu augumu, bet jauna, viņa sākumā nevarēja izprast un uztvert daudzos sumināјumus. Visvairāk uztraukta tā jutās brīdī, kad zviedru skatītāji druzmējās ap sportisti, lai par katru cenu dabūtu autografus.

Speciālisti apzinās, ka Anna Barbara Skote sniedz labāko, kas dailslidošanas mākslā redzēts pēc Soņas laikiem. Jā, Soņa Heņi — vairākkārtējā Eiropas meistare, pasaules čempione un trīskārtējā olimpisko spēļu uzvarētāja prata aiziet laikā. 1936. g. Ga-Pa olimpiskajās sacensībās, kur 24 dalībnieču konkurencē Latvijas meistare Alise Dzeguze-Kļaviņa palika pēdējā, Soņa Heņi savu sīvāko konkurenti Ceciliju Koledžu (Anglija) pārspēja vairs visai mazpārliecinoši. Obligātajās figūrās norvēģiete bija Koledžai priekšā tikai 3,6 punktus. Soņa ļoti uztraucās. Sašutusi viņa ģērbtuvē pat apraudājās.

Un nu uz Eiropu brauc Anna Barbara Skote. Brauc, lai 1948. gada sākumā St. Moricā — pirmajās pēckara olimpiskajās spēlēs kļūtu šī sarīkojuma ledus karaliene. Pagājušā gadā no Eiropas dzimtenē viņa atgriezās kā īsta triumfātore. Gādīgie Otavas pilsētas tēvi pasteidzās Annai Barbarai Skotei uzdāvāt pat greznu sporta auto. Jaunā sportiste tomēr bija spiesta to atdot atpakaļ, jo vēlējās palikt amatiere un kaut reizi savā mūžā iegūt olimpisko zelta medaļu. Kā daudzām meitenēm pasaulē, mīļāks par sporta auto, sumināјumiem un aprakstiem laikrakstos jaunajai kanādietei bija mātes skūpsts. Un māte viņu gaidīs mājās arī no St. Moricas. Šoreiz kā olimpisko spēļu uzvarētāju. Šm

Angļu laikraksta sensācionālie minējumi par Dr. Paulu

Ja Londonas konference izjuktu, — nesen izteicās angļu nedēļas laikraksts „News Review" — būtu ļoti iespējams, ka atklātos kopš 1. septembra pazudušā Tīringijas ministru prezidenta Dr. Paula noslēpums, un tādā gadījumā varētu gaidīt interesantus un varbūt pat sensācionālus atklājumus.

Šo pieņēmumu laikraksts dibina uz ziņām, it kā Dr. Pauls tomēr atrastos amerikāņu joslā. Paula pazušana savā laikā radīja lielu ievērību, bet, kad viņš pēc pāris nedēļām vēl nebija atradies, lieta noklusa. Nāca jauna, lielāka sensācija — Mikolaičika pazušana. Mikolaičiks pēc pāris nedēļām atradās, bet Pauls kā bija, tā palika pazudis. Bet dažas nedēļas pēc Paula neizskaidrotās nozušanas kāds vācu reportieris nejauši esot atradies Hesenes amerikāņu militārās valdības nama tuvumā Visbādenē, kad tur pēkšņi piebraukuši vairāki automobiļi un motocikli. No viena automobiļa izkāpis drukns civīlists apaļu seju un degunknіebi, kurā reportieris teicās noteikti esam pazinis Tīringijas ministru prezidentu.

Pārsteigtais avīžnieks novērojis, ka civīlists pazūd durvīs divu amerikāņu virsnieku pavadībā, un tad pats steidzies pie tuvākā telefona. Bet viņa ziņojums avīzē neparādījās. Amerikāņu militārā valdība esot aizliegusi šādu ziņu publicēt, bet togan drīz pārcilājuši ārzemju korespondenti savās avīzēs ārzemēs. Daži reportieri apgalvojuši, ka paši redzējuši Paulu vai pat runājuši ar viņu Visbādenes tuvumā.

Daži šie stāsti gan pierādīti par aplamiem, bet vispārējais uzskats tomēr esot nostiprinājies tāds, ka Pauls no Oberhofas viesnīcas, kur viņš pēdējo reizi redzēts, ar sievu un bērniem un personīgo šoferi, Tīringijas valsts policijas locekli, devies uz Berlīni. Tur viņš kādu laiku iepriekš esot pārvedis arī naudas līdzekļus. Iekļūšana Berlīnē no krievu joslas neesot pārāk sarežģīta, bet pāriešana no viena sektora uz otru Berlīnē esot vēl vieglāka. Pauls, tālāk norāda angļu laikraksts, varējis gluži labi bez atļaujas iekļūt amerikāņu kontrolētajā Berlīnes daļā, bet no Berlīnes uz Vācijas rietumu joslām viņš gan nevarējis nokļūt bez amerikāņu palīdzības. Tādēļ Paula bēgšana no padomju joslas liekoties amerikāņu aģentu atbalstīta, ja ne pat sagatavota, kas viņu pēc ierašanās Visbādenē esot sīki nopratinājuši par apstākļiem padomju joslā.

Laikraksts iet vēl tālāk un izsaka domas, ka Pauls īpašam uzdevumam izraudzīts jau īsajā amerikāņu okupācijas laikā Gerā, kur viņu pēc amerikāņu ienākšanas iecēla par birģermeistaru. Pauls Gerā pirms Hitlera laika bijis prokurors, demokratu partijas aktīvs biedrs un palīdzējis notiesāt dažus nacistu aktīvistus. Kad 1935. g. noraidīts lūgums uzņemt viņu partijā, neraugoties uz viņa kara biedra no pirmā pasaules kara Hermana Gēringa atbalstu, Pauls bijis spiests pamest advokātūru.

Kad 1945. g. augustā amerikāņi Geru evakuējuši, demokratu politiķis un amerikāņu protežē Pauls, krieviem tuvojoties, licis pilsētu karogot sarkaniem karogiem, kamēr citu pilsētu nekomūnistiskie birģermeistari no šādām demonstrācijām atturējušies. Pēc krievu ienākšanas Pauls ātri kļuvis par Tīringijas valdības galvu, 1946. g. pametis liberāldemokratu partiju (agrākās demokratu partijas pēcteci) un iestājies jaundibinātajā sociālistiskajā vienības partijā, kas radās, sociāldemokratiem piespiedu kārtā apvienojoties ar komūnistiem. Viņa divgadīgo valdīšanas laiku Tīringijā raksturojis pieaugošs autoritārs birokratisms, korupcijas pieaugums un spekulācijas afēras ar augstu amatpersonu piedalīšanos. Paula valdībā iecelti 7 ministri, 18 ministriju direktori un 78 ministriju padomnieki. Pauls pats dzīvojis ļoti lepni. Šīgada aprīlī viņš devies garākā slimības atvaļinājumā, un izplatījušās runas, ka viņš kritis krievu nežēlastībā. Maijā Pauls tomēr atgriezies amatā.

„News Review" min uzskatu, ka Pauls visai šai lomai, ko tēlojis divus gadus, izraudzīts vēl amerikāņu okupācijas laikā. Londonas konference tiešām izputējusi, tādēļ atliek nogaidīt, vai angļu laikraksta hipotēzes piepildīsies.

†

1947. g. 16. decembrī pēc grūtām ciešanām 51 g. vecumā no dzīves šķīrās mans mīļais dzīves draugs, mana labā, mīļā meita un mūsu māsa un svaine

Ella Līviņa

dzim. Ābelīte.

Apbedīšana notiks svētdien 21. decembrī plkst. 14 no „Ausmas" nometnes Kleinkecā Kleinkecas draudzes kapos.

Dziļās sērās

vīrs, māte, māsas, svainis Vācijā, un piederīgie dzimtenē

†

Mūsu mīļais filistrs,

Tiesu palātas loceklis

Jānis Ziediņš,

dz. 1890. g. 21. janvārī Valmieras apr., miris 1947. g. 22. novembrī Visbādenē. Kremēts 1947. g. 24. novembrī.

Lettonia's saime

Agati Zvaigzni ar dēlu **Oļģertu-Daini** no Sidgundas vīra lietā meklē **K. Mendriķis** no Priedaines: (13b) Augsburg, v. Richthofenstr. 50—5. (478)

Par kar. **Gunāru Skaduli** no Vildogas lūdz ziņas mātei un māsai **Natālija Liepiņa:** (13b) Marktoffingen 32, Kr. Nördlingen. (474)

SIRSNĪGU PATEICĪBU

izsakām Gīsenes latviešu darba rotas komandierim E. Biezaitim, vada komand. J. Cīntiņam, māc. T. Āvīkam, rotas vīriem, Veidenes latviešu komitejai, Fichtenbīles nometnes komandantam un visiem tautiešiem, kas dalījās mūsu sērās un sniedza palīdzīgu roku mūsu mīļā

RŪDOLFA PLUČA

nāves gadījumā.

Dzīvesbiedre un meitiņa

„Es varu Džeku Krāmeru katrā laikā uzvarēt!"

Čikaga, Medisona iela 15. Fotografu apgaismojumā slaids, melnmatains vīrs paņem pildāmspalvu: Džeks Krāmers paraksta profi līgumu ar Džeku Harisu, kas Krāmeram gada laikā garantē 50.000 dolaru.

Pirms tam, kad Anglijas karalis Džordžs 6. aizvadītajā vasarā Krāmeram pasniedza lielo Vimbledonas kausu, viņš jau 2 reizes savai zemei bija palīdzējis izcīnīt Devisa kausu un 2 reizes ieguvis ASV meistartitulu.

13 no saviem 26 gadiem Džeks Krāmers spēlē tenisu. Pēc tam, kad viņš reiz atgriežas no futbola laukuma ar sapampušu galvu, māte nopirka tenisa raketi. Sākumā jaunais puisis „zvaigznēm" lasīja bumbiņas, bet zēna tenisista talants ilgi nepalika apslēpts.

Ierēdņa vieta kādas Čikāgas gāzes fabrikas pārdošanas birojā viņam bija tikai pro forma. Krāmers patiesībā dzīvoja no — izdevumiem, patiesībā izdevumu atmaksām, kas viņam bija kā amatieru sportistam. Netrūka arī labvēļu un tā sporta talanta cienītāju.

50.000 dolaru gadā ir lielākā summa, kādu jebkad saņem cilvēks par tenisa spēlēšanu. Džeks Hariss to maksā ar vieglu roku. Viņš zina, ka izdevumi ar uzviјām atgriezīsies kasē. Jau tagad visas ieejas kartes Krāmera pirmajai profi sacensībai izpārdotas. Otrajos Ziemsvētkos Ņujorkas Madison Square Garden spuldžu gaismā viņš spēkosies ar profesionālo čempionu Bobiju Rigu. Pēc tam sekos 70 sacensības ASV, Dienvidamerikā, Austrālijā un Dienvidafrikā. Bobijs Rigs jau uzsācis tenisa Ziemsvētku lielreklāmu: „Es varu Džeku Krāmeru katrā laikā uzvarēt. Ja tas vajadzīgs, arī 2 reizes dienā un svētdienā vēl vienu reizi."

Meklēju bij. gaisasp. izp. **Visvaldi Geidānu**, dzim. 1927. g., bijis gūstekņu nometnē Regensburgā. **Vitālijs Lāčkājs:** (13a) Lager Fischbach ü. Nürnberg 2. (475)

Vīri, kas dzīvi vēl esat,
jel turiet karogu mastā!

K. Dziļlejas Trimdas dziesmu grāmata

TĀLOS CEĻOS

ar **S. Vidberga** vāku un nodaļu zīmējumiem iznākusi. Pasūtinājumus izpilda ar uzliktu pēcmaksu. Maksā RM 6,—. Atkalpārdevējiem parastā atlaide.

V. Bumbērs: (14a) **Esslingen a. N.**, Nellingerstrasse 8. (480)

Iznākušas **Imanta Kuršinska**

RĪGAS MINIATŪRAS

ar Kārļa Medņa illustrācijām un grafisko iekārtojumu. Maksā RM 5,—. Bez tam: Gruznas romāns **Jaunā strāva**, à 18.—, Rolanda Ozola romāns **Vilis Valis**, à 10.—, **Akurātera** noveles, à 10.—. **Elektrisches Schaltzungsbuch** ar ļoti daudzām tabulām, à 6.—. Izsūta pa pastu pret 0.30. Musikhaus **Otto Krolls:** (13b), **Augsburg, Annastr. 16.** (477)

Knuts Lesiņš

ZIEMSVĒTKI TĒVA MĀJĀS

STĀSTS

I

Laiks, ko gribētos saplēst kā nelāgi iesāktu vēstuli. Bet es to nerakstu pats.

Ir ceturtais kaŗa gads; bez slēpa mierinājuma, bez ciešanu jēgas.

Un kad man viss ir apriebies, es atceros to, kas palicis prātā neskārts. Tādēļ esmu šeit — mazā šaursliežu dzelzceļa piestātnē, kur nav pat bufetes kur apsildīties. Bet tur jau viņš māj, mans brālēns Edvīns: liela bezveidīga roka jērādas kažokā un cimdā, seja zila un pelēka no sala, un tajā iezīmējušās rievas kā sasprēgājuša malkas kluča galā, tas ir smaids, nepārprotams un labvēlīgs, mazliet jocīgs un neveikls, kā viss patiesais.

„Nu —," brālēns uzsauc zirgam, un mēs braucam.

Reizēm tik labi apzināties, ka tev kaut kur ir tēva mājas. Varbūt tev tur nepieder nekas vairāk, kā paša izteikts vārds, bet tas nes tevi kā ragavu slieces labā ziemas ceļā, un tam ir tik laba, mierinoša skaņa: tēva mājas . . . Kaut kur spīd saule pār kādu nosūbējušu jumtu, gar kuŗu gadiem neesi licies zinis, bet kas ietiepīgi apgalvo, ka neesi vis ienācis šai pasaulē ne no šā, ne no tā, bet ka visām lietām zemes virsū ir kāds sakars; kaut kur gar ceļmalu šalc mežs, kurā tiktos ieiet un vairs neiznākt, lai, elpu aizturot, mēģinātu saklausīt lielo mūžības šalkšanu. Varbūt tanī ir vairāk skumju nekā prieka, bet arī kāds dziļš mierinājums: nekur nepazudīsi, nekam nepaiesi garām, kas ir tava sāpju tiesa.

„. . . un, redzi, ar mācītājiem mums neveicas," Edvīns stāsta. „Vecais tikai nolasīja no sprediķu grāmatas, un ja viņam bija kas Dievam sakāms, tad to viņš sen bija pateicis, bet pats skaldīja malku pagalmā vecos svārciņos, tā kā visi brīnījās: kas tas nu par mācītāju! — Skalda malku tāpat kā dievvārdus . . ."

Ceļš viz saulē, ka acis sāp skatoties, ir tik dīvaini — priecīgi un skumji: varbūt pasaulē ir maz laba, brīžiem liekas — nekā, bet kāds grūts un neatvairāms skaistums tura tevi savos valgos, vizēdams pār visām lietām ar lielo, brīnišķīgo pārblāzmu, tā kā pat tava bojā eja var kādā mirklī likties jēdzīga un skaista, līdzinādamies maza pantiņa atskaņas atrašanai vēl neuzrakstītā grāmatā . . .

„. . . un jaunais mācītājs jauc bībeles stāstus ar jauno dzejnieku rindām kā vīnu ar ūdeni, un ir tik dedzīgs savos pienākumos, ka laižas no kalna lejā ar slēpēm, bībeli padusē, ka talārs vien plīvo! Ļaudis atkal saka: kas tas nu par mācītāju! Vai kur redzēts, ka Dieva vārdam vajaga slēpju? Ka viņš pats sev nepaskrien garām . . ."

Priekš gadiem divdesmit pieciem man, protams, bija citas domas galvā. Atmiņā palikusi vienīgi tēva balss, kad pajūgs nogriezās pa grumbuļaino, mālaino ceļu un viņš teica: Redzi, puika, tās ir mana tēva mājas . . . Šiem vārdiem viņa mutē bija allaž tāda sērīgi vienkārša un tomēr līksma skaņa. Tur viņš bija dzimis, audzis un ganos gājis, bet par saimnieku palika vecākais brālis; jaunākajam viņa tiesu izmaksāja skolas naudā; tā tika izaudzināta jauna nemiera paaudze, kas prata iztikt un grozīties pa visu plašo pasauli, bet kuŗas gara aplokā tomēr palika tikai: tēva mājas.

Man jau tā bija teiksma, uz pirmā paskata nemaz ne tik brīnišķīga.

Tās ir vecas Vidzemes mājas, pelēkas, noskrapstējušas, ar to vienmuļo, mazliet apnicīgo ārieni, kas liek domāt, ka ēkas jau vecas uzceltas, un grūti iztēloties, kādas tās izskatījušās jaunas. Gan — tas taisni ir viņu jaukums, bet tas atklājas tikai ar gadiem, kad pats sāci mazliet apskrapstēt un daudzas sarežģītas lietas izrādās gauži vienkāršas.

Katrā mājā ir kādas durvis, kas līga neveŗas ciet, kāds rokturis, ko neviens nevar salabot, kāds krēsls, kam allažiņ izlūzt viena un tā pati kāja, kāda peļķe lieveņa priekšā, ko velti piebērt ar granti, jo to vienmēr izmin tai pašā vietā; viss tas iederas šis mājas īpatībā, neatņemami un paliekami, tāpat kā katra cilvēka dvēselē ir kāda sāpe, kas allaž sevi nejauši atgādina un nemanot ievelk cilvēka sejā visraksturīgāko, neizdzēšamo rievu. Kāda mīlestība, ko esi aizmirsis, devusi tavam smaidam pirmveidu, doma, ko neesi izteicis, pavadīs tevi tavā pēdīgajā stundā.

Un tur viņas ir — manas tēva mājas, ieslēpušās aiz kailā ābeļu dārza, puse ēku piekalnē, puse lejā, par gabalu izskatīdamies kā apsniguši zemi celmi, par kuŗiem katrs paugurs ceļmalā rādās augstāks, it kā spētu nosegt veselu paaudžu roku darbu.

Māju ceļa sākumā, pie liepas pieneglots, drusku sašķiebies dēlītis: Kairēni. Pretī skrien Duksis, kuŗa reju skaļums nav nekādā samērā ar viņa labsirdīgo dabu un par kuŗa senčiem būtu velti taujāt visas četras debess puses.

Vāja uguns spīd vienā logā. Tas ir saimnieka gals, un no šī miklā spīduma nāk kāda neizsakāma smeldze. Ir zilā stunda, kad mainās gaisma — no dienas uz vakaru — un kādu brīdi viss kļūst tik nepriekšmetīgs, kā sasapņots.

Esmu braucis šurp meklēt īstenākas lietas nekā īstenība — un ceļu kāju pār tēva mājas slieksni.

Virtuvē nāk pretī krustmāte priekšautā un lakatiņā. Bet te ir tik tumšs, ka viņa kādu brīdi šaubās, kas ir ienācējs, un sauc mani vārdā. Mēs apkampjamies, mazliet neveikli. Viņa allaž apraudas, mani redzot, un, lai šim sirsnīguma brīdim tiktu pāri, es saku: „Labāk taču, ja kāds raud, mani redzot, nekā — neredzot."

Bet tas ir mazliet par sarežģītu, viņa arī negrib šai brīdī domāt. Mēs izejam cauri virtuves istabai ar milzīgo kurināmo un maizes cepjamo krāsni, un esmu tur, kur spīdēja uguntiņa. Lūk, viņš — mājas saimnieks un cilts galva, astoņdesmitos un sakaltis tā, ka drānas nevar atšķirt no miesām. Viņš pieceļas un sniedz man roku ar tikko iezīmējušos smaidu sejā, gan — viņa vaigi tā iekrituši, ka liekas — viņš allažiņ mazliet smaida. Tas nav vārgums, bet kalsenā cilvēku suga, kas ar gadiem kļūst arvien vieglāka miesās, lai dvēselei nebūtu jānes nekāds liekais svars. Viņa rokas spiediens nav nekas sevišķs: it kā mēs tikai vakar būtu šķīrušies; un varbūt laiks sarucis viņa priekšstatā, lai varētu paturēt prātā tikai vissvarīgāko. Mums nav arī tādu vārdu, ko teikt, kuŗus būtu vērts atcerēties. Lai viņam nepaspruktu kaut kas nepārdomāts, viņš meklē kabatā šķiltavu — aizkūpināt pīpi, kas nemaz nav izdzisusi, pie tam šķiltava jau arī nav kabatā, bet uz galda. Nudien, viņš tomēr būs mazliet apjucis . . . Pirms trim gadiem es viņam iedāvināju pīpi, tā ir tā pati, ko viņš kūpina; es redzu to, viņš redz, ka esmu to ievērojis, šo vienīgo saiti, kas allaž kvēl starp mums, un mēs abi esam apmierināti.

Brālēns paņem manu nesekli, mēs ejam goda istabā. Ir jau gluži krēsla, un es tikai redzu, ka pītajā atzveltnī pie loga sakustas kāds stāvs, laikam sieviete. Krustmāte seko mums ar degleni; šaudīgajā, nedrošajā gaismā pavīd sārta meitenes seja. Nu es atceros: tā ir Anniņa, lopu pārraudze. Viņa ir mazliet savādniece un ārpus kūts viņu te neviens neņem īsti nopietni. Viņa nāk un iet, kad viņai patīk, reizēm uzturoties pie krustmātes virtuvē, reizēm šeit, kravājoties gar brālēna grāmatu plauktu. Īstenībā viņa ir glīta meiča, ar maigu, it kā tēlnieka izlīdzinātu profilu, trauslu, nelielu augumu; bet ir kaut kas, ko viņa no mazām dienām centusies sevī pārvarēt, varbūt taisni šo trauslumu, tādēļ ap muti ir kāds drusku saspīlēts, stingrs vaibsts, kas brīžiem atvīd nepatīkami. Viņas jautājumi ir tieši un asi, naivi uztverti. Par to, kādēļ viņa tik bieži uzturas taisni Kairēnos, ļaudīm sen nav vairs šaubu, tāpat kā par to, ka viņai te nav nekādu lielu izredžu, bet par tenkām viņa neliekas zinis. Brālēns mēdz viņu piezobot un reizēm pats sauc par savu „mūžīgo brūti."

„Atbraucāt no Rīgas?" viņa prasa. „Pareizi, tagad visi brauc svētkos no Rīgas ārā, tur nav ko ēst." Tā nav ironija, bet, lūk, tā viņai allaž iznāk.

Es smejos. Ko citu?

„Anniņ, tev būs jāiet mājās," krustmāte saka, „lai mēs te dabūjam izkravāties un atpūsties, braucis taču lielu gabalu, cilvēks."

„Tu manu dieniņ, protams, ka man jāiet . . . Ir jau tumsa. Es tikai visiem gribēju novēlēt svētvakaru." Viņa sniedz siltu, miklu roku. „Vai atvedāt kādas jaunas grāmatas? Atstājiet rītu, ja pats kur ejat, uz galda, es gribu redzēt."

„Tev gan labāk būtu lasīt bībeli pie laika," brālēns saka un nobrauc viņai ar roku pa matiem gar ausi; tas nav glāsts, kas varētu patikt sievietei, tā izdarās ar zēniem. Bet viņa neļaunojas. „Ja es to būtu izlasījusi, ko tad tu darīsi," viņa atcērt, noskūpsta krustmāti un aiziet.

Krustmātei ir bažas, vai meitenes runa nav mani aizkārusi, viņa it kā gribētu tās vietā atvainoties . . .

„Ko nu pūlies memmīt," brālēns iejaucas. „Nemāci zirgu auzas ēst! Vai tad šis nav taisnas valodas dzirdējis? Palūk, cik cilvēku nekrīt kaŗā un krogū: kas nu saligosies no skuķa vārdiem!"

Edvīns runā skaļi, iedams pa istabu lieliem soļiem, ka brikš un brakš; viņš ir lielā dzīvības brāzma šais mājās, kur pārējie ir tikai veci cilvēki.

„Nesaki vis, Ediņ, vārds dažreiz ķeŗ ļaunāk nekā slimība," krustmāte, lēni nopūzdamās, bilst.

„Tie meit's pa māj' un cūk's pa laidar' aizvien vairāk runāš," — tā ir tēvoča balss, kas klusām ievilcies mums nopakaļ istabā un atbalstījies pie krāsns; starp klepu un pīpes pakšķieniem es sadzirdu mazu smiekliņu. Viņš te ir vienīgais, kas reizēm ierunājas tāmnieciski, bet — ko garāku stāstot, runā kā citi, jo zina: kad tā īsti laiž vaļā pa savai modei, nezinātājiem jāpiespiežas lai runai pilnībā izsekotu, kaut gan taisni tad gadās tādas neatdarināmas lietas, kuŗas, literārā valodā pārceļot, visa burvība pajūk. Un viņa vārdi ķeŗ kaut kā atkārpeniski, bez asuma un tieša izsmiekla, bet tā, ka īstenībā no tiem vairāk jāuzmanās nekā no visām sieviešu runām. Es arī atceros, ka tēvs stāstīja: vecais brālis esot paskops un sīksts, ar viņu varot labāk satikt svētdienā nekā darbdienā. Droši vien šai novērojumā ir kāda taisnība, citādi varbūt nebūtu bijis lūzuma ar vecāko dēlu Artūru, kas iestājās kaŗaskolā, lai kļūtu neatkarīgs, apprecējās, vecākiem neprasot, un mēdza iegriezties Kairēnos tāpat kā kādreiz mans tēvs, kā tagad es: padzerties Jāņos alus, izgulēt kādu skumju ābeļdārzā zem jāņogulājiem, lai tad atkal pazustu bez ziņas un miņas; tā kā krustmāte sūdzējās: būtu tak aploksnē vismaz baltu papīra lapu lāgiem atsūtījis, ja nav vēstule ko rakstīt, kaut zinātu, ka dzīvs un vesels. Par Artūru nekad netika runāts tēvoča klātienē, bet varbūt vecais tomēr bija no tā kaut ko mācījies: jaunākajam brālim Edvīnam groži palaisti vaļīgāk; viņš ir te īstais izrīkotājs, jo tēvs nekāds strādātājs vairs nava. Edvīns studē mežkopību un ir laikam tuvu pie beigām, bet nu ir karš, algotņu pietrūkst, viņš pats raujas pa mājām vairāk nekā pa augstskolu, aizbraukdams tikai reizēm, lai dabūtu kādu parakstu lekciju grāmatiņā. Patiesībā viņš strādā par diviem — par saimnieku un par kalpu, bez viņa ir tikai pavecs polis, kas, kaŗam sākoties, nepaguva atgriezties dzimtenē, un tagad viņam te, protams, ir labāk nekā tur.

Es izkravāju savu ceļa somu. Tur nav dāvanu, ko svinīgi pasniegt Ziemsvētku vakarā: pāris pudeļu petrolejas, dažas sveces, liels, līks dārznieka nazis, jaunais kalendārs un grāmatas. Kaut gan, visu to saņemot, krustmāte nebeidz piesacīt: kam nu esot pūlējies tādas mantas sadzīt, es manu, ka viņas vērīgā acs katru lietu ar reizi novērtē un iedala attiecīgajā derīguma pakāpē.

Mēs iekožam uz ātru roku cūkgaļas recekli; tad Edvīns sāk meklēt veļu: izkurināta pirts. Kad es arī grasos līdz, krustmāte noskatās manī mazliet šaubīgi.

„Ko niekus!" Edvīns brēc. „Skaidrs, ka viņam viss jātaisa cauri kā pēc notīm."

Mēs būsim paši pēdīgie, pārējie jau nopērušies; izmetamies apakšveļā, kažokus pāri, sameklējam koka tupeles un laižamies teciņus uz pirti, savus pusotra simts metrus no mājām, aiz sakņu dārza.

Pie Ziemsvētku eglītes

(Ed. Krauca uzņ.)

Pirts priekšiņa veŗ savu tumšo, miklo, drēgno muti, ož pēc dūmiem, kas lāgiem ielien no pirts telpas pa pusatvērtām durvīm, ka acis sāk asarot. Drebinādamies mēs ielienam pirtī, bet arī te sākumā nav diezcik silti, vēsa gaisa strāva velk gar stilbiem pa apakšu. Edvīns noliek degleni uz logmales un sāk grābstīt ķipjus. Lielais iemūrētais katls vēl pusē ar karstu ūdeni, sāņš — muca ar auksto, bet pavarda augšā tumši, tumši kvēl sakarsušu akmeņu kaudze. Brālēns uzlaiž tiem pāris ķipju ūdens: Ū — gaiss šņāc un sic, un balts gars veļas uz mums kā pasaules radīšanā, aizpildīdams visu telpu, tā kā labu brīdi nevaram viens otra saskatīt; liekas, kaut kur iztālēm spīd deglene, miklu apdārzu, kā bāka jūras braucējiem.

Mēs mazgājamies, un brālēns atkal stāsta, jo viņš ilgi nav runājis ar kādu, kam var samēļot pēc patikas un bez aplinkiem: „. . . vecā daktera Straujāņa zirgs, palūk, tikām stāvēja tirgus laukumā, kamēr puikas bija sākuši viņu apšaudīt ar kakeņēm. Un veterinārārsts, labās burās no krogus nākdams, bija iežēlojies: tas taču mūsu daktera zirgs! — iztramda puikas un — vedīs zirgu garderobē. Izjūdza, bet tur neņem pretī . . . Nu šis ved zirgu taisni pie piestākļa krogū iekšā. Krodzniekam acis kā šķīvji: kas tas, velna, par zirgu manā krogū? Te visi pietrūkstas kājās un sauc: Tas taču mūsu vecā labā daktera zirgs! Kad tā — krodznieks saka — tad tā ir gudrākā galva, ko šodien esmu redzējis, — un liek zirgam priekšā visu, ko lopiņš ēd . . ."

Edvīns atkal uzmet garu, mēs kāpjam augšā lāviņās un sākam viens otru apstrādāt ar bērza slotām.

„Hū —," brālēns saka, „pievelc stingrāk!"

„Hū —," es saku, „ne tik traki!"

„Tas nekas, labai miesai nekaitē," un turpina vicot stāstīdams, it kā tā būtu viņa miesa. „Dakteris rokas vien plāta: kas tā par velna būšanu, ka tev skaidrā dienas laikā nozog zirgu iz ilksīm! Kur ir pilsētas galva? Bet kārtībnieks atbild: kungs, vai jūs meklējat zirgu vai pilsētas galvu? Tā atkal dakteris: vienalga, kas ved mani mājās! . . ."

Man pietiek sutas, es kāpju lejā. „Uzmet vēl!" brālēns sauc. Es salaižu trīs ķipjus uz akmeņiem un pats nosēstos uz soliņa, lai ierautu vēsāku gaisu. No augšējās lāviņas nāk kādu laiku nesaprotamas skaņas, kā kāda akmens laika cilvēku valoda; tad es atkal notveŗu stāsta pavedienu:

„. . . dakteris ar kārtībnieku iet meklēt tālruni, lai kaut kur piezvanītu; laikam ne viens, ne otrs nezināja, kam un kur . . . Ceļā satiek veco Pīlādzi, kas visu to lietu bija noskatījies. Pīlādzis muld: Daktera kungs, vai jūs meklējat zirgu? — Ne jau tevi, vecais nelga! — dakteris pārskaities brēc. Tā Pīlādzis itin rāmi: Daktera kungs, nevajaga atstāt lopiņu tik ilgi uz ielas bez siena, viņš iegāja krogū apsildīties un uzkost. Ja jūs būtu kādu lugu ilksīs, jūs darītu tāpat . . ."

Nu arī brālēns kāpj lejā, sarkans kā jauns vārīts vēzis un sviedriem noplūdis. Es vēl izskaloju galvu ķipī un domāju, ka tā lieta būtu cauri. Tad es dabūju veselu spaini auksta ūdens uz kakla. Manai mutei arī izsprūd nesaprotamas skaņas, acīm redzot mēs esam radinieki; bet kādu brīdi esmu noskaities ne pa jokam, un atgāžu viņam tādu pašu tiesu augsta ūdens atpakaļ.

„Rimsties!" Edvīns sauc. „Es tak pārskatījos, domāju, ka tas siltais!" Bet skaidrs, ka viņš ņirdz. „Un kas tad vainas?" viņš mierinoši piebilst. „Tēvi vēl skrēja pēc pirts sniegā vārtīties!"

„Es gribētu redzēt, kā tu to darī!" Bet to nu viņš vis nesolās darīt. Mēs ejam priekšiņā noslaucīties un velkam tīrus kreklus . . .

„. . . tad dakteris brīnās: Ko jūs, velna, esat tam lopiņam devuši, ka viņš manis vairs nepazīst? — Tik to pašu vien, ko jums, daktera kungs, to pašu vien! — krodznieks mēļo — Un vai jums nav gadījies, no manis iznākot, ka pats sevis nepazīstat? Vai nevarētu reiz būt arī tā, ka nevis zirgs jūs, bet jūs zirgu vedat mājās? — Un tā salīguši."

Mēs ejam mājās, spīd zvaigznes, sniegs gurkst zem kājām, un man liekas, esmu skaidrībā, kādēļ tēvi gāja pēc pirts sniegā vārtīties: arvien viņu dzīve bija tā iedalīta, lai patīkamais un nepatīkamais mītos, uzturot lokanu garu un miesu.

II

Svētvakars.

Nelielajā istābā blakus virtuvei, ko parasti izmanto par ēdamistabu, gar krāsni uz soliem saliktas bļodas ar brūniem speķa pīrāgiem un biezpiena raušiem, plakanie karašu un apaļie baltmaizes kukuļi noplāti ciešā rindā, izbāzuši galiņus no audekla dvieļu apakšas, ar kuŗiem tie pārsegti.

Lielās krāsns mute vēl pilna ogļu un kvēles; kad atsēsties pie tās ieškērsām, kājas pret mūrīti paslējis, acīm veŗas fantastiska uguns spēle: kvēlzeltā pilis un lieveņi, kāpnes un vaļņi, valdnieku troņi un zīlnieku gredzeni — kāda elliškīga spēka sagrauta godība, ko malās pārstaigā zili tvana liesmiņu pāvi; šī aina vilina un biedē, kā iekāre, grēks un pazudināšana; mirkli man uzaust baiga nojausma: es saprotu, kādēļ visos elles aprakstos un attēlos vajadzīga uguns.

Pīrāgu un maizes mīkstā, miklā smarža jaucas ar skābo kāpostu, cepto sīpolu un cūkgaļas asajām strāvām; bet lai ēdienu dvinga nebūtu tik uzmācīga, krustmāte izkvēpina telpā pāris zaļu kadiķa zaru, un to sūrais, svinīgais vīraks ielīst kā gara svētība pārējo, ar visām zemes baudām kārdinošo smaržu jūklī. —

Ir tik silti, silti un mierīgi.

Galda galā nolikta eglīte, vienkārša, nekrāšņota, tikai zaros iestiprinātām svecītēm.

Tēva brālis gludi noskuvies, un viņa zods izskatās balts pret brūno seju, kas nemaina vairs savu krāsu ne ziemā, ne vasarā, kā vecs, nosūbējis misiņš. Viņš apvilcis baltu kreklu ar cietētu krūtežu, taču apkaklī nav uzlicis, tā viņam par neierastu, savējo vidū viņš grib šovakar justies ērti; pat podziņa, kas satur kopā krūtežas augšdaļu, liekas, viņu traucē: reizēm viņš aiztaisa pirkstus aiz tās un pabrauka kaklu. Krustmātei jauns izrakstīts priekšauts ar nieburu, seja vēl sarkana un nosvīdusi no darbošanās pa virtuvi, viņa tikko paguvusi mazliet saglaudīt izjukušos matus; bez galvas lakatiņa viņa izskatās neparasti, it kā cienīgāka. No kalpu gala ienāk pāris večiņu un bārdains, klibs vīrs; tie ir izbijuši gājēji, attāli rada, kam dzīvē nav paveicies; katram kāda miesas vaina: acis asaro vai ausis vairs nedzird. Viņi dzīvo Kairēnos gadiem un, liekas, izskatās tikpat veci kā tad, kad redzēju viņus pirmo reizi. Es spiežu drebošas rokas un redzu līganas galvas, kas saka: jā, jā, tevi mēs atceramies, un tavu tēvu mēs atceramies, un, ak Dievs, kur tie gadi . . .

„Nu, vai tad sāksim?" Edvīns nodimdina. Mēs iededzinām svecītes un sēstamies ap galdu. Edvīns aiziet uz tēva istabu pēc vijoles, mēs dziedam „Klusa nakts, svēta nakts". Balsis ir vājas un aizlūžušas; krustmātei paveicas garā vilkšana, viņas balss skan citām cauri, savīdamās ar vijoli, tēvocis tikai drebelīgi aizķeŗ augstākās notis, es arī neesmu nekāds dziedātājs, toties Edvīns spēlēdams dzied līdzi sulīgā baritonā lāgiem, kad saskaņa kļūst pārāk plāna. Tas ir dažādu paaudžu un likteņu dīvainais, mazliet baigais koris, kas saliedējies zem šīs vecās mājas jumta Ziemsvētku vakarā. Kad tas apklust iestājas skumīgs, stings klusums, kurā dzirdams vienīgi divu circeņu vienmuļais, neatlaidīgais duets.

Svecīšu atspulgi viegli līgo tumšajā, nolāsojušajā loga stiklā.

Vairāk nekādu svinīgu izdarību nav. Es īsti nezinu, kā tēvocis satiek ar Dievu, laikam viņiem abiem ir kāds saprašanās veids, kas uz āru sevišķi neizpaužas. Par vectēvu stāsta, ka tas esot izlasījis bībeli pa divi lāgi cauri un kļuvis mazliet savāds prātā. Pēc tam Kairēnos jūtama tieksme nemēģināt Radītājam ieskatīties pārāk dziļi piedurknē.

Mēs ēdam, iedzeram sūro un biezo pašdarīto alu. Pagātne, tagadne un nākotne, radu un paziņu likteņi tiek pārcilāti, svērti un vētīti, ap dažu patikā vai bažās ilgāk pakavējoties, citu noliekot ātri pie malas kā bezcerīgu. Tematu uzdevēja parasti ir krustmāte, Edvīns tos iestiprina, un tēvocis saka gala vārdu.

Runāšanai ir savas apakšstrāvas, par kuŗām nevar zināt, kad un kur tās iedomāsies izlauzties un novest. Krustmāte, palūk, stāsta.

Vecvēveri un Jaunvēveri, radi un kaimiņi būdami, dzīvo kā suns ar kaķi. Visa nelaime cēlusies no kopīgās akas, jo māja kādreiz bijusi viena, vēlāk starp brāļiem dalīta. Pie akas ik dienas satiekoties, sievas iesākušas naidu par bērniem, vīri nobeigušī ar tīrumiem. Bet kad Jaunvēveris gribējis pats savu aku rakt, tad — racis, racis — turpat vai zemes lodei cauri, bet ūdens kā nebijis, tā nebijis, jo, lūk, ūdens šķirtne gājusi pa kalna vidu, gar viņa robežu Vecvēvera pusē. Tā joprojām iztiekot ar to pašu aku, kas, tagad, protams, daudz grūtāk, nekā, ja jaunā aka vispār nebūtu rakta.

„Abi raženie nu stāv kā buki ik svētdienas pa dievvārdu laiku viens otram preti, katrs savos vārtos, svētīdami viens otru par zirgu zagļiem un spekulantiem," krustmāte nobeidz. „Redzi, kas iznāk, kad sāk ūdeni dalīt."

(Turpinājums sekos)

HOMO SAPIENS

Karentes alā un vecais Viljems Londonas cietumā

MAZLIET DĪVAINAS PĀRDOMAS ZIEMSVĒTKU PRIEKŠVAKARĀ

Francijas zinātņu akadēmijā paziņots, ka Karentes alā atrasts kāds aizvēstures cilvēka skelets, kas vēl daudz vecāks par Neandertāles pirmcilvēku, ko līdz šim skaitīja par visvecāko Eiropas iemītnieku. Dīvainākais ir tas, ka, pēc zinātnieku atzinuma, šis neandertālieša vecākais brālis noteikti piederējis „homo sapiens" sugai, kamēr pats neandertālietis stipri atgādina pērtiķi. Ap kauliem Karentes alā atrasti rīki un ieroči, kas liecinot, ka viņā sen senā laikmetā jau pastāvējusi ievērojama amatniecība un cilvēks nebūt neesot tad bijis meža zvērs.

„Nouvelles de France" raksta, ka šo atklājumu dēļ zinātnieki sākuši kasīt pakaušus. Sākot celt galvas tie, kas negrib piekrist teorijai par cilvēka izveidošanos no pērtiķa. Viņi apgalvo, ka cilvēks nav vis kļuvis arvien pilnīgāks radījums, bet — taisni otrādi, — mēs esam kādas slavenas sugas pēdējie deģenerētie pēcteči. Žoržs Salē un Luiss Lafons apgalvo, ka mūsu senākie priekšteči nav bijuši daudz skaistāki, gudrāki un pilnīgāki cilvēki nekā tagadējie. Toreiz neesot pazinuši ne slimības, ne nāvi līdz tai dienai, kad viņi — kādas augstprātīgas rīcības dēļ — nosodīti arvien dziļākai grimšanai deģenerācijā. Ne bībele vien, bet visu tautu gara mantas esot saglabājušas atmiņas par viņiem, labākajiem laikiem. Šos zelta laikus apliecinot tas, ka senākos zemes slāņos neesot atrodamas nekādas kapu vai cilvēku paliekas. Kapu neesot tāpēc, ka cilvēks toreiz neesot pazinis nāvi. Pēc svētajiem rakstiem Ādams esot dzīvojis 930 gadu, Enochs 905, Metuzals 969 gadu. Bet arī tie jau esot bijuši pa daļai deģenerēti īsti labo, veco laiku cilvēku pēcteči.

Tas, ka no „zelta laikiem" nav palikušas nekādas civilizācijas pēdas, savukārt neesot liecība civilizācijas trūkumam, bet gan tikai apliecinot, ka toreiz dzīve zemes virsū patiešām bijusi paradīziska, Bijis mūžīgs pavasaris — drānu nemaz nevajadzējis. Cilvēki iztikuši ar augļiem, un arī zvēri ēduši tikai stādus. Nebijuši vajadzīgi ne ieroči, ne virtuves piederumi.

„Ja šai teorijai taisnība," iesaucies kāds vecās skolas zinātnieks, „tad jau Karentes alas pirmcilvēks ir visaugstāk attīstītais „homo sapiens". Mēs esam tikai viņa nicināmie pēcteči. Kas zina, vai dažos gadu tūkstošos mēs visi neklūsim pērtiķi?"

Bet „Nouvelles de France" sniedz ziņu par pirmcilvēku Karentes alā pirmajā lappusē. Varbūt, ka tas tāpēc, ka redaktors, ziņu plūdos slīkdams, pamanījis kalendārā Ziemsvētku tuvošanos. Viņam pašam, varbūt, gribējies kaut brīdi aizmirst modernās pasaules bezcerīgo burzmu un izvest no šīs burzmas arī lasītājus, lai tie mirklī nedomātu par konferencēm, streikiem, demonstrācijām un kariem.

•

Ir taču atkal vieni Ziemsvētki, un eglīšu mirgā mums vajadzētu klusi noliekt galvas — Miers virs zemes un cilvēkiem labs prāts . . .

Virs Betlēmes arī šogad Ziemsvētku vakarā varbūt spulgos liela, neparasta gaisma. Bet vai šī gaisma tikai nebūs „Irgun zwai leumi" vai „Haganah", vai arabu izšauta gaismas rakete, kas pavēstīs jauna grautiņa sākšanos?

Un ne jau tur vien. Arī kaut kur Grieķijā turpinās kaujas, Francijā, Itālijā turpinās demonstrācijas, Ķīnā notiek milzu ofensīvas un pretofensīvas, Indoķīnas džungļos krīt karavīri, Indonēzijā, Indijā rūgst, Balkānos tiesā cilvēkus, kas vakar bija atbildīgi valsts ierēdņi, bet šodien izrādās „nodevēji", kaut kur austrumos miljoni cieš badu, salst un mirst aiz pārpūles neierastā darbā un nelāgos apstākļos tundrās. Kaut kur Eiropas vidienē miljons cilvēku saspiedušies barakās, kas nav viņu mājas, un tomēr ir to vienīgā pajumte.

Ir atkal Ziemsvētki.

•

Kaut kur Anglijā — Londonas nomales cietumā sēž vecs salīcis vīrs. Vārds viņam Viljems. Viņš sēž cietumā tāpēc, ka nav samaksājis valstij 11 šiliņus un 6 pensus.

Divus mēnešus pirms Ziemsvētkiem Viljems izsita Anglijas kara ministrijas logu. Tas nebija gadījums. Viņš to darīja tīši. Trīcošā vecā vīra rokā viņš pacēla vienu no tiem akmeņiem, ko Londonas gružu novācēji pametuši uz ielas, meta to logā, un akmens nokrita taisni uz pārsteigta kara ministrijas ierēdņa rakstāmgalda.

Anglijas likumi nepieļauj mest akmeņus kara ministrijas logos. Un pavēlēja vecajam vīram maksāt šiliņus par sapostīto logu un pusgineju par aplamu uzvešanos.

Bet Viljems nemaksāja. Likums gaidīja. Pagāja divi mēneši. Likuma pacietība bija galā un tas pastiepa savu roku pēc vecā Viljema. Viņš otru reizi nostājās tiesneša priekšā. „Jūs esat valstij parādā vienpadsmit un seši, bet neesat maksājis ne peniju," sacīja tiesnesis. „Man ļoti žēl, ka nevaru kārtot savas saistības ar valsti," nopūtās Viljems, „bet man ir ļoti maz ienākumu. Es nevaru to atļauties." — „Cik tad jūs nedēļā nopelnat?" — „Divdesmitseptiņus šiliņus, sēr." — „Un no kurienes ņemat šo naudu?" — „Astoņpadsmit šiliņu no palīdzības ierēdņa un deviņus šiliņus no veselības ministrijas, sēr."

Arī tiesnesim bija skaidrs, ka pat apvienota palīdzības ierēdņa un veselības ministrijas pensija nav pietiekama, lai varētu atļauties mest akmeņus kara ministrijas logos. Bet tiesneša uzdevums bija nokārtot soda un parāda atmaksāšanu. „Cik lieli tad ir jūsu izdevumi?"

Viljema sirmā galva noliecās vēl zemāk. „Desmit šiliņu par istabiņu, sēr, un mazliet man arī jāēd. Esmu pirmā pasaules kara invalids. Veselība nav laba. Ārsts man noteicis piena dietu, bet piens tagad dārgs, es nevaru to nopirkt." Brīdi vecais vīrs apklusa, bet tad vēl piebilda: „Tas arī bija iemesls, kādēļ metu akmeni logā."

Likums paliek likums, un tā šis pirmā pasaules kara invalids pavada trešos Ziemsvētkus pēc otrā pasaules kara cietumā. Vai varbūt, viņš to dara tāpēc, ka, arī ārpus cietuma būdams, sajustu pasauli kā cietumu?

Mēs to nezinām, tāpat kā vispār nezinām, ko domā un jūt cilvēki pasaulē, kas pēc mūsu domām kļuvusi ačgārna. Bet tāds sīks gadījums ar veco Viljemu dara mūs domīgākus nekā Grieķija, Palestīna, Francija, Itālija un Ķīna. Arī Ziemsvētku priekšvakarā. Laikam tāpēc, ka pie lielām tautu un valstu nelaimēm esam par daudz pieradināti.

•

Kad tad pēdējo reizi virs zemes patiesi bija miers? Pirms desmit gadiem varbūt? 1937. gadā? — Vai atceraties, ka tas bija tas gads, kad japāņi tikko bija ieņēmuši toreizējo Ķīnas galvaspilsētu Nankinu, un svētku dienās lasījām baigas ziņas par laupīšanu un slepkavošanu miljonu pilsētā? Bet tas bija tik tālu no mums.

1938. gada decembrī 300.000 ģenerāļa Franko karavīru ieņēma Barselonu. Ziemsvētkos simti tūkstoši spāniešu bēga pāri robežai Francijā. Mēs lasījām ziņas, ka baraku nometnēs, kur sablīvēja bēgļus, neesot patīkami. Bet tas bija tik tālu no mums.

1939. gada Ziemsvētkos bargā salā cīnījās un mira varonīgie somi. Tas vairs nebija tālu, un mūsu pašu pilsētās šad tad varēja sastapt svešus karavīrus. Mēs skatījāmies svecīšu mirgā un domājām: Kaut šie nebūtu pēdējie Ziemsvētki!

Vai ir jāmin nākošie gadi? 1940. gads? 1941. gads? 1942. gads, kad latviešu ģimenēs jau trūka tik daudz jaunekļu. 1943. gada Ziemsvētki, 1944. gada Ziemsvētki Kurzemē.

Ir taisnība Londonas tiesnesim, kas teicis, ka logus dauzot nevar dzīves dārdzību mazināt. Bet vai nevar saprast arī sirmgalvi Viljemu, kas metis akmeni kara ministrijas logā? Vai nevar saprast arī franču redaktoru, kas laikraksta pirmajā lappusē ievietojis ziņu, par laimīgiem laikiem, kas nav atstājuši pat kapu pēdas, bet ziņu par Londonas konferenci tikai trešajā lappusē? Gan jau mūsu laikus neaizmirsīs, jo par tiem vēstīs kapi.

Mēs visi zinām, ka taisni tajā zemē, par ko visvairāk domājam, ir tik daudz kapu. Bet atcerēsimies arī, ka par šo zemi kādreiz Šeremetjevs ziņoja: — Car, te vairāk nav nekā ko postīt!

Aleksandrs Liepa

DP kartupeļu dēļ atkāpies Bavārijas lauksaimniecības ministrs

Par Bavārijas lauksaimniecības ministra Dr. Baumgartnera iesniegto atlūgumos, kāds bavāriešu valdības pārstāvis paskaidrojis, ka Baumgartnera atkāpšanās iemesls esot Bavārijas pārtikas apgādes stāvoklis. Divu joslu pārtikas un iztrūkstošo kartupeļu vietā, kas Bavārijai jāpiegādā citiem apgabaliem, atvilkt labību. Bez tam amerikāņu militārā valdība uzdevusi viņam rezervēt vēl 12.000 tonnu kartupeļu DP vajadzībām, kaut gan tiem jau esot izsniegti trīs centneri kartupeļu uz personu. Tai pašā laikā Bavārijas normālpatērētājiem vēl neesot izsniegts pat centners.

Jau agrāk runāja par gaidāmo Baumgartnera atkāpšanos domstarpību dēļ ar divjoslu pārvaldi Frankfurtē, tā sauktā „bizonu kara" dēļ starp Bavāriju un pārvaldi, kas vēlējās nodrošināt Bavārijas kartupeļu piegādi citām vācu zemēm. Uzvarēja Frankfurtes viedoklis, un Bavārijas nododamo kartupeļu normu noteica pēc divjoslu pārvaldes projekta. Pēc tam Bavārijas militārā valdība pagājuša nedēļā noteica, ka kartupeļu piegāde vācu civilpatērētājiem pārtraucama tik ilgi, līdz DP nometnēm būs piegādātas trūkstošās 12.500 tonnas. Bavārijas ministru prezidents sarunās ar militāro valdību mēģināja panākt rīkojuma atcelšanu.

„Kartupeļu karš" risinās arī citās „frontēs". Militārā tiesa Kaufbeurenē sodījusi divus zemniekus par kartupeļu krājumu slēpšanu ar 14 dienām aresta un 140 markām naudas sodu katru. Spriedums pasludināts otrā caurskatīšanā; pirmo reizi piespriestie sodi bija vēl lielāki. Militārā tiesa paskaidroja, ka 7 dienas no soda pavadāmas cietumā un domātas kā zināma veida „gavēnis", jo šai laikā aizliegts apcietinātiem pienest pārtiku, nedz arī tādu ņemt līdzi cietumā. Vainīgajiem pie normālpatērētāja devām jāpārdomā, ko nozīmē iztikt ar oficiālajām normām.

450 miljonu demokratija

Eiropai, kas mēdz lepoties ar savu kultūras augsto pakāpi un demokratijas tradicijām, bet kas tagad nogrimusi nelaimēs un preteškībās, nav laika un patikas vērot, kas notiek citās zemēs. Dažos teikumos tomēr vērts pakavēties pie apstākļiem, kādos rodas demokratiska iekārta pasaules lielākās nācijas ķīniešu pārvaldīšanā.

Ap 1946. gada Ziemsvētkiem Ķīnas tautas padome (pagaidu parlaments) pieņēma valsts jauno satversmi. Tā stājās spēkā šīgada beigās un līdz ar to arī jaunievēlētai nacionālsapulcei jāstājas likumdošanas un valsts dzīves izveidošanas darbā. Dažādāko apstākļu samezglojumi tomēr liek domāt, ka parlamentārā režīma īstenošana, kā to mēs saprotam, nebūs tik vienkārša. Maršals Čangkaišeks aizņemts armiju vadībā, jo bagātajā Šantungas provincē un Mandžūrijā notiek cīņas pret komūnistu armijām. Jāievgaumē arī, ka līdz šim noteicējā kuomintanga partija neatlaidīgi un sīksti aizstāvēs savas priekšrocības pozicijas.

Pēc jaunās satversmes noteikumiem, 450 miljonu lielo ķīniešu tautu reprezentēs nacionālsapulcē 3.085 deputāti. Novembra beigās notikušajās vēlēšanās kuomintanga partija „rezervēja" sev jau iepriekš 1.758 mandātus; 38 deputāti paredzēti mongoļiem un tibetiešiem, 56 dažādu arodu organizācijām, 19 ārzemēs dzīvojošiem ķīniešiem. Tā kā plaši apgabali ir komūnistu okupēti, tad 642 vietas jaunajā parlamentā paliek pagaidām brīvas vai arī tās piešķirs attiecīgo provinču bēgļiem. Ap atlikušajiem 572 mandātiem sacentās sociāldemokratu un jaunķīniešu partija. Komūnistu partija kopš šīgada pavasara izsludināta par valstij naidīgu, aizliegti arī tai draudzīgi nogrupējumi, kādēļ komūnisti vēlēšanās nevarēja piedalīties. Kādas politiskās grupas nacionālsapulcē izveidos opoziciju, tas noskaidrosies tikai vēlāk.

Svarīgi ir arī milzīgie attālumi un satiksmes līdzekļu trūkums. Tāpēc nav brīnums, ka centrālās valdības ierēdņi, kam bija jāpārrauga vēlēšanu norise, no provincēm ziņo — iedzīvotāju masas nemaz neesot zinājušas, kādās dienās jāiet vēlēt. Piedalīšanās vēlēšanās lielāko tiesu bijusi vāja arī iedzīvotāju vienaldzības dēļ. Šo vienaldzību izskaidro daļēji ar tautas kopības apziņas trūkumu vienkāršo ļaužu vidū, bet pa daļai arī ar apatiju, ko radījušas ilgstošā Ķīnas-Japānas un pilsoņu kara sekas. Aiz visiem šiem iemesliem arī nodoto balsu saskaitīšana nenotiks tik ātri, kā tas parasts rietumu demokratijās, toties neviens nepārsteigs vēlēšanu iznākums, t. i., valdības partijas uzvara.

Komūnisti, protams, izmantos šo apstākli, lai norādītu uz demokratiskas politikas trūkumu Ķīnā un nespējamību ar Čangkaišeku saprasties. Taču nupat notikusi austrumu kominterna nodibināšana Harbinā — ar Pad. Savienības Ķīnas, Mongolijas un Korejas kompartiju pārstāvju un Japāņu kara gūstekņu piedalīšanos — rāda, par kādu „demokratiju" un saprašanos cīnās Tālo austrumu komūnisti.

R. V.

Spiegi Kanādā

KĀ NOVĒRSA MĒĢINĀJUMU IZVEST NO KANĀDAS ATOMBUMBAS NOSLĒPUMU

(3. tupinājums)

Telegramma Nr. 11955. bija „direktora" atbilde „Grantam":

„Satikšanās noteikumi neapmierina. Ziņoju jaunus: — 1. vietā: britu mūzeja priekšā Reseļa ielā, otrā ielas pusē. Aleks nāk no Totenhema Korta ielas, satiekamais no Sauthemptonas ielas, 2. laiks: astoņi vakarā, 3. pazīšanas zīmes: Alekam kreisā padusē laikraksts „Times", kontakta vīram kreisā rokā laikraksts „Picture Post", 4. parole: Kontakta vīrs: „Lūdzu, kāds ir tuvākais ceļš uz Strendu?" — Aleks: „Labi, nāciet līdz, es taisni turp dodos."

Makenzijam Kingam un viņa palīgiem uzreiz bija skaidrs, ka ir ļoti svarīgi noskaidrot, kas īsti ir Aleks. Citādi visa sistēma, kas izveidota atomieroču slepenības sargāšanai, varētu izrādīties velta. Bet Kanādas ministru prezidents tūlīt arī atzina, ka lieta tik delikāta, ka to var noskaidrot tikai personīgās sarunās ar prezidentu Trumenu un Anglijas premjēru Etliju.

„Tā bija tik svarīga lieta, ka neuzdrošinājos uzticēt to telegrafa kābeliem," viņš pats vēlāk paskaidroja Kanādas parlamentā.

Viņš aizbrauca no Otavas 28. decembrī un nākošā dienā Vašingtonā apspriedās ar prezidentu Trumenu, lielos vilcienos izklāstīdams Kanādā atklātās spiegu organizācijas mērķus un metodes. Tad Kanādas ministru prezidents ar tvaikoni „Queen Mary" brauca pāri okeanam uz Londonu.

Etlijs jau bija informēts, ka Kinga brauciena iemesls ļoti svarīgs, un tūlīt aicināja Kanādas kollēģu pie sevis. Pēc dažām stundām uz Anglijas premjēra mitekli aicināja arī Skotlend Jarda vecāko komisāru.

Svarīgo uzdevumu — noskaidrot, kas īsti ir Aleks, un novērot viņa satikšanos pie Britu mūzeja, uzdeva Skotlend Jarda speciālās nodaļas komandierim pulkvežleitnantam Leonardam Bertam. Bija jau 6. oktobris — diena pēc tam telegrammās minētās satikšanās.

Berts paaicināja talkā detektīvu inspektoru Viljemu Vaithedu. Kopīgi viņi pārdomāja visus norādījumus, kas bija telegrammās. Vienu svarīgu norādījumu viņi atrada: „Aleks strādā Kinga kolledžā Strendā."

„Ja viņš vispār kaut ko sajēdz par atomiem, tad jādomā, ka viņš ir fiziķis. Izpētīsim, vai kāds no tās fakultātes pēdējā laikā bijis Kanādā?"

Berts un Veitheds devās uz Kinga kolledžu, un rektors viņiem tūlīt padeva: „Tas būs Dr. Mejs. Viņš kādu laiku strādāja atomenerģijas pētīšanas darbā Montreālā."

Berts pāršķirstīja kolledžas mācības spēku sarakstus un atrada šādas ziņas: „Dr. Alans Nens Mejs, universitātes lektors, dzīvo Staforda terasē Kensingtonā, atomfizikas nodaļas vecākais biedrs imperijas ķīmiskās rūpniecības sabiedrībā."

Vai šis būtu tas Aleks, kas pieminēts Maskavas telegrammās? Viņa fotografija rādīja druknu, plikpaurainu vīru ar visai mazām acīm, brillēm metalla ietvaros un ūsām. Tas, ka šis maiga paskata vīrs spētu apdraudēt visas pasaules drošību, šķita gluži neticami.

Neraugoties uz to, nākošais solis bija skaidrs. Vairākus vīrus aizsūtīja uz Staforda terasi, un drīz daudzas acis varēja paslepeni novērot fiziķi. Tāpat tika sarīkotas iespējas novērot satikšanos pie Britu mūzeja.

Kad satikšanās laiks tuvojās, tad vīri, kas novēroja Dr. Meju, redzēja, ka viņš mierīgi sēd krēslā pie loga un pīpē. Ja viņš rūpējās par citu, kā vienīgi par grāmatu klēpī, tad viņš to neizrādīja, un arī kad pulkstenis bija jau pāri astoņiem, viņš vēl nebija sakustējies. Arī vīri pie mūzeja nekā nesagaidīja.

Kad pulkvežleitnants Berts saņēma šos ziņojumus, viņš atzina, ka pagaidām nekā nevarēs darīt. Skotlend Jards sūtīja telegrammu Kanādas karaliskajai jātnieku policijai, kas jau bija saņēmusi rīkojumu izpētīt, ciktāl Dr. Meja ceļojumu maršruts saskan ar tiem, kurus, pēc telegrammām spriežot, veicis Aleks.

Montreālas un Krīta upes atompētniecības iestāžu šefs, kura noteikšanā bija arī telegrammās minētā Petavavas fabrika, bija Dr. Džons Duglass Kokrofts — starptautiski slavens zinātnieks. Viņa ziņojumi liecināja, ka Dr. Mejs ne tikai divreiz apmeklējis Petavavas fabriku, bet vairākkārt devies arī uz atomfizikas laboratorijām Manhetenas fabrikā pie Čikagas, kur bija piedalījies eksperimentos kopā ar ASV zinātniekiem. Viņš bija aizbraucis uz Angliju dažas dienas pēc pēdējā apmeklējuma Petavavā 3. septembrī. Ar telegrammu ziņām saskaņēja arī tas, ka viņš bija aicināts nākošā gadā vēlreiz atgriezties Amerikā un vienu mēnesi turpināt eksperimentus.

Neviens cits zinātnieks nebija braukājis pa šīm vietām un neviens arī nebija paredzējis nākošā … atgriezties. Apstākļi likās skaid…

Informāciju par Dr. Meju nos… uz Vašingtonu, kur to nodeva … ģenerālim Leslijam Grovesam.

Viens no amerikāņu pretizlūk… nas pamatnoteikumiem ir tas, … slepenu projektu personāls drīks… nāt tikai tieši tik daudz, cik n… ciešams, lai tie varētu turpināt d… Tāpēc arī pirms dažiem mēne… kad Kanādas nacionālās pētniec… padome bija ierosinājusi atļaut … Meju apmeklēt uz vienu mēnesi … laboratorijas, pieprasījums bija … dots tieši ģenerālim Grovesam.

Ģenerālis bija pieprasījis aktis … Dr. Meju. Tajās atrada ziņu, ka … Mejs jau apmeklējis Čikagas a… pētniecības laboratorijas trīs r… un ka trešais apmeklējums no… starp 25. septembri un 30. okt… 1944. gadā. Viņš veicis plašus … bus kopā ar citiem zinātniekiem … slepenā un ļoti svarīgā jaunā … jumu laukā. Darbu rezultātā … kopā ar kādu amerikāņu zinātn… iesniedzis ziņojumu par saviem … jumiem.

Grovess atzina, ka vēl cetu… Meja apmeklējums amerikāņu l… ratorijās nesaskanētu ar slepen… nodrošināšanas noteikumiem, … atbilde uz pieprasījumu bija … klājīgs, bet noteikts: „Nē."

Ja vēl tagad svarīgi noslēp… atmopētniecības laukā pali… neizpausti, tad lielā mērā par to … pateikties ģenerāļa Grovesa lē… mam noraidīt Meja pieprasījum… Kanādas karaliskā izmeklēša… komisija vēlāk apliecinājusi: „A… tiem neizdevās iegūt sīkākas zi… par atombumbas struktūru . . . … ņīgi tāpēc, ka Kanādā nebija … viena, kas varētu to izpaust."

Pa to starpu Londonā novēro… katru Dr. Meja soli. Katru soli … tikai novēroja, bet arī pieraks… un reģistrēja. Pagāja nedēļas … kļuva skaidrs, ka vai nu viņš va… negrib Maskavas rīkojumiem … klausīt, vai arī saņēmis brīdinā… mu izturēties mierīgi. Bet, ja spi… giem nebija kur steigties, tad Sko… lend Jards šai ziņā varēja ar v… ņiem sacensties.

Ministru prezidents Makenzij… Kings turpināja pētīt dokumen… vispār politisko nozīmi sadarbībā … premjēru Etliju un ārlietu minis… Bevinu. Decembra sākumā bija … redzēta pirmā četru „lielo" ārlie… ministru konference. Atzina, … pārsteidzīga dokumentu izpublic… šana varētu izjaukt visas cerības … saskaņu šai konferencē. Jautājum… atzina par tik nopietnu, ka Etlijs … Kings nolēma kopā šķērsot okean… un apspriesties ar prezidentu Tru… menu.

Vēsturiskā skatījumā ļoti inter… santa ir Krievijas nostāja šīs tr… dienu sanāksmes laikā. Kamēr Tru… mens, Etlijs un Kings satikās … jachtas „Seqoia" Potomakas līcī, P… domju Savienība svinēja revolūcij… 28. gada dienu. Ārlietu ministrs Mo… lotovs 80 minūšu ilgā runā teica:

„Pašlaik nav iespējams saglab… liela mēroga technisku noslēpum… tikai vienas valsts vai šaura vals… loka īpašumā. Mums būs atomener… ģija un daudzas citas lietas arī."

Kad Kings atgriezās Otavā, Etlij… turpināja ievākt tiešas ziņas par … jaunajiem faktoriem šai lietā.

Visvairāk izmeklētāji bija norūpē… jušies par to, lai pulkvedis Zabotin… neklūtu tik aizdomīgs, ka pats brī… dinātu Kanādas spiegus. Lai ga… bija skaidrs, ka padomju militāra… atašejs zina par dažu dokument… nozušanu, pieņēma, ka viņš neiedo… māsies, cik svarīgus dokument… Guzenko nodevis, it sevišķi ce… rēja, ka viņš neiedomāsies par … to, ka Guzenko saglabājis svarī… go, bet vairāk mēnešu veco tele… grammu norakstus. Bez tam izmek… lētāji spekulēja uz to, ka Zabotin… baidīsies no soda Maskavā. Bija ļoti … iespējams, ka pulkvedis, baidīdamie… par paša ādu, centīsies mazināt pa… zudušo dokumentu nozīmi, un patie… šām ziņojis Maskavai, ka nozagt… „nauda", kā bija minēts diplomātis… kajās notās.

(Turpinājums sekos)

„LATVIJAS" ABONEMENTS,

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par puscenu, bet ne mazāk kā RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

Kārlis Skalbe

MANS ZIEMSVĒTKU BRAUCIENS

Man bija krusttēvs sarkanu bārdu. Es neatceros, kā viņš būtu mani kādreiz noglaudījis. Reti viņš atnāca pie mums. Viņš bija kā svētdiena aiz darba dienām. Es mīlēju viņu no tālienes. Kad es gāju gar viņa māju, es skatījos uz gala istabas logu, kurš man likās gaišāks kā citi, un domāju: „Tur dzīvo mans krusttēvs!" Kad es biju pie viņa ciemā, viņš nerunāja ar mani daudz.

„Neaiztiec zāģi!"

„Neapgāz krūzi!"

„Vai liksi kaķim mieru?"

Tie bija viņa vārdi. Bet viņš man ļāva spēlēties ar smaržīgām priežu skaidām, kas zeltotiem gredzeniem griezās zem viņa ēveles, kad tas pie loga strādāja.

Pie viņa ciemodamies, es arī pirmo reizi dabūju „Rīgu redzēt".

Bija auksta ziemas diena. Ieskrējis no āra, es sēdēju uz mūra, un, sildīdams nosalušos pirkstus, glaudīju kaķi, kurš, omulīgi rūkdams, gulēja man klēpī kā silts kamols. Ārā nočikstēja ragavas, un līdz ar baltiem gaisa mutuļiem, no meža pārbraucis, pa durvīm ievēlās puisis Bedeics ar nosarmojušu cirvi uz rokas.

Dauzīdams apsalušās pastalas uz klona un saviem platiem, sarkaniem vaigiem vēl izdvašodams ziemas saltumu, viņš viltīgi man meta ar acīm:

„Puika, ja tu gribi redzēt Rīgu, aši, še, pielīec mēli pie cirvja pieta!"

Es skrēju klāt, un mana mēle pielipa pie saltā tērauda. Bedeics smiedamies atrāva cirvi. Asaras man saskrēja acīs, tas bija tik sāpīgi un tomēr brīnišķi, kaut gan neko nebiju redzējis un nevarīgi groziju mutē jēlu mēles galu, kurš dega kā uguni.

Jā, es gribēju Rīgu redzēt. Reiz gadā tur brauca mūsu saimnieki un pēc tam visu ziemu par to runāja.

Kad bija sasiets vezums, blakus tēvam uz augstās siena ķīpas rāpās līdzi dēlēns, kuram tēvs gribēja Rīgu parādīt. Tā bija lielā izvēlēšana. Tas bija arī jaukākais atalgojums par ganīna vasaru, par agriem rītiem, par salto rasu.

Un tā kādā dienā īsi pirms pašiem Ziemsvētkiem es sēdēju vezuma virsotnē krusttēvam aiz muguras uz vēderainas siena ķīpas ceļā uz Rīgu. Es biju savilcies manas māsīcas Mīlītes kažociņā, kurš bija augšā šaurs un apakšā plats kā brunči. Man gan bija drusku kauns, ka es tā izskatos pēc meitenes, bet kažociņš bija silts, un es domāju par Mīlīti, kura man viņu bija atsūtījusi, lai man ziemā, uz skolu ejot, nebūtu jāsalst. Atpakaļ braucot krusttēvs bija apsolījies mest līkumu pa otru ceļu un aizvest mani uz Vimbu krogu pie viņas ciemā.

Mīlīte bija maza, labsirdīga meitene, apaļiem, smaidošiem vaigiem. Es atceros, kā pirmo reiz viņu redzēju. Tas bija vecteva bērēs. Lielā nomelnējusī istaba bija pilna pelēku, ierēdibušu ļautiņu. Mīlītei bija sarkana jaka, un es gāju viņai līdzi visur, kur šai neskaidrā, dūcošā drūzmā grozījās viņas gaišā bizīte ar platu zilu lentu pār pleču. Uz sliekšņa sēdēja nabags un dziedāja par zelta zili. Man likās, ka viņš dzied par Mīlīti . . . Mēs neredzējāmies; bet viņa dzīvoja tālu prom.

Vezums, ar kuru braucām, bija liels un augsts. Viņā bija iedarīta mājas bagātība: sviesta spaiņi, žāvēti cūkas šķiņķi un daži maisi ar rudziem un linsēklām. Pilns maiss arvienu izdveš zināmu omulību. Tāpat tas ir ar pilnu vezumu. Arī man kaut kas pielipa no šīs omulības. Es sabāzu kājas sienā, izjaukdams vīšu zāļu smaržu; krusttēvs aizkūpināja pīpi, un vezums lēni slīdēja pa gludo ziemas ceļu, tikai šur tur cienīgi pagriezdamies.

Es skatījos, kā sarma ķērās krusttēva melnās jērādas apkakles sprogās. Jo tālāk mēs braucām, jo baltāka tā kļuva. Arī man sarma lipa pie plakstiņiem, bet es turēju acis vaļā.

Brīnišķīgs klusums klājās pār pakalniem, birzīm un ciemiem. Kāda izbiedēta vārna īsi iekērcās, pārlidodama no viena zara uz otru, kādā pagalmā skaldīja malku, un spalgi skanēdama, atkrita sasalusi pagale, tikai ragavu slieces īdēja vienmuļīgi, gari un sēri.

Ceļš bija tukšs. Šad tad pabrauca garām kāds malkas vezums, vai vīrs ar maisu uz muguras grieza mums ceļu, vērdams pret saulesrietu sārtu, nodrūdzējušu seju. „Uz kurieni viņš iet? Kur viņam ir māja?" — es skumji domāju, tam pakaļ noskatīdamies, kamēr mana pašu māja palika arvienu tālāk aiz kalniem, un es nepazinu vairs neviena koka, neviena jumta, neviena vārtu staba, kas gadījās ceļmalā. Aiz krusttēva platās muguras, kura izdvesa savādu siltumu, es jutos tikpat labi kā pie mātes aizkrāsnē, kaut gan sals knieba degunā un pirkstos.

Tad sāka birt smalks sniedziņš. Es zināju ka tā bija Sniegamāte. Viņa sēdēja augšā aiz mākoņiem. Zeme kā galds bija viņai priekšā. Sieks viņai bija rokā, tā sijāja sniegu, un visapkārt pacēlās baltas kupenas.

•

Maiga siena smarža mūs pavadīja garajā ziemas ceļā. Tā nāca no ķīpas, uz kuras zvilnēju, un saņēma mūs krogu stadulās, kur iebraucām zirgu pabarot.

Mājās mātei jau dziedāja Ziemsvētku dziesmas par bērnu silītē uz salmiem un siena. Mēs braucām un apstājamies stallī pie siles.

Tas arvien no jauna man atgādināja Betlēmes stāstu.

Ja nu kāds vislabāk varēja saņemt jauko debess ziņu, tad tie bijām mēs abi ar krusttēvu, — es domāju. Mēs jau abi bijām nakti nomodā. Krusttēvs izņēma no vezuma garenu sveču lādi, uzsprauda uz tās mājā lietu tauku sveci, un mēs uzkodām no ceļakules.

Zirgs, galvu noliecis silē, ausis grozīdams, ēda auzas, un staļļa puskrēslā man likās, ka arī viņš ko jauš. Arī viņš kaut ko zina par Betlēmes brīnumu. Bet viņš ir mēms un nevar mums neko pastāstīt.

Nakti mēs braucām pāri Kangaru kalniem.

Mežā iebraucot, krusttēvs nokāpa no vezuma un aizdedzināja divas sveces. Tad viņš pārmeta krustu, paņēma vienā rokā sveci, otrā rungu un gāja zirgam pa priekšu. Es ar sveciti sekoju vezumam.

Laiks bija lēns, bez vēja. Pa abām pusēm ceļam, kā bailēs, spiedās viens pie otra klāt tumši, augsti koki. Klusi un spoži dega mūsu ugunis. Tās bija savādas Ziemsvētku sveces šai baigā mežā, par kuru tautā bija tik daudz briesmīgu stāstu.

Mēs gājām klusēdami. Mežs stāvēja kā sastindzis, ne zariņš nepakustējās no vēja.

„Skaties, tur tai priedē krusts," krusttēvs skaļā balsī ar baiļu drosmi teica, „tur atrada nosistu cilvēku.."

Bet es nevarēju ne acu uz to pusi pagriezt. Svece man rokā drebēja. Es skatījos resnā omulīgā vezumā, kā tas mierīgi slīdēja man pa priekšu, un domāju, ka mums nekas nenotiks.

Kad ceļš sāka slīdēt uz leju, krusttēvs teica: „Kāpjam nu uz vezuma augšā. Nu tai nelabai vietai esam garām."

Kad bijām atkal abi augšā uz siena ķīpas, krusttēvs uzsita zirgam ar pātagu, un tas rikšoja lejā.

Pār tumšo priežu galotnēm izpeldēja pilns mēness vieglos mākoņos un kā glāstīdams slīdēja mums pāri. Atgūlies es skatījos uz augšu un nevarēju saprast, vai mēness nes mākoņus, vai mākoņi mēnesi, vai mēness un mākoņi nes mūs laukā no tumšā, baiļu pilnā meža mirdzošā sniega klajumā.

•

Tad tāda bija tā Rīga, par kuru tik daudz runāja un dziedāja.

Mēs ēdām mazas brūnas desiņas, kuras nonākot starp zobiem, sacīja: ciss, ciss, un mūs apkalpoja melns kungs ar baltu krādziņu un dvieli padusē. Krusttēvs dzēra alu un deva arī man no savas glāzes malku, kurš rūgti smaržoja pēc apiņiem un viegli iesita galvā.

Bet Rīga jau nebija ne ēdiens, ne dzēriens.

Kāda tad īsti bija tā Rīga? Ja man mājā prasītu, es nevarētu pateikt. Viss bija tik raibs, kustīgs un trokšņa pilns, viss slīdēja garām un reizē arī rāva līdzi.

Galvu pieškiebis, es skatījos uz augstiem namiem un torņiem.

„Ei puika, mute vaļā!" kāds teica. Bet kamēr es paguvu aiztaisīt muti un paskatīties, kas bija, kas to teica, — tas bija jau garām.

Es redzēju kungus lepnos kažokos un skaistas dāms, kurām sejas bija tik sārtas un baltas kā Ziemsvētku eņģeļiem. Es redzēju daudz dažādu cilvēku, bet tie visi slīdēja man garām kā sveša straume. Tikpat sveši viņi man palika arī aizbraucot.

Viens, kas man gan bija: žēl žuļika!

No rīta uz tirgus krusttēvs, stiepdams sviesta spaiņus uz svariem, man teica:

„Tagad tu paliec pie vezuma un skaties, ka kāds žuļiks ko nenozog!"

Mājā arī visi runāja, ka vajagot sargāties: Rīgā esot daudz žuļiku.

Ļaudis grozījās ap vezumiem, kā jau tirgū, bet neviena žuļika neredzēju. Piepeši es pamanu, ka kāds stāv man aiz muguras. Klusa baiļu šalts izskrien man caur sirdi. Es atskatos: jā, tas ir viņš! Man liekas, ka viņa garie, zilganie pirksti jau stiepjas pie mana vezuma.

Tad es redzu pelēku, uztūkušu seju, vējā asarojošas acis, izstieptu delnu. Mugurā viņam ir gari, melni svārki, uz kuriem vējš kustina lēveres. Vienā kājā tam ir ar strīķiti apsieta galoša, otrā nomīta tupele, kura neapsedz kailu, zilganu papēdi. Es nezinu, ko darīt. Izstieptā delna kaut ko prasa. Es izņemu no kabatas piecas kapeikas, kuras māte man iedeva kliņģeriem, un ielieku viņam saujā. Viņš pamet ar galvu un aiziet. Vējš kustina lēveres uz viņa muguras.

Ejot ar krusttēvu atpakaļ uz iebraucamo vietu, es domāju:

„Kur viņš aizgāja? Kur viņam ir māja un māte?"

•

Krusttēvs uzšāva zirgam ar pātagu, un ragavas ātri atrāvās no ielas straumes. Drīz vien mēs bijām ārā no pilsētas.

Kuražas nu bija tukšas un vieglas. Mēs ieslīgām mīkstā siena ķīpā, un zirgs vieglos rikšos mūs nesa garām nosnigušām mājām, kokiem, verstes stabiem.

Nakti pārgulējuši krodziņā, otrā dienā mēs nogriezāmies no lielceļa un braucām pa klusiem brīnišķīgiem meža ceļiem, kur varēja dzirdēt tikai, kā koki — š — gari vilka elpu. Draudzīgi zari, it kā bildinādami vai labdienu dodami, šad un tad sitās man pie cepures vai kā pūku nometa vieglu sniega piciņu, kura sašķīda gaisā. Vecās egles stāvēja plati izplestām zaru rokām, kā atvērtiem apkampieniem. Dažas izskatījās augstas un svinīgas kā baznīcas torņi, citas kā zaļas nosnigušas mājiņas, kur laikam slēpās zaķi un citi meža zvēri. Gaisā bija miklu sūnu un skuju smarža.

Laiks bija mīksts un silts. Sārta ziemas saule staigāja aiz eglēm. Plānā gālīte skraukstēja zem zirga pakaviem.

Mežs kļuva retāks. Mēs iebraucām jaunā alkšņu un bērzu birzī, kur visi noledojušie zari un zariņi bija iekalti kā stiklā un sārtos saules staros mirdzēja varavīksnes krāsās. Mazie elksnīši bija noliekušies kā līkstis, no vienas vietas novērti garām spožām ledus pērlēm. Silts prieks man sakāpa krūtīs. Man likās, ka mani gaida kāda tuva laime.

Tā tas arī bija. Aiz meža bija kalns, aiz kalna lielceļš un lejā aiz tilta Vimbu kroga. Tur mani saņēma krustmāte un vecmāmiņa, un Mīlīte sviedā man ap kaklu savas mazās rokas.

Ļaunums un saprāts

Franču domātājs un garīdznieks Fenelons, romāna „Telemacha piedzīvojumi" (tulkots arī latviski) autors, darbā „Mirušo sarunas" liek sarunāties cilvēku nīdējam Timonam ar Sokratu.

Timons: „Labi, es pielaižu, ka ļaunie cilvēki jānožēlo, bet nepiekrītu, ka tie būtu jāmīl."

Sokrats: „Viņi jau arī nav jāmīl viņu ļaunuma dēļ, bet gan, lai viņus no ļaunuma ārstētu. Vai tu zini, kas tevi kavē mīlēt ļaunos? Tā nav tava tikumība, bet gan tavas tikumības nepilnība . . . Pilnīga tikumība paceļ cilvēku sev pāri un panāk, ka viņš nekad nepagurst paciest citu vājības . . . Saprāts, kas ierobežojas ar to, ka ņem par labu tikai saprātīgās lietas un sašūt viņu aplam, ir tikai pussaprāts. Pilnīgais saprāts ir tālāk un mierā panes nesaprātību."

Gunars Gunarsons

BĒRNA VALODA

Saki, tēt, kā tas ir, kad ir karš, vai viņi karā šauj cilvēkus?

Kāpēc tu uzreiz sadomāji to prasīt?

Ak, pasaki, tēt, vai viņi tad šauj cilvēkus?

Jā, viņi šauj cilvēkus.

Kā? Vai gluži tāpat, kā Stefens šauj putnus? Vai viņi tāpat nomērķē ar bisi?

Jā, bieži vien.

Bet vai tas nav nejauki, ar bisi mērķēt uz cilvēku? Vai tas nav aizliegts? Vai tādu, kas nogalinājis kādu citu, arī pašu nenogalina?

Dažreiz gan, dēls, bet ne vienmēr.

Kāpēc ne vienmēr? Vai tas nav nejauki, nogalināt cilvēkus?

Jā, protams, tas ir nejauki.

Vai tad tie visi ir slikti cilvēki, kas iet karā?

Nē, tā gan nav. Dažreiz tie pat ir vislabākie.

Vislabākie? Kas dara tik nejaukas lietas?

To taču viņi nenosaka paši, dēls.

Nenosaka paši? Bet kas tad? Vai viņi nevar vienkārši pateikt: es negribu nevienu nogalināt?

Nē, to viņi nevar, citādi viņus nošautu.

Nošautu? Ja viņi teiktu, ka negrib nevienu nogalināt? Kas tad viņus nošautu?

Tas, kas viņiem pavēl iet karā, tas viņus ieliktu cietumā vai pat nošautu.

Bet tam gan jābūt pavisam sliktam cilvēkam! Tēt, kas tad viņiem pavēl iet karā?

Jā, dēls, tas nav viens pats cilvēks, vismaz parasti nē. Tā ir valdība. Tā sūta ļaudis karā.

Valdība, kas tā tāda ir, tēt?

Vai tad tu to nezini? Tie ir cilvēki, kas nosaka, kas jādara.

Nosaka, jādara? Kāpēc tad viņi liek darīt tik nejaukas lietas? Vai tie visi ir slikti cilvēki, tēt? Kāpēc viņi labāk neliek darīt ko jaukāku?

Nē, tie noteikti nav visi slikti cilvēki. Gluži otrādi. Hm, nujā, daži ir gan slikti, bet citi atkal ir labi. Kā jau nu tas reiz ir.

Bet ja viņi nav slikti, kāpēc tad viņi sūta cilvēkus karā? Un liek viņus nošaut, ja viņi neiet?

Tie ir likumi.

Likumi? Tie gan ir slikti likumi.

Nē, likumi nav slikti, vismaz visi nē. Bez likumiem mēs nevaram dzīvot.

To es nesaprotu. Nevarētu dzīvot? Vai tad tu neteici, ka pēc likumiem cilvēkiem jāiet karot un ka viņus nošauj, ja viņi neiet?

Bet nu beidz reiz, dēls. Lai nu tas paliek. Tas ir par grūtu bērniem. To tu tā kā tā nesapratīsi, ja es tev izskaidrošu.

Vai tu to saproti, tēt?

Visu es nesaprotu, kas notiek vai ko dara; to es negribētu teikt.

Tu taču teici, ka cilvēki nav slikti un valdība arī nav un likumi arī nē. Un tomēr viņi šauj cilvēkus. Vai tad cilvēki ir labi?

Nē, diemžēl nē. Tikai Dievs ir labs.

Dievs? Jā, bet vai tad viņš visu nenosaka?

Bet tagad beidz reiz! Pietiek. Tu to tā kā tā nesapratīsi, es tev jau teicu.

Bet es to gribu saprast.

Varbūt kādreiz vēlāk.

GRĀMATAS UN AUTORI

ANEKDOTI UN PATIESĪBAS PAR RAKSTNIEKIEM UN VIŅU DARBIEM

BERNARDS ŠOVS

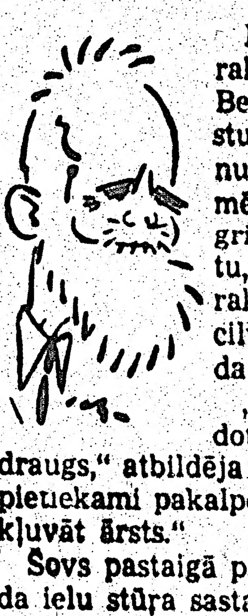

Kāds jauns angļu rakstnieks panāca, ka Bernards Šovs pārlasītu, bet domāju, ka nuskriptus un piezīmēja: „Īstenībā es gribēju kļūt par ārtu, bet domāju, ka rakstnieks tomēr spēj cilvēcei pakalpot vēl daudz vairāk."

„Ja drīkstu jums dot padomu, mans draugs," atbildēja Šovs, „tad jūs esat pietiekami pakalpojuši ar to, ka nekļuvāt ārsts."

Šovs pastaigā pa Londonu pie kāda ielu stūra sastapa ubagu, kas pastiepa rakstniekam pretim cepuri.

Šovs laipni pasveicināja ubagu, ar lielu noteiktību paskaidroja: „Prese!" un devās tālāk.

Šovs, kā zināms, līdz sirmam vecumam palicis liels golfa cienītājs. Reiz spēlējot kādā Skotijas golfa laukumā, viņš nonāca grūtā spēles situācijā. Īsi apspriedies ar zēnu, kas spēlētājiem nēsā līdzi sitamos, Šovs paklausīja zēna padomam, atvēzējās un ar ārkārtīgi spēcīgu sitienu laimīgi pieveica grūto situāciju.

„Lieliski, sēr," izteica savu apbrīnošanu zēns, „žēl, ka jūs esat tik daudz vecāks par mani. Citādi: jūsu spēks un mana galva — mēs kopā rādītu brīnumus!"

Kad Šovs vēl darbojās par teātŗu kritiķi, teātŗu direktori ne mazumu skaitās par rakstnieka ikdienišķo apģērbu, jo Šovs bija frakas ienaidnieks un arī vissvinīgākajās pirmizrādēs ieradās parastā pelēkā uzvalkā. Reiz pirms došanās zālē viņu aizturēja durvju slēdzējs un aizrādīja, ka viesis esot nepiemērotā uzvalkā, tādēļ viņu, diemžēl, nevarot ielaist zālē.

Šovs, ne vārda nebildis, tūdaļ sāka noģērbt svārkus.

„Nē," teica slēdzējs, „es domāju — jums jāģērbjas tā, kā ģērbušies pārējie viesi."

Šovs pārlaida skatienu krēslu rindām, kur sēdēja dāmas ar dziļiem tērpu izgriezumiem, un tad izsaucās: „Nē, savu kreklu jau nu es nenoģērbšu, lai tikai līdzinātos jūsu pārējiem viesiem," pagriezās un atstāja teātri.

Šovs reiz viesojās kādā mījas sabiedrībā Londonā, kur uzstājās kāds vijolnieks, pūlēdamies pēc savām pieticīgām spējām pakavēt laiku viesiem.

„Kā jums patīk mūsu mākslinieks?" apvaicājās iedomīgā namamāte.

„Zināt, kundze," atbildēja rakstnieks, „viņš man atgādina Paderevski."

„Paderevski?" brīnījās kundze. „Tas taču nebija vijolnieks!"

„Nē, un šis arī nav."

MARKS TVENS

Tikpat kupli salapojis anekdošu koks par Marku Tvenu, kas jau miris un, pretēji savam angļu kollēgam, neko nevar apstrīdēt, nedz atsaukt. Arī viņa humorā bieži skan līdzi asa ironija un pat sarkasms.

Kāds liekulīgs biržas vīrs, pazīstams ar šaubīgiem darījumiem, reiz sacīja Tvenam:

„Pirms nāves es domāju vēl doties svētceļojumā uz Svēto zemi. Gribu uzkāpt Zināja kalnā un skaļi nolasīt desmit bauślus."

„Man ir labāka ideja," teica Tvens. „Kāpēc jūs nevarat vienkārši palikt tepat mājās, Bostonā, un pildīt tos?"

Reiz, esot Ričmondā, Tvenam uznāca ļoti stipras galvas sāpes.

„Tur nevar būt vainīgs šejienes gaiss vai ēdiens," paskaidroja kāds gādīgs ričmondietis, „jo nav veselīgākas pilsētas par Ričmondu. Pie mums miršanas gadījumu skaits noslīdējis līdz vienai personai dienā."

„Tad noskrieniet tomēr, drošības dēļ, lejā līdz avīzes redakcijai," lūdza Tvens, „un palūkojiet, vai šīsdienas upuris jau ir beigts."

Bet Marks Tvens bieži bija nervozs, kaprīzs un kašķīgs, tādās reizēs sagādājot mokas tiem, kam bija arī viņu tuvākas darīšanas, piemēram, sievai un viņa izdevējam un veikala partnerim Čārlzam Vebsteram. Vebstera dēls Semjuels grāmatā „Marks Tvens — veikalnieks" pastāsta klizmas, kādas viņa tēvam bieži gadījušās ar stūrgalvīgo partneri:

„Sems Klemenss (Tvena īstais vārds) vismaz reizi nedēļā pieprasīja, lai pret kādu personu sāktu prāvu, vai arī pastāvēja uz tādu sludinājumu ievietošanu, kuŗu sekas neizbēgami būtu pat vairākas prāvas pret viņu pašu."

Kā Vebsters izsakās, ja vēsākas galvas Tvenu nebūtu pastāvīgi valdījušas, viņš noteikti papildinātu to rakstnieku sarakstu, kas savus labākos darbus uzrakstījuši cietumā.

Īstenībā Marks Tvens „Tomu Sojeru" uzrakstīja savu Hartfordas māju piemīlīgajā mierā, 1875.—76. gada rudenī un ziemā. Viņu traucēja tik maz, ka viņš tai laikā, viņa sievas vārdiem runājot, „zaudēja savaldīšanos ne vairāk kā reizes piecas dienā".

Kad pēc Tvena nāves kāds reportieris apciemoja slavenā rakstnieka dzimto pilsētu, kāds večuks žurnālistam paskaidroja, ka viņa kādreizējā skolas biedra Klemensa nopelnus stipri pārspīlējot:

„Es zinu tikpat daudz stāstu, kā zināja Sems, viņš tikai tos uzrakstīja."

CĪŅA PAR SLAVU

Daudzu, tagad visā pasaulē pazīstamu darbu autoriem bijušas jāizcīna grūtas cīņas, lai iekarotu atzīšanu un slavu. Bieži izšķirīgs bijis pat gadījums.

Kādam amerikāņu žurnālistam dienvidu štatos viņa kaimiņiene iedeva palasīt manuskriptu, kuŗu sacerot, viņa bija sūri nostrādājusi pāri par desmit gadu. Manuskripts bija uz 1500 mašīnraksta lappusēm, bet avīžnieks to tomēr izlasīja līdz beigām ar neatslābstošu interesi. Viņš arī mēģināja ieinteresēt pēc kārtas trīs izdevējus. Bet tikko tie padzirdēja par manuskripta garumu, tie visi zudēja interesi. Ceturto izdevēju, kas gadījās pilsētā, tomēr izdevās ieinteresēt. Tā vārds bija Lethems, un viņš bija pazīstamās Mak Millana sabiedrības redaktors. Viņš izlasīja manuskriptu, un apgāds romānu izdeva. Nepazīstamā amatieŗa vārds bija Margareta Mičele, un smagais manuskripts bija — „Vējiem līdzi".

Pazīstamais angļu izdevējs Džofrejs Fēbers klaji atzinies, ka viņa lielākā kļūda notikusi, noraidot kāda aģenta piedāvāto Pērlas Bakas „Labo zemi". Pēc tam romānu noraidīja vēl kāds ducis izdevēju. Bet aģentam tomēr bija ticība uz šo darbu, un viņš lūdza Fēberu vēlreiz pārdomāt. „Un es to noraidīju vēlreiz!" atzīstas Fēbers.

M. C.

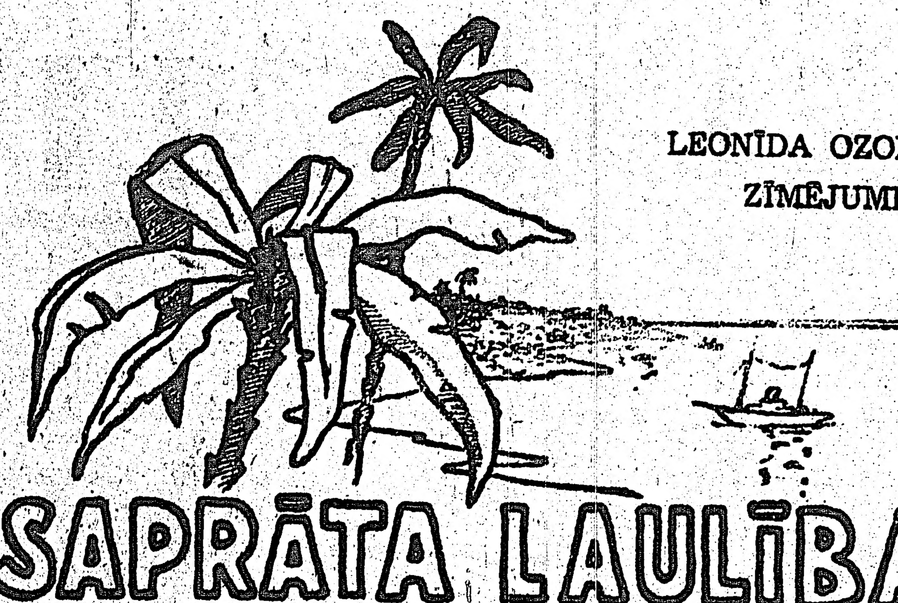

LEONĪDA OZOLIŅA ZĪMĒJUMI

SAPRĀTA LAULĪBAS

VILJEMS SAMERSETS MOMS

Angļu rakstnieks V. Samersets Moms (William Somerset Maugham) ļoti daudz ceļojis un šī pasaules un svešu zemju pazīšana atspoguļojas viņa darbos, kuru fābula bieži ris visdažādākās zemēs, sevišķi Dienvidjūras salās. Moms rakstījis noveles, lielu skaitu skatuves darbu, bet visvairāk pazīstams ar saviem trim lieliskajiem romāniem: „Of Human Bondage", 1915. g., eksotisko Gogēna romānu „The Moon and Sixpence", 1919. g., un „The Razors Edge", 1944. g. Šai pēdējā romānā „Uz naža asmens", kas uzņemts arī filmā, Moms pievēršas reliģiskai temai un tēlo jauna amerikāņu kara veterāna Dieva meklēšanu. Momā saskata gara radniecību ar Mopasanu. Viņa darbos liktenis bieži dīvainos veidos iejaucas cilvēka dzīvē. Moms ciena oriģinālitāti, drāmatismu, gludu, koncentrētu stilu un dēkainību fābulā.

Vienu no mūsu pasažieriem Bankokā atvadīja uz kuģa franču sūtnis, viens vai divi sekretāri un kāds karaliskā nama princis. Notika liela klanīšanās un roku kratīšana un, kad kuģis atstāja ostmalu, liela vēdināšana cepurēm un kabatas lakatiņiem. Kā redzams, tā bija kāda svarīga persona. Biju dzirdējis, ka kapteinis to uzrunāja par Monsieur le Gouverneur.

Misjē gubernātors bija maza auguma vīrs, stipri zem caurmēra, smalku miesas būvi, ar ļoti neglītu mazu seju un neveikliem, gandrīz negroīdiem vaibstiem. Viņam bija biezs sirmu matu cekuls, kuplas sirmas ūsas. Viņš drusku izskatījās pēc pūdeļa un viņam bija pūdeļa maigās, gudrās un spožās acis.

Kad mazliet vēlāk sapulcējāmies karstajā salonā uz ēšanu, parādījās gubernātora kundze, un viņu nosēdināja pie kapteiņa labās rokas. Gubernātors viņai paskaidroja, kas mēs katrs esam, un viņa mums laipni pamāja ar galvu. Viņa bija liela, spēcīga sieviete, ap piecdesmit pieci gadi veca un viscaur tērpusies melnā zīdā. Galvā viņai bija milzīga apaļa tropu ķivere. Viņas očekļi bija tik lieli un samērīgi, viņas stāvs tik skulptūrisks, ka atgādināja varenos sieviešu stāvus, kādus dažkārt redz gājienos. Viņa lieliski derētu Britanijas lomai kādā patriotiskā sarīkojumā.

Uz tik maza kuģa, pēc tam, kad reiz biju iepazinies ar pārējiem ceļotājiem, man — pat, ja es to gribētu — nebūtu bijis iespējams nepavadīt viņu sabiedrībā katru dienas mirkli, kurā neatrados savā kabīnē. Tērzēdami par šo un to, aizvadījām dienu, paēdām vakariņas un tad atkal zem zvaigznēm sasēdāmies kopā uz klāja. Abi plantāciju īpašnieki karstajā salonā spēlēja piketu, bet zviedru pulkvedis piebiedrojās mūsu mazajai grupai. Pie tam pamanīju, ka mazais franču gubernātors turēja savas lielās sievas roku savējā, un šis skats bija diezgan aizkustinošs.

„Vai jūs zināt, ka šodien paiet apaļš gadu skaits, kopš pirmo reizi ieraudzīju vaigā savu sievu?" viņš teica, pēkšņi pārtraukdams klusumu, kas, droši vien, bija viņu nospiedis, jo nekad vēl neesmu sastapis runīgāku cilvēku. „Tā reizē ir arī gada diena, kopš viņa pieņēma manu bildinājumu. Un, par ko jums būs brīnums, abas šīs dienas īstenībā bija viena un tā pati diena."

„Klausies, mans draugs," teica viņa sieva, „tu taču negribēsi garlaikot savus draugus ar šo veco stāstu? Tu tiešām esi neiespējams."

Bet viņa to teica ar smaidu savā lielajā, harmoniskajā sejā un tonī, kas ļāva noģist, ka viņa visai labprāt to dzirdētu vēlreiz. „Bet tas viņus interesēs, mon petit chou." Allaž viņš sarunā ar sievu lietoja šo izteicienu, un bija jocīgi dzirdēt, ka šo piemoto un pat majestātisko dāmu šādā veidā uzrunāja viņas mazais vīrs.

„Redziet, mans draugs, mūsu laulība nebija nekas cits, kā skaidra un gaiša saprāta laulība."

„Tas tiesa," teica dāma. „Būtu muļķīgi to noliegt. Bet dažreiz mīlestība ierodas pēc precībām un ne iepriekš, un tad ir labāk. Tad tā ir pastāvīgāka."

Nevarēju nepamanīt, ka gubernātors viņas roku mīļi un viegli paspieda.

„Jums jāzina, biju kalpojis flotē, un man bija četrdesmit deviņi gadi, kad dienestu atstāju. Biju vesels un enerģijas pilns un ļoti nopūlējos atrast nodarbošanos. Tāpēc lūkojos uz visām pusēm. Mani aizsauca pie koloniju ministra un piedāvāja gubernātora posteni kādā zināmā kolonijā. Tas bija ļoti nomaļš zemes stūrītis, uz kurieni viņi mani gribēja sūtīt, un ļoti vientulīgs, bet savu dzīvi biju pavadījis, ceļodams no vienas ostas uz otru, un tādas lietas man neko nenozīmēja. Es ar prieku pieņēmu piedāvājumu. Ministrs man teica, ka man jābūt gatavam pēc mēneša doties ceļā. Atbildēju, ka tas ir ļoti vienkārši vecpuisim, kam pasaulē nekā vairāk nav, kā dažas drānas un pāris grāmatu. „Comment, mon lieutenant," viņš iesaucās. „Jūs esat vecpuisis?" „Jā, protams," es atbildēju. „Un domāju tāds arī palikt." „Tad man, diemžēl, jāņem mans piedāvājums atpakaļ. Jo šim postenim nepieciešams, lai jūs būtu precējies." Tas ir pārāk garš stāsts, lai jums to izstāstītu, bet kodols ir tas, ka mans priekšgājējs — vecpuisis bija radījis skandalu, likdams gubernātora namā dzīvot iedzimto meitenēm. Bija radušās sūdzības un rezultātā nolemts, ka nākošajam gubernātoram jābūt tikumības paraugam. Es turējos pretim. Minēju motīvus. Ministrs palika nelokāms. „Bet ko es varu darīt?" apjucis izsaucos.

„Jūs varat precēties," teica ministrs.

„Bet, ministra kungs, man nav pazīstamu sieviešu. Neesmu tips, kas patīk sievietēm, un četrdesmit deviņus gadus vecs. Kā lai es, pēc jūsu domām, atrodu sievu?"

„Nekas nav vienkāršāks par to. Ievietojiet avīzē sludinājumu." Biju mēms. Nezināju, ko teikt. „Nu, labi, pārdomājiet šo lietu!" teica ministrs. „Ja jūs mēneša laikā atradīsit sievu, jūs dosities ceļā. Bet: nebūs sievas — nebūs posteņa. Tas ir mans pēdējais vārds." Viņš mazliet smaidīja. Viņam šī lieta nebija bez humora.

Es, dziļi noskumis, atstāju ministriju. Pazinu zemes stūri, uz kuru mani gribēja sūtīt, un zināju, ka man tur ļoti patiktu dzīvot. Beidzot izšķīros. Devos uz ‚Figaro' kantori, sastādīju sludinājumu un liku to ievietot." Gubernātors paliecās uz priekšu un svarīgi uzlika man roku uz ceļgala. „Mans kungs, jūs to nekad neticēsit, bet es saņēmu 4372 atbildes. Tā bija lavīna. Biju sagaidījis pusduci. Man bija jāpaņem taksametrs, lai vēstules nogādātu uz savu viesnīcu. Mana istaba bija pārplūdināta ar tām. 4372 dāmas bija gatavas dalīties ar mani vientulībā un kļūt par gubernātora kundzēm. Tur varēja apreibt galva. Bija pārstāvēts jebkurš vecums no septiņpadsmit līdz septiņdesmit gadiem. Tur bija meitenes ar nevainojamu ciltskoku un augstāko izglītību, neprecējušās dāmas, kas savas karjēras laikā bija izdarījušas mazu kļūdu un tagad gribēja sakārtot savu stāvokli. Tur bija atraitnes, kuru vīri bija miruši visaizkustinošākajos apstākļos, un tur bija atraitnes, kuru bērni būtu man vecuma mierinājums. Tās bija blondas un melnas, lielas un mazas, resnas un tievas. Dažas prata piecas valodas, citas — spēlēt klavieres. Dažas man piedāvāja mīlestību, un citas pēc tās ilgojās. Vienas man varēja piedāvāt tikai ilgstošu, bet ar cienību jauktu draudzību. Citām bija īpašumi, vēl citām visspožākās izredzes. Biju apjucis. Beidzot zaudēju pacietību, jo esmu karsts cilvēks; un es uzlēcu, samīņāju visas šīs vēstules un fotografijas un kliedzu: Es neprecēšu nevienu no tām. No visa pasākuma atteicos kā no bezcerīga. Pametu savu istabu, kas visu šo fotografiju un saplēsto pāpīru dēļ bija šausmīgā nekārtībā, devos uz bulvāri, lai izklaidētos, un apsēdos Café de la Paix. Pēc brīža redzēju ejam garām kādu draugu, kas man pamāja ar galvu un uzsmaidīja. Arī es mēģināju smaidīt, bet mana sirds bija bēdīga. Apzinājos, ka atlikušie gadi man būs jāaizvada kādā lētā pansijā Tulonā vai Brestā kā atvaļinātam flotes virsniekam. Bet mans draugs apstājās, pienācas pie manis un apsēdās.

‚Kālab jūs esat tik drūms?' viņš man prasīja. Biju priecīgs, ka man ir kāds, kam varu uzticēt savus grūtumus, un izstāstīju viņam visu. Viņš iesmējās. Pa šo laiku esmu mācījies saprast, ka gadījumam varbūt bija sava komiskā puse, bet tai laikā, to jums varu apgalvot, nevarēju tur atrast nekā smejama. To arī, ne bez rūgtuma, pateicu savam draugam, un viņš man tad jautāja: ‚Bet mīļais, vai tad jūs patiešām gribat precēties?'

Par to galīgi pazaudēju savaldīšanos. ‚Jūs esat pilnīgs idiots,' es teicu. ‚Ja es negribētu precēties, pie tam vēl vairāk — precēties tūlīt, tas ir nākošo četrpadsmit dienu laikā, vai tad, jūs domājat, es būtu pavadījis trīs dienas, lasot tādu sieviešu mīlestības vēstules, kuras nekad neesmu vaigā redzējis?'

‚Nomierinieties un uzklausiet mani,' viņš atbildēja. ‚Man ir māsīca, kas dzīvo Ženēvā. Viņa ir šveiciete un pieder pie ģimenes, kas ir viena no cienījamākām visā republikā. Viņas dzīves veids ir nevainojams, viņa ir piemērotā vecumā, neprecējusies, jo pēdējos piecpadsmit gadus kopusi slimu māti, kas pa šo laiku nomirusi. Viņa ir ļoti labi audzināta un bez tam nav neskaista.'

‚Tas izklausās pēc parauga,' es teicu.

‚To es neapgalvoju, bet viņa ir labi audzināta un būtu labi piemērota stāvoklim, kāds jums piedāvājams.' ‚Bet tur ir viena lieta, ko jūs pavisam aizmirstat. Kāda viņai varētu būt interese, pamest savus draugus un savu ierasto dzīvi, lai pavadītu trimdā četrdesmit deviņus gadus vecu vīrieti, kas nav nekāds skaistulis!"

Gubernātors pārtrauca savu stāstu un ar akcentētu plecu pacelšanu, tā ka viņa galva gandrīz iegrima starp tiem, griezās pie mums: „Esmu neglīts. To es atzīstu. Mans neglītums ir tāds, kas neiedveš nedz bailes, nedz cienību, bet vienīgi pavedina uz smiekliem, un tas ir pats nejēdzīgākais veids. Kad cilvēki mani pirmo reizi ierauga, viņi neatraujas šausmās — tur neapšaubāmi vēl būtu kaut kas glaimojošs —, bet viņi sāk smieties. Kad reiz biju Parīzes Jardin des Plantes un dzirdēju, ka izlauzies kāds no cilvēkveida pērtiķiem, es, cik vien iespējams ātri, devos uz izeju — aiz bailēm, ka mani varētu samainīt ar izbēgušo un, par spīti maniem protestiem, ieslodzīt pērtiķu mājā." „Voyons, mon ami," teica viņa kundze savā tumšajā, nosvērtajā balsī, „tagad tu sarunā pat vēl lielākas muļķības nekā parasti. Es nesaku, ka tu esi Apollo, tavā stāvoklī tas ir nevajadzīgi. Bet tev ir cienība, izlīdzinātība. Tu esi tas, ko katra sieviete uzskatītu par iekārojamu vīrieti."

„Gribu turpināt savu stāstu. Kad biju šo piezīmi izteicis savam draugam, viņš atbildēja: ‚Ar sievietēm nekad īsti nevar zināt. Laulībās ir kaut kas, kas viņas maģiski pievelk. Sievietei tas skaitās kompliments, ja kāds lūdz viņas roku. Viņa to var, augstākais, noraidīt.'

‚Bet es taču jūsu māsīcu nepazīstu un neredzu iespējas, kā ar viņu iepazīties. Nevaru taču doties viņas mājās, prasīt pēc viņas un pēc tam, kad esmu ieaicināts salonā, teikt: Voilā, esmu atnācis, lai lūgtu jūsu roku.'

‚Es jums teikšu, ko jūs darāt,' sacīja draugs. ‚Brauciet uz Ženēvu un aiznesiet viņai it kā no manis kārbu šokolādes. Viņa priecāsies kaut ko dzirdēt par mani un jūs pieņems labprāt. Jūs varat ar viņu drusku patērzēt, un ja viņa jums tad nepatīk, jūs varat atvadīties, un nekas vairāk nebūs noticis. Pretējā gadījumā jūs viņai lietu izskaidrojiet un bildiniet viņu.'

Biju gatavs uz visu. Tas likās vienīgi pareizais. Mēs tūlīt nopirkām milzīgu šokolādes kārbu, un vēl tai pašā vakarā es iekāpu nakts vilcienā uz Ženēvu. Tikko ieradies, nosūtīju viņai vēstuli, kurā minēju, ka viņas brālēna uzdevumā man viņai jānodod velte un lūdzu atļaut man prieku pasniegt viņai to personīgi. Pēc stundas man jau rokās bija viņas atbilde, ka viņa priecātos redzēt mani pie sevis četros uz tēju. Starplaiku pavadīju spoguļa priekšā un septiņpadsmit reizes sasēju un atraisīju savu kakla saiti. Kad pulkstenis sita četri, atrados viņas namdurvju priekšā un mani tūlīt ieveda salonā. Viņa mani gaidīja. Viņas brālēns bija teicis, ka viņa neesot neglīta. Iedomājieties manu pārsteigumu, kad atrados jaunas dāmas, enfin, vēl jaunavīgas dāmas priekšā, kurai piemita iznesības smalkums, Junonas cienība, un Venēras vaibsti, kas pauda reizē Minervas gudrību."

„Tu esi par daudz traks," teica viņa kundze. „Bet kungi jau pa šo laiku nopratuši, ka nedrīkst ņemt visu par pilnu, ko tu saki."

„Es tev zvēru, ka nepārspīlēju. Biju tik apstulbis, ka gandrīz nometu šokolādes kārbu. Nodevu viņai brālēna sveicienus. Man viņa likās apburoša. Patērzējām stundas ceturksni. Tad sacīju sev: Tagad pie lietas! Teicu viņai: ‚Cienītā jaunkundze,' teicu,' man jums jāatzīstas, ka neesmu šeit ieradies tikai tādēļ, lai jums pasniegtu kārbu šokolādes.'

Viņa pasmaidīja un piezīmēja, ka man, protams, jābūt bijušiem svarīgākiem iemesliem, kādēļ es ieradies Ženēvā . . .

‚Esmu ieradies, lai lūgtu jūs parādīt man to godu un mani apprecēt.' Viņa satrūkās. ‚Bet misjē, jūs esat traks,' viņa teica. ‚Dieva dēļ, lūdzu jūs neatbildēt, iekāms neesat noklausījusies, ko jums gribu teikt,' pārtraucu viņu un, pirms tā spēja izteikt vēl kādu vārdu, biju viņai izstāstījis visu savu stāstu.

Tad atkārtoju savu bildinājumu.

‚Vai jūs runājat nopietni?' viņa jautāja.

‚Nekad savā mūžā neesmu bijis nopietnāks.'

‚Negribu liegties, ka jūsu piedāvājums mani pārsteidz. Nebiju domājusi par precībām. Esmu jau pāri tiem gadiem. Bet jūsu bildinājums neapšaubāmi nav tāds, ko sieviete varētu noraidīt nepārdomājusi. Jūtos glaimota. Vai atļausit man pāris dienu apdomāties?'

‚Mademuazele, esmu galīgi satriekts,' es atbildēju. ‚Bet man nav laika. Ja jūs negribat mani precēt, man jābrauc atpakaļ uz Parīzi un jāsāk studēt tās tūkstoš pieci simti vai astoņi simti vēstules, kas vēl palikušas nelasītas.'

‚Ir gluži skaidrs, ka nevaru jums tūlīt dot atbildi. Pirms stundas ceturkšņa jūs nekad vēl nebiju redzējusi. Man jāprasa padoms maniem draugiem un manai ģimenei.'

‚Kas tiem gar to daļas? Jūs esat pieaugusi. Lieta ir steidzama. Es nevaru gaidīt. Esmu jums visu izskaidrojis. Jūs esat gudra sieviete. Ko pagarinātas pārdomas var palīdzēt acumirkļa iedvesmai?'

‚Jūs taču neprasīsiet no manis, lai es šinī pašā brīdī uz vietas teiktu jā vai nē? Tas ir nedzirdēti.'

‚Tieši to es gribu. Mans vilciens atpakaļ uz Parīzi iet pēc divām stundām.' Viņa mani domīgi uzlūkoja. ‚Jūs gluži nepārprotami esat traks. Tiklab jūsu pašu, kā arī vis[...] pārības drošības labā jūs vajadzēt[u] ieslodzīt.'

‚Tātad, par ko jūs izšķiraties?' e[s] neatlaidos. ‚Jā vai nē?'

Viņa paraustīja plecus. ‚Mo[n] Dieu . . .' Viņa vilcinājās minūti, k[...] uz moka sola. ‚Jā'."

Gubernātors izdarīja kustību, no[...] rādīdams uz savu sievu: „Un tur n[...] viņa sēž. Vēl atlikušajās dienās m[ū]s salaulāja, un es kļuvu gubernātor[s]. Esmu apprecējis dārgumu, ma[ni] kungi, sievieti ar vīrišķīgu gudrīb[u] un sievišķīgu smalkjūtību: apbrīno[ja]mu sievieti."

„Paliec taču klusu, mon ami[...]" teica kundze. „Tu padari mani tik[pat] pat smieklīgu, kā sevi."

Viņš pievērsās zviedru pulkvedim[:] „Jūs esat vecpuisis, mon colonel? J[a] tā, tad ieteicu jums noteikti doties uz Ženēvu. Tā ir pulcēšanās vie[ta] (une pepinière bija viņa lietota[is] vārds) visjaukākajām jaunām dā[mām]. Tur jūs atradīst tādu siev[u] kā nekur citur. Nezaudējiet ne mi[nūti], bet brauciet turpu, un es jum[s] iedošu ieteikšanas vēstuli manas [sie]vas krustmeitai."

Viņa bija tā, kas izteica stāst[a] gala secinājumu: „Fakts ir tas, k[a] no saprāta laulības sagaida mazā[k] tālab arī vilšanās izredzes tur m[a]zākas. Tā kā viens otram neuzstād[a] neprātīgas prasības, nerodas a[rī] iemesls sarūgtinājumam. Nemeklē[] jot pilnību otrā, rodas lielāka iecie[] tība pret savstarpējām kļūdām[.] Kaislība ir visai skaista un laba, b[et] tā nav īstais pamats laulībai. R[e]dziet, lai divi cilvēki varētu kļū[t] laulībā laimīgi, viņiem jāspēj vie[] nam otru cienīt, viņiem jābūt no t[ā] paša sabiedriskā slāņa, un viņu in[]teresēm jābūt vienādām. Tad, j[a] vien viņi ir godīgi cilvēki un gata[vi] dot un saņemt, dzīvot un ļaut dzīvo[t], nav iemesla, kādēļ viņu apvienīb[ai] lai nebūtu tikpat laimīga kā mū[su] sējā."

Viņa mirkli apklusa.

„Bet protams: mans vīrs ir ļoti ļoti izcils cilvēks."

Ziemassvētku krustvārdu mīkla

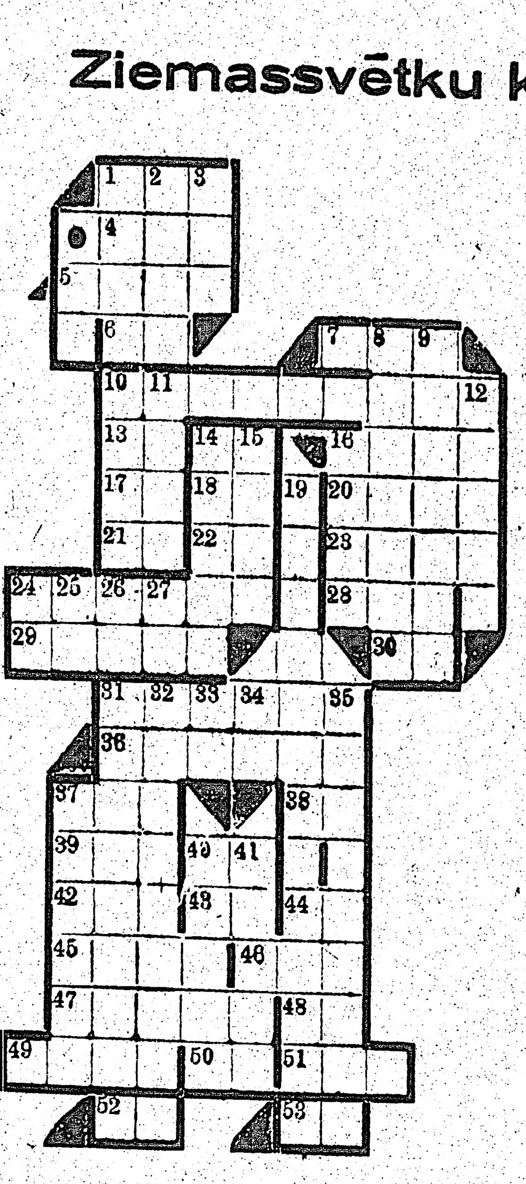

Līmeniski: 1. Auglis. 4. Skat! 5. Putns. 6. Starptautisks saīsinājums. 7. Jautājums. 10. Svētku mēnesis. 13. Satiksmes vārds. 14. Nots. 16. Šķēle. 17. Nots. 18. Atrodas. 20. Jokot, nerrot. 21. Elements. 22. Elements. 23. Upe Krievijā. 24. Ziemassvētku atribūts. 28. Pazīstama telegrafa aģentūra. 29. Valgs. 30. El[e]ments. 31. Organisks izdalījum[s]. 36. Zivs. 37. Lēni cepjas. 38. Elements. 39. Ezers Amerikā. 40. St[a]cija (saīsin.). 42. Nekavējies! 43. Elements. 44. Sauciens. 45. Kārtas apstāklenis. 46. Parazīts. 47. Nedrīkst iztrūkt. 48. Saiklis. 49. Dabas parādība. 50. Elements. 51. Maza. 52. Upe Italijā. 53. Amerikāņu rakstnieks.

Stateniski: 1. Akmentiņš. 2. Apkust. 3. Smeltuve. 5. Satiksmes vārds. 8. ASV štats. 9. Angļu „Ziemassvētku stāstu" autors. 10. A[...]pūta. 11. Dzīvnieks. 12. Paēduša[...] 14. Stāds. 15. Putns. 16. Piederīg[...] 19. Saulgrieži. 24. Pats. 25. Elements. 26. Elements. 27. Kārtas apstāklenis. 31. Precīzas. 32. Trimdiniekiem vēlama rakstura īpašīb[a]. 33. Satiksmes vārds. 34. Element[s]. 35. Sajaucas. 37. Apspriežu virkn[e]. 40. Vecus. 41. Sievietes vārds.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 1. Ūjināt. 5. Oaze. [..] Gards. 9. Aparas. 12. Ātri. 13. Sētuves. 15. Ķesteris. 18. Pūķis. 20. Ūdele. 21. Osis. 22. Ēde. 23. Apenīni. 2[.] Alus. 28. Inesis. 29. Teikt. 30. Erss. 3[.] Askils. — **Stateniski:** 1. Ūkas. 2. Iŗat. 3. Agaves. 4. Tases. 5. Oda. [..] Astere. 7. Elipse. 10. Pelus. 11. Rū[]ķis. 14. Students. 16. Edene. 17. Īlen[..] 18. Pomāde. 19. Ķikuts. 22. Epika. 24. Īsti. 25. Īsas. 27. Sēs.